

CRUX

2 ■ 1998

Naisen vuosikymmen pappina

SIVUT 12-24

UUONNA 1983 MARJA-TERTTU
POKKINEN ALOITTI TEOLOGIAN
OPINNOT.

UUONNA 1988 JUHLITTIIN NAIS-
PAPPEUDEN HYVÄKSYMISTÄ.

UUONNA 1993, JUURI VALMISTU-
NEENA, HÄN SANOI CRUXISSA
(3/93), ETTÄ PAHINTA ON TIE-
TOISUUS, ETTEI OLE MITÄÄN
TOIVOA SAADA TÖITÄ ILMAN
PAPPISVIHKIMYSTÄ.

UUONNA 1994 HÄNET VIHITTIIN
PAPIKSI. LYHYMPIEN PAPPISTÖI-
DEN JÄLKEEN HÄN ON NYT HAKU-
NILAN SEURAKUNTAPASTORI.

YKSI 722:STA KIRKKOMME NAISPAPISTA.

2 ■ 1998

VASTAAVA TOIMITTAJA

Jukka Huttunen
(09) 150 2466

TOIMITUSKUNTA

Jukka Huttunen, past. (pj.)
Olli Aalto, kirkkoherra
Leena Heinonen, pastori
Juha Kauppinen, dos.
Jukka Keskitalo, pastori
Sirpa Lampinen, kanttori
Hillevi Hiironniemi,
diakonissa
Kati Turtiainen, diakoni
Risto Valtasaari, kanttori

TOIMITUS

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6, 00520
Helsinki, (09) 150 2453
Fax (09) 148 5875
Postisiirtotili
800016-67632

ULKOASU

Timo Saarinen

OSOITTEENMUUTOKSET

Diakoniatyöntekijöiden liitto:
Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487
Pappisliitto: Heli Meinola
(09) 150 2653
Kanttori-urkuriliitto:
Katri Pulkkinen
(09) 150 2446

ILMOITUSHINNAT

Sivu 1/1	5 300 mk
1/2	2 900 mk
1/4	1 500 mk
1/8	900 mk

ISSN 0783-0122

PAINOPAIKKA

Auranen oy, Forssa

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

FINLANDS
KYRKAS
PRÄSTFÖRBUND
R.Y.

Perustettu 14. 1. 1918

PUHEENJOHTAJA

Khra Arto Laitinen
Bembölentie 2 A
02700 Kauniainen
(09) 512 37111 (työ)
(09) 505 0772 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Teol. tri Esko Jossas
(09) 150 2467 (työ)
050 511 6683 (GSM)
(019) 387 014 (koti)

APULAIS- TOIMINNANJOHTAJA

Pastori Jukka Huttunen
(09) 150 2466 (työ)
(09) 812 165 (koti)
050-546 2763 (GSM)

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Rovasti Osmo Setälä
050- 546 2764 (työ)
(09) 241 0015 (koti)

JOHTAJIEN SIHTEERI

HSO-sihtööri
Tuula Anttonen
(09) 150 2453

TOIMISTOSIHTTEERIT

Liiton talous
Tuula Kautiainen
(09) 150 2657
Jäsenasiat
Heli Meinola
(09) 150 2653

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
Fax (09) 148 5875
Sähköpostiosoite:
Suomen.kirkon@
pappisliitto.inet.fi

PERUSALOJEN AKATEEMISTEN TYÖTÖMYYSSKASSA

PL 44 / Fabianinkatu 17 B, 00131 Helsinki
(09) 625 634 (Gynther)

DIAKONIA- TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

DIAKONIARBETARNAS
FÖRBUND
R.Y.

Perustettu 15. 6. 1958

PUHEENJOHTAJA

Diakonissa
Sisko Rantalankila
Porintie 1 B 11
00350 Helsinki
(09) 557 458 (työ)
(09) 551 696 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Diakonissa, terv. hoit.
Riitta Hiedanpää
(09) 150 2287 (työ)
(09) 477 3853 (koti)

TOIMISTOSIHTTEERI

Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487 (työ)

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 8.00–15.00
Fax (09) 877 7397

SUOMEN KANTTORI- URKURILIITTO

FINLANDS
KANTOR-
ORGANISTFÖRBUND
R.Y.

Perustettu 15.6.1907

PUHEENJOHTAJA

Kanttori, DU
Marjukka Andersson
Myllykallionrinne 2 B 15,
00200 Helsinki
(09) 675 248 (työ)
040 513 6235 (gsm)
(09) 679 443 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Varatuomari
Pentti Niemelä
(09) 1502 445 (työ)
040 512 9985 (gsm)
(09) 7262 321 (koti)

TOIMISTOSIHTTEERI

merkonomi, srk-sihtööri
Katri Pulkkinen
(09) 1502 446 (työ)

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki Avoimna
arkisin klo 9.00–15.00
fax (09) 2787 177
sähköposti:
kanttori.urkuriliitto@
kolumbus.fi

ERITYISKOULUTETTUIJEN TYÖTÖMYYSSKASSA

Asemamiehenkatu 2,
8 krs., 00520 Helsinki
puh. (09) 150 21
fax (09) 272 1212

Ajat muuttuvat ja virkateologia niiden mukana

Pappisviran avaaminen naisille on kiistatta vasta kuluvalle vuosisadalle keksitty asia, jonka esille nousemiseen on vaikuttanut ennen muuta yhteiskunnan ja maailman muuttuminen. Naisen aseman vähittäinen paraneminen länsimaissa on pakottanut kirkot pohtimaan pappeudessa tarvittavia muutoksia. Tässä ei ole mitään ihmeellistä eikä erikoista. Monet muutkin teologiset murrokset, joita kirkon pitkään historiaan sisältyy, ovat alunperin lähteneet liikkeelle aivan muista kuin kirkon sisäisteologisista syistä. Tällainen ympäristöön reagoiminen kuuluu länsimaaisen ajattelun ja läntisen kirkon olemukseen. Jos niin ei olisi, kirkko olisi muuttunut jo aikoja sitten museoksi, jonka tehtävä on vain arvokkaasti tallentaa menneisyyttä ihmisten katseltavaksi.

Niinä vuosikymmeninä, joina Suomessa keskusteltiin naispappeudesta, viitattiin kaiken aikaa sivulauseissa muihinkin kuin opillisiin tai naisen asemaan liittyviin syihin. Mitä kauempana kirkon sisäpiiristä keskusteluissa liikuttiin, sitä herkemmin tuli esille myös se näkemys, että naisilla on jotain tuotavaa tai annettavaa itse papin työn sisältöön. Arveltiin, että viran avaaminen naisille tuo mukanaan uudenlaisen pappiskuvan, läheisemmän, lämpimämmän, inhimillisemmän papin. Viitattiin menneiden aikojen ankariin ja ihmisiä tuomitseviin miespappeihin ja katsottiin uudenlaisen, aikaan paremmin soveltuvan papin nyt astuvan areenalle.

Kulunut kymmenvuotiskausi on tietysti tavatto-

man lyhyt aika sen arvioimiseen, onko pappeuden kuvassa tapahtunut muutoksia, ja muutenkin asian arvioiminen perustuu pelkkään tuntuun. Sen verran voinee kuitenkin todeta, että samaan aikaan naispappeuden kanssa kirkossamme on tapahtunut tai tapahtumassa jonkinlainen työn syvällisempi käsittäminen. Toimituksiin ja seurakuntalaisten kohtaamiseen niiden yhteydessä kiinnitetään enemmän huomiota suurissakin seurakunnissa, messua valmistellaan yhteisöllisesti, pappeutta viestitetään ihmistä lähellä olevana ja ihmisen rinnalla kulkevana ammattina. Tämä ei tietenkään johdu vain viran avaamisesta naisille. Mutta siitä ei pääse mihinkään, että pappisnaiset ovat tuoneet terveen kilpailun viran sisälle ja onnistuneet lyhyessä ajassa löytämään oman tapansa toimia pappeina.

Kehitys ei tietenkään pysähdy siihen, missä nyt ollaan. Papisto kuuluu nopeimmin naisistuvien ammattien joukkoon. Perinteinen miehinen virkakunta muuttuu muutaman vuosikymmenen aikana tasapainoalaksi ja jos kehitys jatkuu sen suuntaisena kuin viime vuosina, papistosta tulee aikaa myöten naisvaltainen joukko. Tällä kehityksellä voi olla myös työmarkkinallisia seurauksia, mutta vielä ei tiedetä, minkä suuntaisia. Julkissektori on jo nyt täynnä naisvaltaisia matalapalkka-aloja. Siihen joukkoon siirtyminen ei tietenkään suuremmin houkuttele.

Kulunut vuosikymmen osittaa myös sen, että virkateologisesti merkittävä muutos onnistuttiin toteuttamaan varsin vähin vaurioin. Viime vuosina ei asiaa ole puolin eikä toisin liiemmälti hehkutettu, vaan on tyydytty elämään toisiaan miten kuten sietäen. Tämä ei muuta sitä, että eräät yhteistyöstä kieltäytymiset ja kirkon päätösten sivuuttaminen ovat yksittäistapauksissa saattaneet jättää pahoja haavoja. Ajan myötä käynee niin, että yleinen hyväksyntä ja pappien keskinäinen kollegiaalisuus pääsee voitolle ja ongelmat siirtyvät marginaaliin.

Maltillisen linjan oikeutus tulee sitäkin selvemmäksi, kun katsoo naapurikirkkoihin idässä ja lännessä. Inkerin kirkon yhteistyö jyrkän linjan Missouri-synodin kanssa ei vielä liene vähentänyt suomalaisten seurakuntien yhteistyöhalukkuutta, mutta jatkosta ei kukaan tiedä. Ruotsissa taas yritetään erilaisilla lainsäädäntötempuilla ja pappisvihkimyksen edellytyksiä muuttamalla saada kysymys ratkaisuun. Yritykset vaikuttavat toivottomilta. Painostus- ja karsintatointen tiukentaminen takaa tehokkaasti sen, että ongelma ei poistu pöydältä. Kirkon yhtenäisyyskin joutuu koetteille.

Pappeuden tulevaisuus Suomessa näyttää siis kaikin osin suhteellisen hyvältä. Naisten pääsystä johtaviin kirkollisiin virkoihin käydään aivan oikeutusti keskustelua. Vaikuttaa siltä, että tässäkin kohdassa Suomen kirkko etenee maltillisesti, mutta määrätietoisesti. Aika korjaa ongelmat itsekseen ja ensi vuosituhanella näemme naisia monissa kirkon merkkitehtävissä.

TYÖTTÖMYYS EI HELLITÄ

Tilannekatsaus

Teologien ja diakoniatyöntekijöiden työttömyys on muodostunut vakiintuneeksi ilmiöksi, eivätkä lama-
vuosien työttömyysluvut ole kaudistumassa.

Työministeriön tilastojen mukaan vuonna 1994 vailla työtä oli 129 teologian maisterin tutkinnon suorittanutta henkilöä. Heistä 72 oli pappeja ja 15 lehtoria. Joulukuussa 1997 työministeriön tilastoissa oli 125 työtöntä teologian maisteria. Heistä pappeja ja lehtoreita oli yhteensä 56 henkeä.

Pappisliiton jäsenten työttömyyden huippuvuosi oli 1995, jolloin syyskuussa oli 124 työtöntä pappia ja lehtoria. Vuonna 1996 työllistämisen tukitoimet tulivat avuksi ja työttömyyskassasta maksettiin korvauksia loppuvuonna »enää» keskimäärin 80 hengelle, joista vuorottelukorvausta sai noin 20 henkeä.

Työttömyyskassasta korvausta saavien diakoniatyöntekijöiden lukumäärä on niin ikään laskenut vuoden 1995 huippuluvuista vuoden 1997 joulukuun 41 henkeen.

Työn jakamisen perusteella sai vuonna 1996 osa-aikalisää n. 60 pappia ja lehtoria ja 33 diakoniatyöntekijää. (Lähde: KiSV:n työllisyysbarometrikysely 1997.)

Vuonna 1997 työn jakaminen ja vuorotteluvapaajärjestelmä ovat edelleen olleet näiden ammattiryhmien suosiossa samassa laajuudessa kuin vuonna 1996.

Sen sijaan jo vuonna 1989 voimaan tullut osa-aikaeläke on vasta nyt yleistymässä. Vuonna 1996 osa-aikaeläkkeellä oli yhdeksän pappia. Paremminkin: yhdeksän pappia sai palkan lisäksi osa-aikaeläkettä. Diakoniatyöntekijöiden alemman eläkeiän valintamahdollisuus, 60 vuotta, ei tee osa-aikaeläkejärjestelmästä heille relevanttia.

Ilman työllistämisyjärjestelmiä teologien ja diakoniatyöntekijöiden työttömyysaste olisi ollut lähes kaksinkertainen nykyisestä eli 7–9 prosenttia.

PAPPISLIITON ALKUTYÖTTÖMYYDEN HELPOUSOHJELMAN SAAMA VASTAANOTTO

Pappisliiton valtuusto hyväksyi marraskuussa 1993 joukon tavoitteita teologien alkutyöttömyyden lievittämiseksi: Asian käytännön toteutus annettiin hallituksen ja liiton toimiston toteutettavaksi. Miten tässä on käynytkään:

1. Seurakuntien henkilöstörakenteen muuttaminen

Toteutus ja seuraukset:

Esimerkkinä maltillinen Cruxin pääkirjoitus (Crux 4/1996) lapsityöstä: »Lasta kohti lasketut palkka- ja kiinteistökustannukset ovat jo valtaisan» herätti ennen kokemattoman kirjoitustulvan erityisesti »omien» lapsityön teologien toimesta: »Lapsityö on kansankirkon pohja. Kun se murenee, murenee kansankirkkokin ja kaikki työmuodot sen mukana.»

Siitä, tekeekö lapsityötä teologi vai joku muu, ei haluttukaan puhua.

2. Eläkkeelle siirtymisen nopeuttaminen

Toteutus ja seuraukset:

Jokainen vanhuuseläkeiän saavuttanut tuntuu tienneen tämän tavoitteen ja vain kaikkein korvaamattomimmat myyvät itsensä kirkkolleen alle 3.000 markan kuukaudessa, (nettopalkan ja nettoeläkkeen erotus). Rassukoita on alle kymmenen. Vanhuuseläke-

iän saavuttaa lähivuosina 50–70 teologia vuosittain. Osa-aikaeläkkeen merkittävä kasvu voi tuoda joitakin uusia työpaikkoja. Varhennettu vanhuuseläke ei ole suosiossa, koska sellainen edellyttää varallisuutta.

3. Vokaatiokäytännön muuttaminen niin, että pappisvihkimyksen saisi lyhyisiinkin sijaisuuksiin ja muhhinkin kuin kirkon tehtäviin.

Toteutus ja seuraukset:

Piispat ovat tehneet tiettäväksi: 6 kuukautta kokoaikatyötä tai 12 kuukautta osa-aikatyötä antavat vokaatiopohjan.

4. Suomen ulkopuoliset työmarkkinat

Toteutus ja seuraukset:

Liiton toimiston johtopäätös: ketään vastavalmistunutta alkoon kehoitettako tehtävään, joka vaatii kokemusta ja elämäkokemusta. Nykynäkymin kysymys on korkeintaan muutamasta työtilaisuudesta.

5. Työn jakaminen

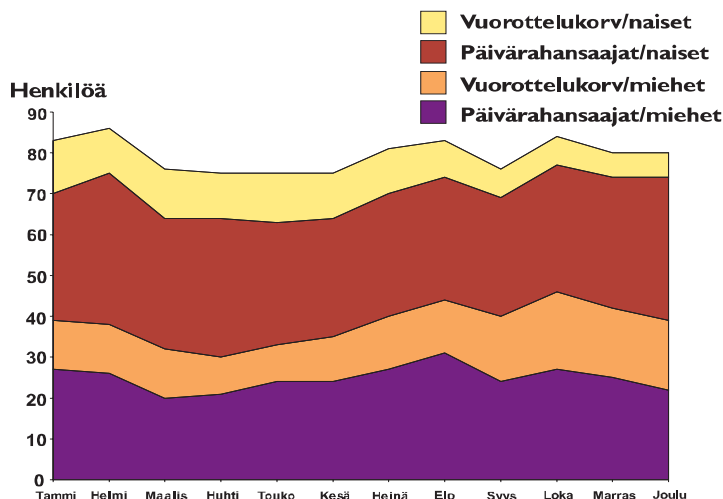
Toteutus ja seuraukset:

Yhteiskunnan paras työllistämisaapu. Papisto ja diakoniatyöntekijät ovat rohkeasti antautuneet tähän järjestelmään. Myös esimiehiltä on saatu ymmärrystä; toki joitakin poikkeuksia on.

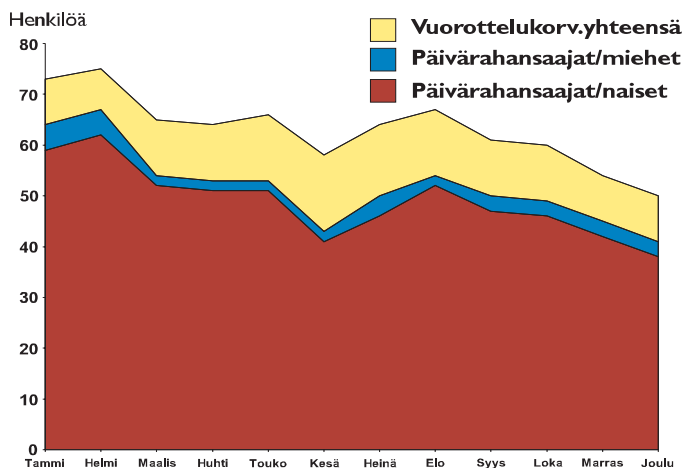
Tehokkain keino teologien ja diakoniatyöntekijöiden työttömyyttä vastaan on ollut sapattivapaajärjestelmä eli vuorotteluvapaa. Järjestelmää ajettiin pitkään koulutusjärjestelmänä AKAVAn piirissä, mutta vasta SAK:n innostuttua asiasta eli Tanskan mallista saatiin vuoden 1996 alusta nykyinen vuorotteluvapaajärjestelmä.

Osa-aikalisäjärjestelmä sen sijaan on työhön tulevan näkö-

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITON TYÖTTÖMYYSTILANNE 1997

DIAKONIATYÖNTEKIJÖIDEN LIITON TYÖTTÖMYYSTILANNE 1997

kulmasta tyypillinen hätäapujärjestelmä eikä ole tarkoitus, että kenenkään työura pysyvästi rakentuisi osa-aikatyöhön. Lyhyesti: pelkällä osa-aikapalkalla ei tule toimeen. Usein työtä ja palkkaa tarjotaan 48 prosentilla, vaikka seurakunnalla palkkasäästön perusteella olisi mahdollisuus esimerkiksi 60 prosentin työmäärään. Lisäksi hallintoelinten inhimillinen käyttäytyminen pienine lisäpanostuksineen antaisivat työhön tulijalle mahdollisuuden vieläkin korkeampaan työmäärään ja palkkaan. Esittelijät eivät useinkaan edes esittele muita mahdollisuuksia kuin viran palkan prosenttijaon. Mi-

käli kysymyksessä on osaamatto- muutta, sekin on paha asia, mutta kylmä »laillisuus» tappaa varmasti.

6. Aloituspaikat

Toteutus ja seuraukset:

Kiitollisuuden ilmaukset Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan antamaan erinomaiseen teologiseen opetukseen on tulkittu jälleen kerran väärin: nykyinen dekaani lisää aloituspaikkoja; nyt 180:een (ennen 160).

Suuri huoli on siitäkin, että kirkon virkaan opiskelevien (p.o. kirkon virkasuhteeseen tarjoutuvien) lukumääriä nostetaan. Koulutuslaitos on tärkeämpi kuin op-

pilaan etu. Mihin eri koulutuslaitokset kouluttavat nuorisooan tai mihin sijoittamme Diakonia-ammattikorkeakoulun eri yksiköissä (Helsinki, Järvenpää, Pori, Piekämäki) sekä Lahden ja Oulun koulutuslaitoksissa valmistuvat?

Aloituspaikkojen ja koulutus- tarpeen koordinointi ei toteudu. Eräs syy: kullakin koulutuslaitok- sella on vankinaan oman alueen- sa piispa hallintoelimensä pu- heenjohtajana. — Mikä (maa- kunta)itsekkyyys!

7. Valtion työllistämistuki

Kirkolliskokous myönsi lamavuo- sina 1994–1995, kaksi eri kertaa miljoona markkaa työllistämistu- kea nuorille kirkon virkaan val- mistuneille. Vuosiksi 1996–1999 valitussa kirkolliskokouksessa ei ole nuoria, eikä tätä ymmärrystä, apupappeja.

Tämä tarpeellinen määräraha odottaa uutta aloitteentekijää!

Ääniä tiedossa!

Valtion työllistämistukea kos- kevien säännösten tulisi olla jo- kaisen kirkkoherran tiedossa, jo- ten heidän tulee tuntee työllis- syysasetus (Ask 130/93) ja erityi- sesti sen 4. luku, joka sisältää säännökset työllistämistuesta työnantajalle.

Työllistämistukea voi saada ensimmäistä kertaa työmarkki- noille tulevan henkilön työllistä- miseen ja pitkään työttömänä ol- leen henkilön työllistämistä var- ten. Normaali työllistämistuki oli vuonna 1997 165,20 markkaa/ päivä, enintään viitenä päivänä viikossa. Enintään työllistämistu- kea voidaan korottaa 80 prosent- tia.

TYÖTTÖMYYSTURVAN MUUTOKSIA VUONNA 1998

Työttömyysturvan karenssit kiristyvät

Yhteiskunta lieene saamassa tar- peekseen erilaisten tukijärjestel- mien hyväksikäyttäjistä (lue: väärinkäyttäjistä), koska työttömyys- turvan saanti kiristyy:

— ilman pätevää syytä lyhytai- kaisesta työstä kieltäytynyt saa

Avainkäsitteitä

Osa-aikalisäjärjestelmä

(Työllisyysasetus 1/94 7a luku)

Osa-aikalisä (ansiovähennyksen korvaus) voidaan myöntää vapaaehtoisesti kokoaikatyöstä siirtyvälle työntekijälle enintään 12 kuukauden ajan. Lisän suuruus on 50 % kokoaikatyön ja osa-aikatyön palkkauksen erotuksesta. Osa-aikatyöhön siirtyvän työaika ja palkka ovat vähintään 40 % ja enintään 60 % kokoaikaisesta työajasta ja palkasta. Osa-aikatyöhön työllistetyt työttömän työnhakijan työaika ja siirtyvän työntekijän työaika yhteensä on **vähintään** kokoaikaisen työntekijän työaika. Osa-aikalisän maksaa työvoimatoimisto.

Vuorotteluvapaajärjestelmä

Vapaaehtoinen sopimus, jolla työnantaja ja työntekijä sopivat työntekijän 90–359 kalenteripäivän pituisesta vapaasta. Vapaan ajaksi työnantajan on palkattava työtön työnhakija kokoaikatyöhön. Vapaalle lähtijä saa työttömyyskassalta vuorotteluvapaakorvauksen ja hän voi lisäksi saada osittaista ammattikoulutusrahaa 1.100 mk/kk (veroton) omaehtoiseen kokoaikaiseen ammatilliseen koulutukseen.

Osa-aikaeläkejärjestelmä

Ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä on mahdollisuus jäädä osa-aikaeläkkeelle. Osa-aikatyössä on ansaittava vähintään 40 % ja enintään 60 % kokoaikatyön palkasta. Muita edellytyksiä ovat ns. loppukarensit: työntekijä on ennen osa-aikaeläkettä viiden viimeisen vuoden aikana ollut vähintään kolme vuotta kokoaikatyössä, josta ajasta viimeiset kuusi kuukautta välittömästi ennen eläkkeelle siirtymistä.

Osa-aikaeläke on 50 % kokoaikatyön palkan ja osa-aikatyön palkan erotuksesta.

Lopullinen vanhuuseläke lasketaan kolmesta osatekijästä: Ensimmäinen osuus on eläke, joka on karttunut kokoaikatyöstä. Toinen osuus lasketaan ansioiden alenemasta. Kolmas osuus lasketaan osa-aikatyön ansioista. (Mikäli osa-aikatyö tapahtuu entisen palkkaeduin toisen ja kolmannen osuuden eläkepalkan yhteismäärä on sama kuin ensimmäisen osan eläkepalkka, joten vanhuuseläkkeen perusteet eivät muutu osa-aikaeläkkeelle siirtymisen johdosta.)

OSA-AIKALISÄN JA VUOROTTELUKORVAUKSEN VAIKUTUS ELÄKKEESEEN

Eläkkeen määräytymistä koskeva lainsäädäntö on muuttunut vuoden 1996 alusta siten, että eläkepalkka lasketaan enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista, kun asianomainen on saman työnantajan (kirkon eläkejärjestelmän) yhdenjaksoisessa palveluksessa. Vuorotteluvapaakorvaus ja osa-aikalisä eivät siis ole palkkaa.

Lähellä (10 vuoden päässä) eläkeikää olevan viranhaltijan kannattaa ottaa selville miten työn jakaminen vaikuttaa eläkkeeseen. Selvityksessä tulee ottaa

huomioon kaksi mahdollista vaihtoehtoa, jotka molemmat turvaavat, ettei eläke pienene:

a) Automaattinen katkaisu

Vuoden 1994 alusta voimaan tulleen Valtion eläkelain 1 §:n 8 momentin mukaan »palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään 10 vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanottuna vuoden lopussa». (Vuosi 1994 on laskennan raja myös ennen vuotta 1940 syntyneille).

Automaattisen katkaisun perusteella laskettu eläkepalkka tu-

- yhden kuukauden karenssin (ennen kolme viikkoa)
- ilman pätevää syytä pitkäaikaisesta työstä kieltäytynyt saa kahden kuukauden karenssin (ennen kuusi viikkoa)
- itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä aiheutunut karenssi on kolme kuukautta (ennen kahdeksan viikkoa)
- toistuva kieltäytyminen työstä aiheuttaa kolmen kuukauden karenssin (ennen kahdeksan viikkoa).

Osa-aikaeläkkeen ikäraja alenee 56 vuoteen

Määräaikainen laki 1.7.1998–31.12.2000 alentaa osa-aikaeläkkeen ikärajan 56 vuoteen (ennen 1.7.1942 syntyneillä on mahdollisuus kesästä 1998 alkaen osa-aikaeläkkeeseen).

Vuorottelukorvaus 70 % työttömyyspäivärahasta

Vuorotteluvapaalakia jatketaan vuoden 2000 loppuun ja vuorotteluvapaan määrä nostetaan 70 prosenttiin (60 prosentista) työttömyyspäivärahasta. Samalla veroton koulutusraha nousi 1.100 markkaan.

Seuraavassa karkea arvio työttömyyspäivärahasta ja vuorotteluvapaakorvauksesta:

palkka/kk	päiväraha	vuorottelukorvaus/päivä
mk	mk	mk
9 000	235	164
10 000	253	177
11 000	272	190
12 000	285	199
13 000	294	206
15 000	311	218
18 000	338	237
21 000	364	255

Työttömyyskorvaukseen tulevat lapsikorotukset ovat:

- 1 lapsi 24 mk
- 2 lasta 35 mk
- 3 lasta tai enemmän 45 mk.

Vuorottelukorvaukseen ei anneta lapsikorotusta.

Työttömyyskorvaus (ja vuorottelukorvaus) maksetaan viideltä päivästä viikossa.

lee eläkkeen perusteeksi, jos eläke näin laskien on suurempi kuin eläke, joka lasketaan palvelusajan päättyessä (vanhuus)eläkkeelle siirryttäessä. Automaattinen katkaisu siis estää osa-aikalisajärjestelmän tai vuorotteluvapaan käyttämisestä johtuvan eläkkeen heikentymisen, kunhan (vanhuus)eläkkeen muut ehdot, kuten loppukarenssit täyttyvät.

b) Kolmannessääntö

Vuoden 1997 alusta tuli voimaan uusittu eläkepalkan laskentasääntö, joka tekee mahdolliseksi, että eläkepalkkaa heikentävä vuorotteluvapaa-aika voidaan jättää pois myös vuonna 1998 päättyvissä virkasuhteissa. Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset vuodet, jolloin työansiot ovat olleet alle puolet (50 %) **kaikkien** laskentavuosien keskiar-

vosta. Karkeasti arvioiden vähintään kahdeksan kuukauden vuorotteluvapaa samana kalenterivuonna pudottaa sanotun vuoden pois eläkelaskennasta. Osa-aikalisajärjestelmään kolmannessääntö ei sovellu. Enintään kolmannes laskentavuosista voidaan jättää pois. Uudistuksella on merkitystä erityisesti myös vaihdettaessa pois kirkon eläkejärjestelmästä.

Vielä kiinnitän huomion siihen, että osa-ajaeläke lasketaan ns. vakiintuneesta ansiotulosta eli edellisen kalenterivuoden palkasta, joten työn jakamisvuotta ei kannata pitää osa-ajaeläkettä edeltävänä vuotena.

Eläketurvaa koskeva lainsäädäntö on oma tieteen alansa ja nyttemmin on yksityisen sektorin lisäksi myös kunnallinen eläkelainsäädäntö eriytetty valtion säädöksistä. ■

Työn jakamisen reunaehtoihin muutoksia

Tässä on oleellista tietoa Sinulle, joka

- olet osa-aikalisän turvin jakamassa virkaasi
- olet ollut tekemässä osa-aikalisää nauttivan puolikasta
- suunnittelet osa-aikalisälle jäämistä
- olet takavuosina tehnyt osa-aikaisajaisuuksia.

Näitä tilanteita ajatellen uusi virkaehtosopimus sisältää oleellisia muutoksia.

1. Aikaisemmin lyötiin rum-pua siitä, että tulee pyrkiä 52 % -siin virkasuhteisiin. Enää tällä ei ole samaa merkitystä, vaan myös 50–50-jakosuhte on etujen säily-misen ja saavuttamisen kannalta yhtä hyvä.

Ammattijärjestön suositus silti on, että osa-aikalisälle/osa-ajaeläkkeelle lähtijän koko palkka jaetaan kahden viranhaltijan kesken, sillä työn jakamista ei ole tarkoitettu seurakunnan säästökeinoksi.

2. Aikaisemmin alle 52 %:n kohdalla oli ongelmia vuosiloma-

ansainnan ja kokemuslisiin oikeuttavan palvelusajan kerty-misen kannalta.

Kuten kohdasta 1. näkyy, tämä ei enää päde, vaan 50–50-jako (tai suuremmat prosentti-osuudet) seurakunnan palveluk-sessa tuottavat täyden kokemus-lisäansainnan.

3. Uuden sopimuksen mukaan on mahdollista laskea hyväkseen kokemuslisiäaikaa myös sellaisissa 48 %:n virkasuhteissa, jotka on hoidettu ennen 1.1.1998, seuraav-in reunaehdoin (jos siis olet ollut esim. 48 %:ssa virkasuhteessa ennen vuodenvaihdetta, tämä koskee Sinua):

- takautuvaa kokemuslisiä voi saada puolet siitä ajasta kuin on hoitanut tällaista alle 52 %:n virkaa
- tällaista kokemuslisiä voi laskea hyväkseen enintään neljä vuotta
- kyseeseen tulee vain seurakun-nan palvelus
- tätä koskeva anomus on tehtävä nykyiselle työnantajalle 31.5.1998 mennessä.

Teologimatrikkeli

Matrikkelin toimitus kiittää niitä satoja ja tuhansia, jotka ovat jo vastanneet. Kirjoitustyö on alkanut. Kunnianhimoinen tavoite on, että teoksesta tulee kattava hakuteos kaikista Suomen teologeista. Niinpä matrikkelin tekijöiden puolelta vetoan teihin, jotka ette vielä ole palauttaneet henkilölomaketta, että tekisitte sen mahdollisimman pian. — Nopea palautus säästää turhilta karhukirjeiltä.

Mikäli henkilölomakkeesi on kadonnut, uuden saa soittamalla 09-1502 455 (Riikka Siiriäinen).

Osmo Setälä

Seurakuntapappien vapaa-aika kesällä 1998

Tuleva kesä on kautta aikojen ensimmäinen, jolloin seurakuntapapilla on oikeus viikonvaihddevapaaseen samoin edellytyksin kuin talvikautena.

Viime vuonna voimaan tullut vapaa-aikasopimus ja siihen perustuva kirkkohallituksen päätös ei tee mitään eroa talvi- ja kesäkausiin suhteeseen.

Siis: jos Sinulla ei loman, leirivapaiden ym. johdosta synny kesäkuukausina viikonvaihddevapaata (la-su), sellainen tulee vapaa-aikasäännösten perusteella. Tämä on syytä muistaa tulevan kesän ohjelmia suunniteltaessa.

DTL:n kesämökillä vielä vapaita aikoja

Diakoniatyöntekijöiden Liiton kesämökillä Maaningalla on vielä vapaita viikkoja ensi kesänä, mm. kesä- ja elokuussa. Kysy myös mahdollisia peruutuksia viimeistään kesäkuun alkupuolella, puh. 09-1502 487/Ruotsalainen.

Pappisliiton valtuusto valittu

Liiton valtuusto toimikaudelle 1998–2001 valittiin 13.2.1998 päättyneessä postiaänestyksessä. Äänestysprosentti vaaleissa oli 47,8. Liiton korkeimpaan päättävään elimeen valittiin nyt 31 jäsentä. Yhden paikan lisäys tuli Helsingin hiippakunnan papistolle.

Uusia valtuutettuja on 20, siis vaihtuvuus oli

varsin suuri. Tosin moni nyt valituista osallistui valtuustotyöskentelyyn edellisellä kaudella varajäsenenä.

Valtuustossa on 10 (5) naista ja 21 (25) miestä. Valtuusto kokoontuu ensimmäiseen kokoukseensa huhtikuussa.

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO R.Y:N VALTUUSTON JÄSENET JA VARAJÄSENET KAUDELLA 1998–2001

HIIPPAKUNTA	VARSINAINEN JÄSEN (suluissa vertausluku/äänimäärä)	VARAJÄSEN (kolme eniten ääniä saanutta)
Turku	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 42) Seivästö, Ismo (42/19)	Eskolin, Antero Hurme, Hannu Ahlammo, Pekka
	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 71) Aaltonen, Heli (71/11)	Turtola, Raili Hermonen, Merja Elonheimo, Kalle
	Ehdokaslista III: (ääniä yht. 84) Takkinen, Risto (75/14) Seppälä, Tapio (37,5/11)	Muurinen, Sampo Jaatinen, Arto Erämaja, Tapani
Tampere	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 75) Takkinen, Risto (75/14) Östring, Lasse (37,5/11)	Takala, Timo Somppi, Kaisu Mäkinen, Jussi
	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 56) Hakala, Marita (56/12)	Lankinen, Juha Lahtinen, Antti Korhonen, Risto
	Ehdokaslista III: (ääniä yht. 74) Tynkkynen, Markku (74/30)	Nisonen, Raimo Koivu, Kari
Oulu	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 138) Salminen, Matti (138/31) Kurronen, Tarja (69/30) Elo, Kyösti (46/21)	Lankinen, Jouko Karanta, Juhani Soronen, Mauno
Mikkeli	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 81) Häkkinen, Seppo (81/44) Peura, Esa-Matti (40,5/26)	Riikonen, Mika
	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 60) Häkkinen, Kati (60/19)	Pesonen, Juha Käki, Ilkka Helén, Kari
Borgå	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 111) Henricson, Olof (111/36) Forsén, Stefan (55,5/32) Heikel-Nyberg, Monica (37/20)	Eriksson, Barbro Wasström, Eimer Ahlbeck, Brita
Kuopio	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 39) Kivelä, Kimmo (39/12)	Olanterä-Lyytinen, Pirkko Siirola, Jouko Paasonen, Janne

	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 43) Pursiainen, Raili (43/17)	Turunen, Raimo Konttinen, Esko Puumala, Sami
	Ehdokaslista III: (ääniä yht. 29) Ei valtuustopaikkaa.	(Ehdokkaina olivat: Tahvanainen, Inkeri, Hilke, Ilpo, Juntunen, Hannu)
	Ehdokaslista IV: (ääniä yht. 41) Kormilainen, Risto (41/41)	
Lapua	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 59) Ruotsalainen, Toivo (59/19)	Ojala, Seppo Korhonen, Heikki Kangas, Merja
	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 92) Kelto, Pekka (92/29) Toivio, Markku (46/26)	Laine, Sinikka Haukkala, Hannu
Helsinki	Ehdokaslista I: (ääniä yht. 85) Liimatainen, Reijo (85/19) Paananen, Terhi (42,5/16)	Huovinen, Leena Tammi, Ari Pohjalainen-Vinko, Tuula
	Ehdokaslista II: (ääniä yht. 52) Hänninen, Anja (52/12)	Kemppainen, Jari Seppänen, Tarja Pohjolan-Pirhonen, Jukka
	Ehdokaslista III: (ääniä yht. 77) Vuonto, Anneli (77/25) Rauhaniemi, Veikko (38,5/22)	Huhtamäki, Ove Hietikko, Kerttu Riski, Seppo
	Ehdokaslista IV: (ääniä yht. 125) Rusama, Antti (125/39) Mäenpää, Kaiku (62,5/25) Rossi, Aino (41,7/16)	Lindfors, Heikki Viitapohja, Salla-Maria Huttunen, Jukka

LIITTOJEN UUDET JÄSENET

Pappisliitto

Varsinaiset jäsenet:

Aalto, Pekka, Turun srky/Kaarina
Autonen, Jarmo, Muurame
Hepomäki, Olavi, Kurikan srk
Jokela, Raija, Kajaanin srk
Järvinen, Vesa, Hgin srky/Kannelmäki
Karjula, Tapio, Alajärven srk
Latvala, Terhi, Someron srky/Somero
Lehto, Pekka, Ylivieskan srk
Pinola, Matleena, Suomen Lähetysseura
Rankinen, Jari, Suomen Lut. Evankeliumiyhdistys
Sallinen, Martti, Iisalmen srk
Uotila, Pekka, Siikajoen srk

Diakoniatyöntekijöiden Liitto

Hannonen, Kirsti, diakoni, Miehikkälän srk
Huttunen, Tuija, diakoni, Saarijärven srk
Hyttinen, Piia-Liisa, diakoni, Enon srk
Keskinen, Mervi, diakonissa, Oulu/Karjasillan srk
Kontinen, Marko, nuor.ohj. Eurajoen srk
Kubin, Anne, diakoni, Keravan srk
Kytölä, Anja, diakoni, Mikkelin maasrk

Lindroos, Marita, diakoni, Helsinki/erityisdiakonia
Lusikka, Seppo, diakoni, Kirkkohallitus/KDYK
Merivuori, Liisa, diakonissa, Helsinki/Malmin srk
Nyqvist, Pirjo, diakonissa, Helsinki
Poussu, Annikka, diakoni, Helsinki/Huopalahden srk
Rissanen, Osmo, diakoni, Turvalinkki ry, Kuopio
Soikkeli, Kaija, diakoni, Simpeleen srk
Vainio, Riitta, sair.hoit., Kymeenl. kesk.sair.

Kanttori-urkuri

Varsinaiset jäsenet:

Ahlroos, Camilla, Kvevlax förs.
Kyöstiä, Pekka, Pulkkilan srk
Maukonen, Lala, Alavan srk
Männistö, Niina, Jyväskylän kaupunkisrk
Rae, Kristiina, Nurmon srk
Sintonen, Markku, Hämeenlinnan srk
Sirén, Paula, Tampereen srky
Sookari, Susanna, Rymättylän srk
Virtanen, Eija, Nokian srk
Vuoristo, Elina, Vaasan suom.srk
Vähäsarja, Risto, Suomussalmen srk
Westmalm, Karina, Malax förs.

Sudenkuopan täyttötalkoisiin

Hyvä virkaveli Anttilan Miikka ja samalla kaikki sisaret ja veljet kirkkomme viroissa! Haluaisin kiinnittää huomiota sudenkuoppaan, johon Miikka kup-sahdit sananselityksessä Cruxissa 1/98. Kyseessä on toisen paastonajan sunnuntain evankeliumi Lk 7: 36–50, syntinen nainen ja fariseus.

Miikka-kollega totesit aivan oikein, ettei evankeliumi kerro syntisen naisen nimeä, mutta hyväksyt kuitenkin pureskelematta traditionaalisen käytännön samastaa hänet Magdalan Mariaan. Samastuksella on todella vankat perinteet, ja siten on luotu vaikuttava arkkityyppi Naisesta Jeesuksen seurassa: hän on katuva prostituutio.

Kuitenkaan evankeliumit eivät anna aihetta kyseiseen yhteensulauttamiseen. Tämä alkaa jo olla yleisesti hyväksytty eksegeettinen fakta. Eri evankeliumien voitelukertomusten keskinäinen suhde on monimutkainen. Vyyhtiä on selkeyttänyt mm. Kalevi Silvola tutkimuksessaan *Nardusvoide ja suudelma*. Tosin hänkin lankeaa arvelemaan syntisen naisen olleen todennäköisesti Magdaleena, ilman päteviä perusteluja.

Lisänäkökulman tarjoaa vielä huomio, että kaikkien voitelukertomusten yhteensulauttaminen häivyttää näkyvistä Mk:n ja Mt:n kertomuksen, jossa nainen vuodatti öljyä Jeesuksen päähän. Kyseessä oli VT:sta tuttu profeetallinen ele, jolla nainen tunnusti Jeesuksen messiaaksi.

Joku saattaa ajatella, että onpa turhanpäiväisiä yksityiskohtia... Kristityille naisille ei ole kuitenkaan yhdentekevää, miten Magdalan Mariaa, Jeesuksen naisopetuslapsista merkittävin, kohdellaan. Raamatun naiskuvauksista on luotu tulkintoja, jotka on asetettu kaikkien kuluneiden vuosisatojen naisille roolivaihtoehtoiksi: ole joko neitsytäiti tai huora. Ei kun valitsemaan!

Meidän päivinämmä on lopulta löydetty kolmas vaihtoehto eli mahdollisuus hylätä koko rakenelma ja vapautua tässä kohti raskaasta tradition painolastista. Toivoisin laajaa yhteispeliä, jotta ko. sudenkuoppa tukittaisiin ja rakentavampaa & rakautellisempaa raamatuntulkintaa suosittaisiin.

Pauliina Kainulainen
Rääkkylä

Missä ovat papit?

Edessäni on pino hakemuksia ensi syksyn lähetysskursseille. 45 ammattitaitoista, rohkeasti elämänsä suuntaa kyselevää ihmistä hakee lähetystyöhön Suomen Lähetysseuran kautta.

Heidän joukossaan on yksi pappi.

Työalueillamme eri puolilta maailmaa olisi tällä hetkellä paikkoja ja työtä yli kymmenelle papille.

Dakarissa lähetystyössä toimiva pappi Teijo Peltola pohti taannoin kysymystä, miksi lähetytsjärjestöt kärsivät työntekijäpulasta (Crux 7/1997). Hänen esittämänsä näkökohdat ja ehdotukset asioiden korjaamiseksi ovat huolellisen harkitsemisen arvoisia.

Perussyyksi työntekijäpulaan erityisesti pappien osalta epäilen kuitenkin sitä, ettemme »kuule» yhteistyökirkkojemme työkutsuja. Sitäkin on hyvä kysellä, jääkö Jumalankin kutsu usein kuulematta?

Sakari Pinola
lähetytsjohtaja, Suomen Lähetysseura
sakari.pinola@mission.fi

Konservatorioistakin kanttoreita

Cruxin numerossa 1/1998 oli apulaisprofessori, fil.tri Reijo Pajamon sinänsä hyvä kirjoitus kanttorin viran kehityksestä ja virkakunnan järjestäytymisestä. Muuan epätarkkuus ko. esityksessä kuitenkin oli.

Kirjoituksen loppupuolella kuvaillaan nykyistä kanttorikoulutusta todeten, että »tänään valmistetaan musiikin maistereiksi ja siirrytään kanttoriksi seurakuntaan». No, tottahan tämä tietysti on, mutta em. korkeakoulumaisterien lisäksi valmistuu eräistä konservatorioista kolmevuotisten opintojen jälkeen alimman asteen tutkinnon suorittaneita kirkkomusiikoita, jotka niinkään suuntautuvat seurakuntatyöhön. Mielestäni näiden C-kanttoreiden ammatti-identiteetti ei ole sen heikompi kuin maistereidenkaan.

Konservatorioiden antama kirkkomuusikkokoulutus on lisäksi jo vakiinnuttanut paikkansa nykyisessä koulutusjärjestelmässä, joten sen huomioimatta jättäminen tuntuu siksikin oudolta. Tahdon kuitenkin uskoa tässä tapauksessa kyseessä olleen tahdottoman »kömmähdyksen».

Jari Kuusi
kanttori, Kyyjärvi

Tätienenergiaa

Pankaapa silmät kiinni ja kuvitelkaa kirkko, seurakunta, ilman naisia: ei vanhoja naisia kansoittamassa jumalanpalveluksia, ei äitejä viemässä lapsia päiväkerhoon ja pyhäkouluun, ei ahkeria piiriläisiä leipomassa ja kutomassa ja keräämässä varoja kaukaisten maiden nälkäisille ja sairaille, ei lähimmäisiä pitämässä huolta oman seurakunnan yksinäisistä jne. jne. Mahtaisivat kirkkohallituksen tilastot näyttää mielenkiintoisilta! Naiset ovat kirkollisten palvelujen suurkuluttajia ja -tuottajia.

Mutta missä ovat naiset silloin, kun kirkkoa johdetaan, päätetään sen taloudesta ja hallinnosta? Naispuolisia kirkkoherroja löytyy jo yli kahdestakymmenestä seurakunnasta, mutta vaikka päätös piispan viran avaamisesta naisille tuli jo vuonna 1991, yhtään naispuolista piispaa ei tästä maasta löydy ja kuinka monta naispuolista kirkkoneuvosta tunnet? Kirkon keskuksienkin ainoa naispuolinen johtava sihteeri löytyy sairaalasielunhoidon keskuksista.

Mikä meitä naisia vaivaa? Eikö johtajuus kiinnostaa vai eikö meitä »huolita» johtajiksi? Rovasti Marjatta Laitinen sanoo KT:ltä saamassani naispappeutta koskevassa tiedotteessa (KT 27.2.1998), että

naisten on aika opiskella, hankkia johtamiskoulutusta, paneutua talouden ja hallinnon kysymyksiin, suorittaa jatko-opintoja. Naisia ei vielä näe paljon kirkon johtotehtävissä, sillä he eivät ole vielä ehtineet hankkia sopivaa pätevyyttä.

Niinpä, tässähän se meidän naisten »vamma» on: ei uskalleta lähteä kisaan mukaan, jos ei ole riittävää pätevyyttä, jos ei ole aikaa paneutua asioihin ja opiskella lisää.

Haluaisinpa vain ihan mielenkiinnosta tietää, kuinka moni miesjohtaja miettii tällaisia kysymyksiä pyrkiessään suinpäin eteenpäin ja ylöspäin saavuttamaan pätemättömyystasoaan!?

Johtajuus on ihan oikeasti taitolaji, jota voi ja täytyy opiskella: Harvat ovat syntyneet johtajiksi. Tänä päivänä puhutaan paljon työssä jaksamisesta ja työntekijöiden uupumisesta. Kun asiaa on tutkittu, on huomattu, että huonolla johtamisella on seurauksensa: työntekijät eivät voi hyvin, väsyvät, jäävät sairaslomille ja jotkut jopa ennenaikaiselle eläkkeelle.

Olen kyllä siinä suhteessa ihan samaa mieltä kuin Marjatta Laitinen, että nyt ei kuitenkaan saa sortua siihen, että eri tehtäviin valitaan sukupuolen perusteella. Joka tehtävän kohdalla on kysyttävä, kenellä on parhaat edellytykset hoitaa juuri sitä tiettyä tehtävää. Onhan näitä margarethatchereitäkin nähty! Ja vaikka olenkin sitä mieltä, että naisjohtaja kyllä tuo uutta ilmettä, luovuutta ja joustavuutta hallintoon ja johtamiseen (nimimerkillä kokemusta on), en nyt peräänkuuluta pelkästään sitä kuuluisaa tätienenergiaa johtajuuteen vaan hyvää ja olkeudenmukaisuutta johtajuutta.

Kirkkoherralla on ainutlaatuinen asema seurakunnan johtajana (ja paljon vaikutusvaltaa). Missään muussa organisaatiossa johtajaan ei kohdistu niin paljon odotuksia myös suoritettavaan työhön osallistumisesta kuin seurakunnassa: kirkkoherran tulee olla sekä pappi että johtaja. Mitä jos tätä taakkaa (ja valtaa) jaettaisiin?

Naispapiit juhlivat kymmenvuotista taipaleitaan. Onnea heille siitä! Naisteologin tie papiksi kesti 75 vuotta. Ne kauhukuvat, joita maalailtiin ennen naispappeuden tuloa eivät ole toteutuneet vaan päinvastoin: naispappeus on tehnyt hyvää kirkon julkisuuskuvalle. Mitenkähän kauan kestää ennenkuin me diakoniatyöntekijät pääsemme osaksi kirkon erityistä virkaa ja saamme siihen täydet valtuudet ja vielä juhlimme sen kymmenvuotista taipaleita?

Naisen vuosisata kirkossamme

Pian päättävästä 1900-luvusta tuli kirkkomme historiassa se vuosisata, jolloin nainen askel askeleelta eteni tasavertaiseen asemaan miehen kanssa sekä hallinnossa että eri viroissa. Tällaisia askeleita olivat äänioikeus kirkollisissa vaaleissa, mahdollisuus tulla valituksi seurakunnan luottamustehtäviin, jäsenyys kirkolliskokouksessa, pääsy kanttorin virkaan ja myös pappisvirkaan.

On ymmärrettävää, että viimeisen askeleen ottaminen tällä tiellä oli kirkollemme vaikeaa. Pitkä traditio, Lutherin kielteinen kanta, eku-meeniset näkökohdat ja eräitten naista ja naisen asemaa koskevien raamatunkohtien perinteinen tulkinta olivat vakavasti otettavia asioita.

Viimeisen askeleen ottaminen ei kuitenkaan merkinnyt muutosta kirkkomme virkakäsityksessä eikä raamatuntulkinnan luterilaisissa periaatteissa. Muutos, joka oli alkanut jo vuosisadan alussa, koski käsitystä naisesta ja naisen asemasta kirkossa ja yhteiskunnassa ja sille löytyi vahvat ja velvoittavat perusteet itse evankeliumissa.

Mutta asiastahan oli ja on edelleen toinenkin käsitys. Siten olemme näinä vuosina saaneet oppia elämään tämän erimielisyyden kanssa. Jatkoa ajatellen olisi kummallakin taholla selvästi tiedostettava ja nöyrästi tunnustettava, etteivät vastakkain ole Raamattu ja naispappouden hyväksyminen tai hylkääminen vaan kaksi eri Raamatun tulkintaa.

Katson, että kirkossamme on syytä suureen kiitollisuuteen siitä tavasta, miten naiset ovat astuneet pappisvirkaan ja siitä esimerkillisestä motivaatiosta ja sitoutumisesta, jota he ovat työssään osoittaneet.

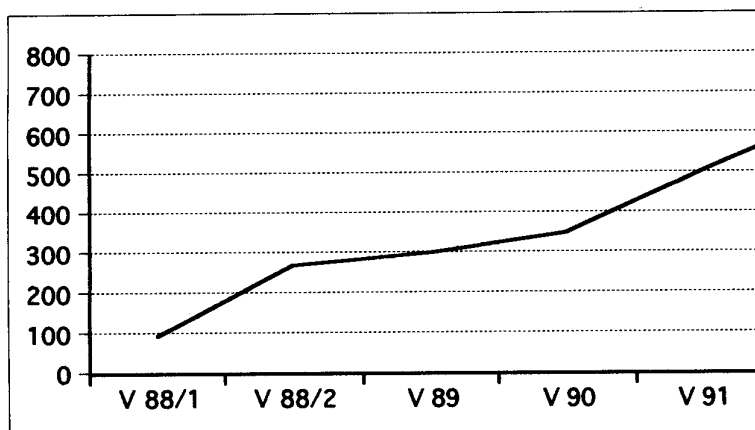
kuva Kyllikki Krapinaja/Katinaa

Lehtorista — kymmeneen

Prosessi, joka Suomen kirkossa alkoi lehtorin viran perustamisesta ja vähitellen avartui pappisviran avaamiseen naisille, kesti kaksikymmentäkolme vuotta. Naisteologiain asemaa tutkinut komitea (Nikolainen II) ehdotti vuoden 1963 kirkolliskokoukselle, että papiksi voitaisiin vihkiä mies tai nainen, mutta että kirkkoherranvirka kuuluisi edelleen vain miehille. Kirkolliskokouksen täysistunnossa pappisviran avaamisesta naisille äänestettiin kerran. Ns. naispappisuus torjuttiin äänin 63 (vastaan) ja 55 (puolesta). Naisteologeja varten perustettiin kuitenkin uusi erityisvirka, lehtorin virka. Seuraavaksi asiaa käsiteltiin vuoden 1968 kirkolliskokouksessa. Siellä tehdyt aloitteet eivät johtaneet pappisviran avaamiseen naisille. Kysymys siirrettiin ns. virkakomitealle, joka jätti varsinaisen loppumietintönsä kirkolliskokoukselle tammikuussa 1976. Seuraava äänestys suoritettiin jo kirkolliskokouksen syysistunnossa 1976. Tulos oli 66 puolesta, 37 vastaan. Ehdotus pappisviran avaamisesta naisille raukesi, mutta kirkolliskokous kehitti kuitenkin edelleen lehtorin virkaa. Keskustelu jatkui ja vuonna 1977 piispainkokous asetti työryhmän piispa John Vikströmin johdolla kokoamaan sen tuloksia jatkokeskustelun pohjaksi. Työryhmän toimeksianosta dosentti Eero Huovinen laati tutkimuksen¹, jossa eriteltiin käydyin keskustelun teologinen argumentaatio. Elokuussa 1979 työryhmä julkisti mietintönsä, jota piispainkokous sitten käsittelee syyskuussa. Se totesi mm., ettei pappisviran avaamisesta naisille syntynyt kiista ole vain kirkon virkaa koskeva erillisilmiö, vaan heijastelee mielipide-eroja mm. raamatunäkemyksessä sekä kirkon ja yhteiskunnan välisen suhteen ymmärtämisessä.

¹ Eero Huovinen: *Nainen ja pappisvirka*. STKSJ 116, Helsinki 1979.

...papeiksi ...vuotta pappisvirkaa

Taulukko 1. Pappisvihkimyksen saaneet naisteologit 6.3.1988–6.3.1998

Prosessi eteni. Piispainkokous järjesti kysymyksestä 1980 ja 1982 laajapohjaisen seminaarin. Vuonna 1983 se antoi kirkolliskokoukselle selonteon asian selvittämiseksi suorittamistaan toimenpiteistä. Sen sekä edustaja-aloitteen pohjalta kirkolliskokouksen perustevaliokunta sitten esitti mietinnössään pappisviran avaamista naisille. Valiokunnan ehdotuksesta äänestettiin toukokuussa 1984. Äänestystulos oli 73 puolesta, 32 vastaan.

Pappisviran avaaminen naisille jäi tässä vaiheessa enää kuuden äänen päähän. Helena Heikkisen ja Leena Ravantin 1986 tekemä selvitys² osoittaa, että lehtorin viran ns. laajennettuja oikeuksia oli käytetty erittäin paljon. Lähes kaikki lehtorit olivat toimineet esim. päiväjumalanpalveluksien saarnaajina. Samaa luokkaa oli myös avustaminen ehtoollisen jakamisessa. Toimenkuva oli siis myös käytännössä liukunut pitkälle pappisviran suuntaan. Vielä kerran, 6.11.1986,

kirkolliskokous äänesti asiasta. Tulokseksi tuli 87 jaa- ja 21 ei-ääntä. Kirkkolain muuttamiseen tarvittava 3/4 määräenemmistö oli saavutettu. Eduskunta vahvisti kirkkolain muutoksen 3.11.1987. Uusi laki astui voimaan vuoden 1988 alusta. Seurakunnat saattoivat ryhtyä muuttamaan lehtorinvirkoja papinviroiksi edellyttäen, että lehtori oli toiminut virassa vähintään kaksi vuotta ja suostui muuttamiseen. Asiasta oli päätettävä viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ensimmäiset 92 naista vihittiin papeiksi sunnuntaina 6.3.1988 kaikissa maamme tuomiokirkkoissa — Oulua lukuunottamatta. Määrällisesti vihittyjä oli eniten Tampereen hiippakunnassa (23). Oulun hiippakunnasta neljä naisteologia vihittiin papeiksi Turussa, Tampereella ja Lapualla. Suurin osa uusista papeista sijoittui seurakuntatyöhön. Tällä kirkkohistoriallisestikin merkittävällä pappisvihkimyksellä oli myös konkreettista kansainvälistä ulottuvuutta ainakin siten, että yksi Tampereen tuomiokirkossa pappisvihkimyksen saaneista naisista lähti heti takaisin lähetystyöhön Hong Kongiin. Piispa Kortekangasta avusti vihkimyksessä myös teol. toht., lääninrovasti Björn Svärd Ruotsista. Eräs toinen pappisnainen nimittäin lähti jatka-

² Helena Heikkinen — Leena Ravanti: *Lehtori vai pappi?* Suomen kirkon lehtorien asenteet pappisviran avaamiseen naiselle ja näkemykset lehtorin viran tulevaisuudesta 1986. Kirkon tutkimuskeskus Saria B N:o 50. Tampere 1986.

Hiippakunta	Pappisnaiset lkm	%	Lehtorit lkm	%	Yht.
Turku	91	87,5	13	12,5	104
Tampere	103	82,0	22	18,0	125
Oulu	27	47,0	n. 30	53,0	n. 57
Mikkeli	80	88,0	11	12,0	91
Borgå stift	40	85,0	7	15,0	47
Kuopio	60	88,0	8	12,0	68
Lapua	60	97,0	2	3,0	62
Helsinki	261	88,0	36	12,0	297
Yht.	722	85,0	130	15,0	851

Taulukko 2. Naisteologit hiippakunnittain helmikuussa 1998.

maan jo aloittamaansa työtä Ruotsin suomalaisten parissa.

Pappisvihkimyksen saaneitten naisten määrä on kuluneitten vuosien aikana lähes jatkuvasti kasvanut. 6.3.1998 mennessä se on jo 722:³

Seurakuntatyössä pappisnaisista on tällä hetkellä noin 550, mikä merkinnee suunnilleen kolmasosaa koko seurakuntapapistostamme. Lisäksi yli 150 toimii esim. kristillisissä järjestöissä tai kouluissa. Eläkkeelle siirtyneitä on 34.

Pappisnaisten sijoittumisessa eri hiippakuntiin on huomattavia eroja. Eniten heitä on Helsingissä ja vähiten Oulussa:⁴

Seurakuntalehtorien (n. 50) lisäksi oheisen taulukon lehtoreissa ovat mukana myös mm. kristillisissä järjestöissä työskentelevät. Paitsi että naispappien sijoittumisessa eri hiippakuntiin on suuria eroja, eroavuutta on myös naisteologiin hiippakunnittaisessa jakaantumisessa pappeihin ja lehtoreihin. Oulu on ainoa, jossa yli puolet on lehtoreita. Suhteessa eniten, yllättävää kyllä, pappeja on Lapuan naisteologeissa, vaikka pappisnaisia määrällisesti on eniten tietysti Helsingissä. Prosentuaalisesti heidän osuutensa taas on lähes yhtä suuri jäljellä olevienkin hiippakuntien naisteologeista.

Mitä korkeammalle kirkon hierarkiassa edetään, sitä vähäisempi on naisten, pappisnaistenkin, osuus. Ilmeisesti usein noudatetaan vielä vanhasta tottumuksesta perinteistä käytäntöä; kehitys tapahtuu viipeellä. Merkkejä muutoksesta on nähtävissä. Ensimmäisenä naisena kirkkoherranvirkaa (tosin

vt:nä) hoiti tiettävästi past. Eija Fuller. Nyt vakinaisissa kirkkoherranviroissa on jo 22 naista; lisäksi kaksi pappisnaista toimii vt. kirkkoherroina. Eniten naispuolisia kirkkoherroja on Porvoon (7) ja Helsingin (4) hiippakunnissa; Turussa, Lapualla ja Oulussa taas ei näyttäisi vielä olevan yhtään. Toistaiseksi ainoa lääninrovasti on Porvoon hiippakunnassa (Juanita Fagerholm-Urch, Ahvenanmaa). Rovastin arvonimi on myönnetty 75 pappisnaiselle, suhteessa useimmin Tampereella. Toisessa päässä on jälleen Oulu, jossa niitä ei ole myönnetty. Tuomiokapitulin assessorina on toiminut ainakin kolme sekä pääsihteerinä kaksi naispappia. Kirkkohallituksessa on nyt ensimmäinen pappisnainen.

Vuoden 1990 toukokuussa kirkolliskokous päätti avata piispan viran naisille. Pappisnaiset ovat jo saaneet ääniä piispanvaaleissa, viimeksi Turun piispan koevaalissa (past. Marjatta Kaartinen). Monet muut luterilaiset kirkot ovat tässä asiassa meitä edellä. Saksassa valittiin Maria Jepsen piispaksi keväällä 1992 ja USA:ssa myöhemmin samana vuonna April Larson. Seuraavana vuonna Norjassa valittiin piispaksi Rosemarie Köhn. Vuonna 1995 olivat vuorossa Tanska (pastori Lise-Lotte Rebel) ja Grönlanti (Sofie Petersen). Ruotsi taas on saanut viime vuonna Lundin hiippakuntaan Christina Odenbergin ja hiljakkoin on tuomiorovasti Caroline Krook saanut ylivoimaisen äänten enemmistön Tukholman hiippakunnan piispanvaalissa.

6.3.1988 on jo historiaa. Nyt kirkossamme on meneillään juhluvuosi. Sen viettäminen on tapahtunut ja tapahtuu ensinnäkin hiippakunnittain. Ensimmäiseksi ehti jo helmikuussa aloittanut Kuopio. Lähes kaikkialla on vietetty juhlaa jo 6.3. tienoilla toisissa pienemmissä, toisissa taas juhlavissakin puitteissa. Useimmissa hiippakunnissa tilaisuuksia on kunnioittanut läsnäolollaan ja/tai koko tapahtuman koollekutsujana on ollut piispa. Mutta ei kaikki vielä ole ohi. Tampereen hiippakunnan juhla pidetään 29.3. (Pirkkalan kirkko). Valtakunnalliseen pääjuhlaan Kymmenen vuotta pappisvirkaa, jota vietetään vasta maanantaina 20.4. Helsingin tuomiokirkon kryptassa, on lupautunut mukaan mm.

³ Luvut on poimittu Kirkon tiedotuskeskuksessa saatavilla olleesta aineistosta eivätkä sisällä kaikkia väli-vuosia. V. 1988 tiedot ovat maaliskuulta ja vuoden lopusta, v. 1989:n toukokuusta.

⁴ Tilastotiedot pappisnaisista ja lehtoreista perustuvat tuomiokapitulien helmikuussa 1998 Kirkon tiedotuskeskukselle ilmoittamiin lukumääriin. En saattavat olla jonkin verran epätasallisia.

Helsingin piispa Eero Huovinen. Juhlaesitelmän pitää teol. toht. Pirkko Lehtiö.

Reilu vuosi ensimmäisten naisten vihkimisen jälkeen piispa Samuel Lehtonen totesi: »Jumalan kansana Suomessa kirkko on hyväksynyt pappisviran avaamisen naisille, tervehtinyt muutosta iloit-
ten ja odotuksin sekä ottanut naispuoliset pappinsa avosylin vastaan».⁵ Ja nyt on kulunut jo kymmenen vuotta, itse asiassa hyvin nopeasti. On aika kiitollisin ja nöyrinkin mielin katsahtaa taakse, levähtää pieni hetki. Samalla on suunnattava katseet myös eteenpäin, pyydettyä voimaa ja viisautta edessä olevaa tuntematonta taivalta varten. Jumalan valtakunnan työssä tarvitaan paljon tekijöitä. »Mitä teettekin, sanoin tai teoin, tehkää kaikki Herran Jeesuksen nimessä, kiittäen hänen kauttaan Jumalaa, Isäämme.» (Kol. 3: 17)

⁵ Esitelmä Tempeliaukion kirkossa 21.8.1989.

kuva Matti Karppinen/Kotimaa

Kirjoittaja Suvi-Päivi Koski on Suomen kirkon naisteologit r.y:n puheenjohtaja.

Pirkko Lehtiö

Naisteologista lehtoriksi

Teollistumisen ja kaupungistumisen seurauksena yksi merkittävä muutos on vähittäinen naisen aseman muuttuminen. Se kosketti ja yhä koskettaa koko yhteiskuntaa, eikä kirkkoakaan ole jäänyt sen ulkopuolelle. Naisen aseman parantamiseksi syntynyt naisasialiike on ollut kirkon johdolle aina kiusallinen asia, joka on koetettu syrjäyttää vetoamalla siihen, ettei yhteiskunnan muutokset koske kirkkoa. Naisten aseman muuttuminen on haastanut yhtäältä kirkon avaamaan vähitellen luottamuselimensä naisille. Toisaalta haaste on koskenut kirkon palkallisia tehtäviä ja naisten mahdollisuutta palvella niissä.

Vapaaehtoistyö opetuksena pyhäkoulussa ja hyväntekeväisyytenä sosiaalisten ongelmien kohtaamisessa on ollut naisille hyväksyttyä, mutta heidän on ollut vaikeaa päästä kirkon palkattuihin tehtäviin. Ensimmäinen diakonissa vihittiin 1893, mutta vasta 1943 diakonian virka tuli pakolliseksi jokaisessa seurakunnassa. Seuraavana avautui urkurinvirka naisille. Ensimmäinen naisurkuri otettiin Uuteenkaarlepyyhyn vuonna 1905. Kanttorin ja kanttoriurkurin virat sen sijaan avautuivat naisille vasta vuonna 1963.

VANGINVARTIJAN VIRKAAN VAI TYTTÖTYÖHÖN

Teologiseen tiedekuntaan opiskelemaan halukkaaksi ilmoittautui ylioppilastutkinnon suoritettuaan ensimmäinen nainen, *Clarice Malmberg*, jo vuonna 1894. Hän ei tietävästi kuitenkaan aloittanut opintoja. Hänen jälkeensä puolenkymmentä naista yritti aloittaa opiskelua jumaluusopillisessa tiedekunnassa. Useat heistä siirtyivät pian filosofiseen tiedekuntaan tai mahdollisesti menivät naimisiin, jolloin kaikki opinnot jäivät. Muutos oli varmaan vaikea sekä miehelle tiedekunnalle että naisille itselleen. Ensimmäinen nainen suoritti teologisen erotutkinnon 1913. Hän oli *Wendla Ivaska*, naimisiin mentyään Salokas. Hän halusi naisvankilaan sielunhoitajaksi. Siellä hänet olisi haluttu ottaa vanginvartijan tehtävään, mutta

lopulta hanke raukesi varojen puutteeseen. Erotutkinnon suorittaneet naiset sijoittuivat uskonnonopettajiksi kouluihin. Jotkut toimivat kansankoulunopettajina, jolloin heidän oli hankittava sitä varten lisäpätevyys.

Melkein kaksi vuosikymmentä kului, ennen kuin Helsingin Pohjoinen suomalainen seurakunta otti ensimmäisenä naisteologin palvelukseensa vuonna 1932. Tehtävään tuli *sacri min. cand. Hilja Wallenius* (myöh. Varkia, avioiduttuaan Sulanko). Hänen tehtävänsä oli rippikoulunkäyneiden tyttöjen toiminnassa. Pohjoinen suomalainen seurakunta oli aloittanut seurakunnallisen nuorisotyön, jossa hänet otettiin nuorisotyöstä vastaavan pastori Heimer Virkkusen työtoveriksi.

1930-luvulla valmistui teologisesta tiedekunnasta niin runsaasti miehiä, että he joutuivat odottamaan pappisvihkimystä. Tässä tilanteessa naisten lukumäärä oli myös noussut. Naisteologit perustivat vuonna 1934 Suomen Naisteologiyhdistyksen, joka koetti löytää erilaisia väyliä naisteologien sijoittumiseksi kirkon työhön. Heitä oli suurimmissa seurakunnissa kaikkiaan 22 ennen sodan syttymistä. Naiset löysivät erilaisia tehtäviä myös kristillisissä järjestöissä sekä lähetystyössä.

Naisteologit toimivat aluksi tyttö- ja nuorisotyössä. Kun siihen ei saanut minkäänlaista koulutusta, naisteologit järjestivät sen itse. Heidän tukena oli käytännöllisen teologian professori Aarni Voipio, joka pian raivasi tälle opetukselle tilaa teologisessa tiedekunnassa. Tehtävään kutsuttiin *sacri min. cand. Satu Nuotio* (myöh. Nuotio-Hyrskke).

SODAN AIHEUTTAMA MURROS

Kun asevelipappien työtä on pidetty tärkeänä vaiheena papiston lähentymisessä kansaan, oli sota-aika sitä myös naisteologeille, jotka toimivat erilaisissa huolto- ja palvelutehtävissä joko kotirintamalla tai sotasairaaloissa ja muissa lottatehtävissä. *Sacri min. cand. Lyyti Tikka* oli Kuopion läänin hengellisen huollon johtajana. Hän kulki ympäri läänin ja vieraili seurakunnissa, joissa hän järjesti hengellisiä tilaisuuksia. Naistyon tarve tuli ilmeiseksi näissä yhteyksissä. Naisteologia tarvittiin sielunhoitajana ja hengellisenä opettajana.

Sota-ajan poikkeukselliset olosuhteet antoivat naisteologeille mahdollisuuden tehdä sellaista, mikä ei rauhan aikana ollut mahdollista. Rippikoulun pitäminen ei ollut itsestään selvyyttä. Seurakunnassa opetustehtävä oli pappien hoidossa, kun se kotona oli naisten käsissä. Naisten julkinen opetustehtävä seurakunnassa oli eri asia, se liittyi seurakunnan johtamiseen, joihin vain mies oli kelvollinen. Tässä kehityksessä ja vanhassa ajattelutavassa oli kysymys myös siitä, ettei naista pidetty täysi-ikäisenä vaan holhottavana. Äänioikeuskin kirkossa määrätty siten, että täysi-ikäisyytensä lisäksi sai yhden lisäänen 10 vuotta avioliiton solmimisen jälkeen ja toisen 40 vuotta täytettyään; tämä koski kaikkia.

NAISTEOLOGIN ASEMAA SELVITETÄÄN

Alusta lähtien naisten palkkaus ja asema oli hyvin epämääräinen. Pappien palkkaus ja naisteologien palkkaus olivat kaksi eri asiaa; Oulussa oltiin tässä suhteessa edistyksellisiä, sillä siellä haluttiin maksaa koulutusta vastaava palkka. Jokainen seurakunta määräsi itse työehdot. Jos työpaikkojen saanti oli takkuista, niin oli myös palkkaus sitä. Vasta sodan jälkeen piispainkokous asetti ensimmäisen komitean miettimään naisteologien palkkausta ja asemaa, mutta se ei kokoontunut kertaakaan.

Kun *Lyyti Tikka* ja *Impi Sirkka* tulivat vuonna 1948 kirkolliskokousedustajiksi, he tekivät aloitteen naisteologien aseman tutkimisesta ja järjestämisestä. Tehtävä annettiin ylimääräisten pappien palkkausta ja asemaa selvittämään asetetulle komitealle. Naisteologit tulivat lopulta 50-luvun alussa kirkkolain piiriin maininnalla, että seurakunta voi ottaa palvelukseensa myös naisteologin, mutta heidän asemansa jäi edelleen avoimeksi. Palkkaus oli ylimääräisten pappien palkkauksen mukainen. Vuoden 1953 kirkolliskokous asetti komitean tutkimaan naisteologien asemaa. Komitean puheenjohtajaksi tuli prof. Aimo T. Nikolainen, joka johti myös seuraavaa naisteologien asemaa tutkinutta komiteaa.

Naisteologien asemaan alettiin kiinnittää huomiota myös siksi, että keskustelu pappisviran avaamisesta naisille ja naiskysymykset yleensä olivat ajankohtaisia sekä suurissa kirkkojen maailmanjärjestöjen kokouksissa että muissa Pohjoismaissa. Suomessa keskustelu keskittyi kysymykseen, pitkö naisille perustaa oma virka ja millainen se olisi vai tulisiko pappisvirka avata myös naisille.

Suomen olosuhteissa hidas eteneminen osoitautui ainoaksi mahdollisuudeksi, koska kirkkolain muutokset vaativat $\frac{3}{4}$ osan äänen enemmistön kirkolliskokouksissa, kun se muissa kirkoissa oli yleensä vain $\frac{2}{3}$. Pieni vähemmistö pystyi kaatamaan naisteologien asian monta kertaa. Alkujaan hitauteen vaikutti myös se, että kirkolliskokous vasta vuodesta 1953 alkaen kokoontui joka viides vuosi, ennen sitä joka kymmenes vuosi. Naisteologien tehtävien määrittelemine oli myös tarkkaa puuhaa, sillä oli visusti varottava, ettei vain kehitys johtaisi naisia puolinaiseenkaan pappisvirkaan.

LEHTORIKSI SEURAKUNTAAN

Lehtorin virka perustettiin vuonna 1963. Se oli itse asiassa varsin ainutlaatuinen ratkaisu muihin kirkkoihin verrattuna. Samassa kirkolliskokouksessa naiset saivat myös luvan hakea kaikkia kirkkomuusikon virkoja. Lehtorin virka ennätti olla käytössä 25 vuotta ennen pappisviran avaamista naisille.

Lehtorin virka poisti vahvimmat epäkohdat naisteologien asemasta. Seurakunnat saattoivat perustaa joko ylimääräisen tai vakinaisen lehtorin viran. Tämä tarjosi naisteologeille jonkinlaisen uralla ete-

nemisen mahdollisuuden ja tuki teologisia opintoja vaatimalla pastoraalitutkinnon vakinaisen lehtorin virkaa varten. Lehtorin tehtävänä oli opetus- ja kasvatustehtävä seurakunnassa sekä sielunhoito. Näillä alueilla naisteologit jo toimivat; tilanne vain kirjattiin kirkkolakiin. Ehtoollisenvietto yksityisessä sielunhoidossa oli mahdollista, mutta sairaaloissa ja vanhainkodeissa tapahtuvaa ehtoollisenviettoa ei mainittu. Saarnaamisesta ei myöskään ollut mainintaa. Vakainainen lehtori sai kappalaisen palkkusta vastaavan palkan. Epäkohtiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota kirkolliskokousaloitteissa. Kirkkoherroista jäi pitkälti riippumaan, mitä lehtori sai tehdä seurakunnassa.

Suomen ev.lut. kirkko joutui tällä ratkaisullaan myös toteamaan, ettei sen virkakäsitys ollut selkeä. Vuonna 1968 asetettiin virkakomitea, joka kahdeksan vuoden työn jälkeen ehdotti diakonian viran liittämistä piispan ja papin viran rinnalla kirkon viran piiriin. Tällöin lehtorit olisivat olleet diakoneja. Tämä ratkaisuyritys liittyi tuolloin lehtoreiden aseman ja viran määrittely-yrityksiin, mutta ei tuottanut mitään tuloksia. Koko ajatus oli kirkossa vieras.

Yritykset ratkaista naisten sijoittuminen seurakuntien palvelukseen osoittavat mielestäni, miten vaikeaa kirkon on ollut muuttaa perinteistä käsitystään naisesta ja miehestä. Kysymys liittyy myös hyvin syvästi raamatuntulkintaan, missä yksimielisyyden saavuttaminen on vaikeaa. Naisteologien pitkä tie ja rauhallinen eteneminen tässä kysymyksessä on antanut kuitenkin aikaa, joka on muuttanut mielipiteitä ja antanut tilaa kypsytellä asiaa maltillisesti pappisviran avaamiseksi naisille.

Kuva Matti Karppinen/Katimaa

Pirkko Lehtiö on Hongkongin luterilaisen teologisen seminaarin eläkkeellä oleva professori.

KYMMENEN VUOTTA PAPPISVIRKAA

juhluvuoden 1998
valtakunnallinen tilaisuus
Helsingin tuomiokirkon kryptassa
20.4. klo 14.00 - 16.15

- * tervehdyspuhe, piispa Eero Huovinen
- * juhlaesitelmä *Neidistä rovestiksi*
— naisteologin tie pappisvirkaan,
teol. toht., past. Pirkko Lehtiö
- * *Näkökulmia muistopäiväkalenteriin*,
teol. toht., past. Pirjo Työrinöja
- * kuulumisia pappeuden taipaleilta,
musiikkia Säde Rissanen & co.,
kahvitarjoilu ym.

ILTAMESSU klo 18 kryptassa, pastorit
Suvi-Päivi Koski ja Tuulikki Palmu ym.
(nauhoitetaan; lähetetään YLE-1:ssä su
26.4. klo 10).

Tervetuloa! Huom! ilmoittautumiset
juhlaan 1.4. mennessä past. Ann-Sofi
Storbackalle, puh. 09-221 1849 (t) tai
09-221 1784 (k) tai os. Kappalaisenkuja
4, 10210 Inkoo.

Järj. Suomen kirkon naisteologit r.y.

Suomen kirkon naisteologit r.y:n

VUOSIKOKOUS

pidetään ma 20.4. klo 12 Helsingin tuomio-
kirkon kryptassa (os. Kirkkokatu 14, 00170
Helsinki).

Käsittellään sääntömääräiset asiat. Tervetuloa!

Suomen kirkon naisteologit r.y.

Kun ajattelen päiviä kymmenen vuotta sitten, ensimmäiseksi tulee vahva muisto siitä, että se kaikki oli todella juhlaa. Vihdoinkin! Silloin poistui eriarvoisuuden tunne. Jos olin opiskellut teologiaa ja suorittanut kaikki tutkinnot, olin valmis kirkon työhön täysipainoisesti, en puolikkaana teologina, vaan täysin valtuuksin. Pappisvihkimystä edeltävät kuu-kaudet ja viikot olivat täynnä odotusta. Olen kiittollinen, että olen saanut kokea sellaisen vaiheen elämässäni. Se oli rikasta odotusta.

Ja odotus täyttyi. Pappisvihkimys oli tapahtuma, joka kosketti kaikkia sielun ja mielen alueita, se oli hyvin kokonaisvaltainen elämys. Olin astunut sisälle johonkin uuteen. Ilon ohella koin myös suurten vaatimusten taakan, joka sijoitettiin harteille. Joku toinen vyötti minut. Tai oikeastaan oli kaksikin vyöttäjää, erilaista vyöttäjää. Toinen niistä oli Jumalani ja Luojani, joka avasi minulle oven entistä rikkaampaan elämän kokemiseen antamalla minulle tehtävän, joka sisälsi kaikki ulottuvuudet ihmisenä olemisessa. Tämä vyöttäjä oli rohkaiseva, voimia antava, salliva, erehdyksiä ymmärtävä, uuteen innostava, iloa ja naurua suosiva, elämämyönteinen työnantaja. Sitten oli se toinen, joka on välillä yrittänyt tukahduttaa tuon edellisen vai-

Ensimmäisten naisten

kutuvallan. Määräykset, rajoitukset ja vaatimukset, joita meidän näkyvä kirkkolaitoksemme ja siihen sisältyen koko seurakuntaelämän traditio meille papeille asettavat, tuntuvat joskus ahdistavilta kahleilta.

Onko pappi enemmän kuin ihminen? Tämän kysymyksen kanssa jouduin heti papiksi tuloni jäl-

keen kamppailemaan. Mitä pappi saa tehdä, mitä ei? Mikä on sopivaa papille, mikä ei? Miten papin tulee pukeutua? Miten papin lasten on käyttäydyttävä? Kaikki nämä kysymykset tulivat ajankohtaisiksi. Minun piti ensisijaisesti olla »pappi». Kaavoihin ja tiettyyn muottiin valettu olio. Meillä seurakunnassa kasvaneilla on itsellämmekin sisällämme

kuva J. Vuokola / Kotimaa

joukossa

6. maaliskuuta 1988

Sirkka Liisa Enqvist

ihanne siitä, millainen papin tulisi olla. Se ihannekuva ei tahdo niin helpolla hävitä. Vaatii ankaraa työtä itsensä kanssa, jotta kaikesta huolimatta on oma itsensä eikä suostu näyttelemään jotain muuta.

Tätä opetellessa on kymmenen vuotta kulunut. Emme me papit ole ihmisinä kypsempiä kuin muutaan. Samat puutteet, luonteenviat ja heikkoudet meitä vallitsevat. Emme voi pappeuden taakse niitä

paeta emmekä odottaa, että ne meille pappeuden varjolla anteeksiannetaan.

Seurakuntalaisten erilaiset ja monimuotoiset odotukset yllättävät vasta papinvirkaan tullutta. Monet odottavat että pappi on aina palveluksessa. Oikeastaan ei muita harrastuksia saisi ollakaan. »Onpas hänellä paljon aikaa kun ehtii sitäkin!» Tai sitten on aivan päinvastaisia mielipiteitä. Papin mukanaolo koetaan myönteisesti, että hän osallistuu »tavallisten» ihmisten elämään. Tämä jännitys on kaikille tuttua. Samaten kysymys perheelle tai/sekä seurakunnalle elämisestä tuli kouriintuntuvaksi heti virkaan astuttuani. Äiti-ihmiselle se oli iso kysymys. Aluksi tietysti kävi niin, että perhe kärsi. Uuden tehtävän, kirkkoherran viran opettelu vei kaikki ajatukset ja voimat. Tässä asiassa meitä rasittaa ihannekuva papista, joka on aina menossa ja näkyvissä. Vuosien mittaan oppii vähän enemmän järjestämään työtään, vaikka se yksipappisessa seurakunnassa ei ole niin yksinkertaista.

Pappisvihkimyksen jälkeen oli innostavaa valmistautua uusiin tehtäviin, paneutua kastetoimitukseen, syventyä hautajaisiin, vihkiä avioliittoon, yrittää saada jumalanpalvelus palvelemaan hartauden tarvetta, myös opetella olemaan esimies jne. Ja kaikissa niissä pyrkii olemaan mukana omalla persoonallaan, ei matkia muita. Pohjana oma kokemus uskosta elämisestä ja lapsesta saakka kerätty kokemus seurakunnassa elämisestä. Ilokseni totesin, että juuri kaiken tämän varaan oli vapauttavaa ja turvallista rakentaa. Tosin kaikkea tätä oli aina tarkistettava, miten se tässä hetkessä toimii, mutta hyvän pohjan se antoi. Kaikesta on ollut hyötyä: iltarukouksen oppimisesta, pyhäkoulussa käymisestä, toisten uskontokuntien tilaisuuksissa istumisesta.

Kokemus aktiivisesta jäsenyydestä kristillisessä seurakunnassa on antanut elävän viitekehyksen. Vastapainona on ollut välttämätöntä myös olla tuntumassa niihin ihmisiin jotka eivät elä välittömässä kosketuksessa seurakuntaan. Avioliitto miehen kanssa, joka ei toimi seurakunnan virassa, on auttanut pysymään mukana tässä ns. normaalissa elämässä.

Tässä sitä nyt ollaan kymmenen tiiviin vuoden jälkeen. Olen tullut vaiheeseen, jolloin tarvitsisin muutosta. Joko olisi vaihdettava seurakuntaa tai siirryttävä toisenlaisiin teologin tehtäviin tai sitten olisi otettava sapattivuosi ja tehtävä jotain muuta. Kun on kirkkoherrana yksipappisessa seurakunnassa tulee vähitellen kylläiseksi vähän kaikesta. Kiinnostus ihmiseen on onneksi säilynyt. Saarnavuoroja tahtoo tulla tuhkatiheään. Ei löydy inspiraatiota, ei uutta sanottavaa. Pieniä ja suuria asioita vyöryy päivän mittaan. Tekisi mieli joskus sanoa että »stop», nyt ei enempää. Ei olisi pahitteeksi jos kirkko lähettäisi työntekijänsä säännölliseen viisi- tai kymmenvuotishuoltoon jonkinmuotoiseen »kuntoutukseen».

Tulin syksyllä 1988 kirkkoherraksi seurakuntaan, jossa edeltäjäni oli ollut naispappeuden vastustaja. En kuitenkaan ole kokenut alun alkaenkaan torjumista sen vuoksi, että olen nainen. Ei sitä kukaan ainakaan suoraan ilmaissut. Ahvenanmaalla ei olla niin kiinni opillisissa kysymyksissä. Tunsin olevani tervetullut. Joskus olen haistanut luottamuselimissä — varsinkin alkuvuosina — ukonilmaa jonkun taholta, jonka on ollut vaikea sulattaa, että johtavassa asemassa on nainen, vaikka papiksi saattaa keltatakin. Eihän se ihan kivutonta ole ollut. Mutta varsinaisia ristiriitoja ei sukupuoleni ole aiheuttanut. Henkilönä en tietenkään miellytä kaikkia eivätkä mielipiteeni sovi kaikille. Hallintoelinten kokouksissa koin aluksi, että papin olisi parempi olla ilman mielipidettä. Pappi ei saa määrätä, luottamushenkilöt sen tekevät. Tämä jonkinlainen taistelu vallasta lienee samanlaista huolimatta siitä onko pappi mies vai nainen.

Papin tehtävä sopii hyvin naiselle. Se vaatii myötäelämistä, joustavuutta, kykyä hyväksyä toinen ihminen, myös rohkeutta etsiä uutta. Papin tehtävä edellyttää luovuutta ja anteeksiantavaa mieltä. Pitää osata antaa anteeksi myös itselle, mikä on kyllä kaikkea muuta kuin hurskauden verhon taakse suojautumista. Pappina oleminen on paljolti uskallusta olla ihminen kaikissa tilanteissa ja papin tehtävä on rohkaista kanssaihimiään tekemään samoin. Jumala loi meidät ihmisiksi, ja ihmisinä toteutamme myös papin kutsumusta. Se ei ole mitään elämästä irrallaan olevaa toimintaa. Elämää on myös kirkon seinien ulkopuolella.

Nämä kymmenen vuotta ovat olleet kasvamisen aikaa. Ennen kaikkea ihmisenä kasvamista, omien puutteiden kohtaamista, omien kykyjen löytämistä, nöyrytmistä, särmien hiomista, pieneksi tulemistä, mutta myös armahtavan Jumalan läheisyyttä. »Ei Jumala armolahjojaan ja kutsumustansa kadu» on sana myös minulle. Minulla on paikka seurakunnan työssä juuri näine eväineni, mitkä minulla on.

Pappisvihkimys kymmenen vuotta sitten asetti meidät naisteologit uuteen tilanteeseen. Emme olleet olleet aikaisemmin mukana päätöksenteossa ja luomassa uusia linjoja, emme myöskään olleet olleet ottamassa vastuuta ylemmällä tasolla. Pappisvihkimyksen jälkeen meillä oli mahdollisuus hakea kirkkoherran virkaa. Se on iso askel lehtorin pikkukengissä kävelleelle. Minulla oli aluksi paljon opettelemista siinä, että olin mukana päättämässä. Piti tehdä ratkaisuja, jotka eivät kaikkia miellyttäneet. Piti oppia sanomaan mielipiteensä ja luottamaan siihen, että sillä mielipiteellä oli yhtä suuri oikeutuksensa kuin miestenkin mielipiteillä. Itse luottamusta, varmuutta, kykyä määrätietoisuuteen ja harkintaan on pitänyt harjoitella. Esimiehenä ovat nainen ja mies yhtä päteviä, henkilökohtaiset taidot ratkaisevat, ei sukupuoli. Esimiehenä ja työjohtajana oleminen eivät ole niitä helpoimpia pa-

pin tehtäviä. Miellyttävämpää on istua hartaushetkessä vanhojen ihmisten kanssa. Mutta hankalatkin tehtävät on hoidettava. Ei meillä naisilla ole oikeutta välttää esimiestehtäviä vaikka ne ovatkin vaativia. Meidän on uskallettava siinä missä miehetkin ja kestävä kritiikki. Luulen, että vähitellen kirkossakin katsotaan entistä enemmän taitoja kuin sukupuolta esimiehiä valittaessa.

Minulla oli tietysti hyvin siinä mielessä, ettei minulla ollut esikuvaa siitä millainen naiskirkkoherran Suomen kirkossa pitäisi olla. Minulla on ollut mahdollisuus olla oma itseni ainakin siinä suhteessa. Erinomaisia vanhemman polven teologinaisia minulla kyllä on ollut esikuvina. Ihailen heidän urauurtavaa työtään. He ovat tehneet suuriarvoista työtä kirkossa ilman pappisvihkimystä. Heidän valimistamaansa tietä me vihityt olemme saaneet kulkea.

On mahtavaa saada liittyä tähän naisten joukkoon. Yhteydet pappisisäriin muissa Pohjoismaissa ovat minulle olleet tavattoman tärkeitä. Erityisesti muistan naispappikokouksen Osllossa vuonna 1990. Sain arvokasta tukea pappisidentiteetilleni. Sain vahvistusta pyrkimyksessä olla tosiaan nainen koko sydämellään eikä yrittää olla jokin sukupuoleton olento. Siellä tapasin myös tulevan piispan Rosmari Köhnin.

Olemme tarvinneet toisiamme näinä vuosina, naispapi ja lehtorit. Olemme tukeneet toisiamme kulkiessamme eteenpäin. Riemuitten kuljemme tehtävissä, jotka meille edeltä on valmistettu. Nyt kymmenen vuoden jälkeen on aivan luonnollista, että me naiset myös hoidamme papin tehtäviä, miten se voisi toisin ollakaan.

kuva Jukka Granström/Kotimaa

Kirjoittaja Sirkka Liisa Enqvist on Lemland-Lumparlandin kirkkoherra.

Pirjo Työrinoja

Naispappuus

»Jumalan kirkolle antama lahja» vai ekumenian este

— naisten ordinaatio Luterilaisen
maailmanliiton horisontissa

Jotkut luterilaiset kirkot ovat ordinoineet naisia papinvirkaan jo 75:n vuoden ajan. Tällä hetkellä kirkkoissa papistosta suuri osa on naisia, ja muutamissa kirkkoissa naisia on jo valittu piispoiksi. Kehityksestä huolimatta, jotkut luterilaiset kirkot eivät ordinoi naisia ja yhdessä tapauksessa LML:n piirissä käytäntö on pysäytetty.

Lopuillaan olevan vuosisadan puolivälin jälkeen luterilaiset kirkot ovat enenevässä määrin hyväksyneet naispappuuden. Joissain tapauksissa ratkaisuun päädyttiin helposti, joissain se on ollut pitkällisen ja katkeran taistelun tulos. Eräissä tapauksissa — kuten Suomen tilannetta katsoen näyttää — haavat eivät ole vieläkaan umpeutuneet. Naispappuus on kaapissa oleva luuranko — silloinkin — kun keskustellaan vaikkapa uskon syvästä ymmärtämisestä (vanhurskauttamisesta).

NAISTEN ORDINAATIO LML:N YLEISKOKOUSTEN KÄSITTELYSSÄ

Jo ennen Budapestissä 1984 pidettyä seitsemättä yleiskokousta Luterilainen maailmanliitto käynnisti silloisen tutkimusyksikkönsä ja -komission kautta virkaa käsittelevän tutkimuksen. Sen erityisenä tavoitteena oli selvittää kristittyjen yhteisen pappuuden suhde kirkolliseen virkaan ja sen kolminaiseen tehtävään (kuninkaalliseen, profeettalliseen ja papilliseen).

Myös konsultaatioita on pidetty virasta, jolloin teemoiksi nousivat »piispallisen viran luterilainen ymmärtäminen» ja »naiset kirkon viroissa».

Budapestin VII yleiskokous

Budapestin kokous painottikin virkaselvityksen ajankohtaisuutta ja polttavuutta LML:n kirkkojen puitteissa. Viran ymmärtäminen olikin silloin ja on

edelleen yksi keskeisimmistä kysymyksistä niin LML:n käymissä kahdenvälisissä oppikeskusteluissa kuin muissakin ekumeenisissa keskusteluissa. Nämä kahdenväliset keskustelut sekä myös naisten ordinaatioon liittyvät kysymykset ovat tuoneet esiin myös sen, että virkaan ja sen ymmärtämiseen liittyy luterilaisuuden sisällä niin paljon erilaisia painoituksia, että on vaikea puhua yhdestä luterilaisuuden kannasta virkakysymyksessä.

Keskusteluosapuolten taholta on myös viitattu siihen, että Confessio Augustanan viitteet ja lausumat niin viran kuin piispuuden ymmärtämisen suhteen ovat hyvin niukat ja sellaisenaan ne sisältävät monitulkintaisuuden mahdollisuuden ja etteivät ne anna vastauksia kaikkiin kysymyksiin.

Budapestin yleiskokous laati naisten ordinaatioon liittyen kaksi resoluutiota:

- yleiskokous sitoutui toimimaan siten, että ne jäsenkirkot jotka eivät vielä ordinoi naisia, ottaisivat askeleita naisten ordinaation suuntaan (6.7)
- yleiskokous sitoutui edesauttamaan, että jäsenkirkot, jotka eivät vielä ordinoi naisia, kehittäisivät järjestelmiä, jotka takaisivat yhdenvertaisen palvelumahdollisuuden.

Paljon edistystä on Budapestin kokouksen jälkeen tapahtunut, ja tämä rekisteröitiin LML:n VIII:ssa yleiskokouksessa, Curitibassa vuonna 1990, jossa lausuttiin otsikon haasteelliset sanat »Luterilainen maailmanliitto pitää naisten pappisvihkimystä Jumalan kirkolle antamana lahjana».

Hongkong 1997

Hongkongissa yritettiin tehdä naisten ordinaation kieltämisestä *status confessionis* -kysymys (kuten pari vuosikymmentä sitten tapahtui rotusortoa puoltavien kirkkojen erottamisen kohdalla), mutta tämä aloite ei kuitenkaan mennyt läpi.

Aloitteen tekijänä toimivat Amerikan luterilaiset. Erityisesti Inkerin kirkko vastusti aloitteen hyväksymistä. Inkeriä lähellä Latvian kirkossa aiemmin vihityt naispapit ovat jo pitkään olleet tilanteessa, ettei heidän sallita toimia virassa. Latvian naispapit ja teologit ovat useissa yhteyksissä myös vedonneet tilanteensa puolesta, mutta ilmeisesti Latvian tilanne ei vaikuttanut asian käsittelyyn. Luterilaisilla kirkkoilla — kuten oma luterilainen kirkkomme on julkisesti tuonut esille — on voimakas poliittisesta kielestä tuttu asenne, tilanteen hoitaminen on kunkin kirkon sisäinen asia.

Hongkongissa tuli muitakin korostuksia esiin, jotka voidaan nähdä positiivisina kannanottoina naisten huomioimiseen ja tasavertaisen aseman hyväksymiseen kirkossa:

Yleiskokous korosti: »Kommuunion ilmaisu on muuttunut. Se sulkee nyt sisäänsä kirkkoja hyvin erilaisista maista että koko kastettujen yhteisön, erityisesti naiset ja nuoret, kaikilla kommuunion osa-alueilla. (5)

Kommuunio merkitsee kutsua vastata Kristuksessa kirkon ja ympärillä olevan yhteiskunnan tähden. Siksi sitoudumme:

— rohkaisemaan kirkkoa edelleen tutkimaan ja kokeilemaan kasteen, ehtoollisen ja viran käsitteitä ja muotoja (ottaen huomioon esimerkiksi kysymykset piispuudesta, diakonian virasta ja naisten papiksi vihkimisestä) ja niiden paikallisia, kansallisia ja maailmanlaajuisia ilmenemismuotoja (12).

Sukupuolesta puhuminen raamatullisesta ja teologisesta näkökulmasta johtaa meidät myöntämään, että usko kolmiyhdyttiseen Jumalaan velvoittaa meitä toimimaan oikeudenmukaisesti sukupuolten välisissä suhteissa. Tähän kuuluu tasapuolinen arvonto toinen toisillemme miehinä ja naisina, vallan ja palvelun jakaminen, erilaisten lahjojen tunnustaminen sekä sellaisten rakenteiden luominen, jotka ovat avoimia ja kaikkien Jumalan lasten käytettävissä (38).»

Edelleen tämä viimeisin yleiskokous painotti: »Keskustelulla sukupuoleen liittyvistä kysymyksistä täytyy olla raamatullinen ja teologinen perusta. Kirkoissa käytävän sukupuolikeskustelun helpottamiseksi on tarpeen ymmärtää paremmin feministi- ja naisteologian sisältöä ja merkitystä. Teologia ja koulutus ovat ensisijaisesti olleet suunnattuja miehille, vaikka Jeesus Kristus kutsui sekä miehiä että naisia opetuslapsikseen ja todistajikseen maailmaan. Koulutuksen ja teologian tulisi ottaa sukupuolikiusymys huomioon ja auttaa sekä miehiä että naisia tulemaan tietoisemmiksi itsestään (40).»

Yleiskokouksessa koettiin myös resoluutioyritys, jonka mukaan LML:n tuki kiellettäisiin sellaisilta teologisilta koulutuslaitoksilta, jotka eivät tue naisopiskelijoita. Tämä resoluutio kaatui siihen periaatteeseen, ettei jälkikäteen mennä muuttamaan kriteereitä sille oppilaitokselle, jolle tuki jo on myönnetty.

Kaiken kaikkiaan Hongkongin yhdeksäs yleiskokous totesi: »Luterilainen maailmanliitto pitää naisten pappisvihkimystä Jumalan kirkolle antamana lahjana (Curitiban yleiskokous). Täällä olemme saaneet kuitenkin kuulla, että 30 % jäsenkirkkoista ei vielä vihi naisia papeiksi. Jäsenkirkkojen täytyy jatkaa keskustelua tästä kysymyksestä. LML:n tulee erityisesti seistä niiden naisten tukena, jotka haluavat pappisvihkimyksen, koska heillä on Jumalan kutsu, mutta joita ei voida vihkiä, koska heidän kotikirkkoissaan ei vihita naisia papeiksi (41).»

Yleiskokous päättyi kehottamaan LML:n jäsenkirkkoja mm. seuraavin painoituksin:

»Kehotamme (45):

— panemaan käytäntöön LML:n vuoden 1990 yleiskokouksen ja vuoden 1995 LML:n neuvoston Windhoeckissa pidetyn kokouksen päätökset naispappuudesta. Tuossa Windhoeckin kokouksessa sitoutuminen naisten ordinaatioon vahvistettiin ja lausuttiin, ettei ordinaatiosta saa tulla tinkimisen tai kaupankäynnin väline kirkkojen välisten suh-

teiden ylläpitämisessä. Samoin sitouduttiin neuvotteluiden ja yhteistyön avulla luomaan kaikkien jäsenkirkkojen keskuuteen ilmapiiri, jossa keskinäinen kunnioittaminen johtaisi käytännön toimenpiteisiin, joka mahdollistaisi kaikkien jäsenkirkkojen maallikkonaisille tien ordinaatioon. Myös naisten teologisen koulutuksen intensiteettiä tulisi kehittää. LML:n tehtävä on myös pastoraalinen eli sen tulee luoda foorumi niille naisille, jotka eivät ole voineet tulla ordinoiduiksi ja että heitä kuullaan koko kommuunion puitteissa.

EKUMEENINEN ULOTTUVUUS

Jotkut naispappeuden vastustajat ovat vedonneet siihen, että naispappeudesta tulisi pidättäytyä ekumeenisen yhteyden vuoksi. Kun asiaa tarkastelemme syvemmin, huomaamme, että silloin kun ekumeenisissa liikkeessä kirkot pyrkivät tunnustamaan toisensa Kristuksen yhden kirkon jäseniksi lähtökohtana ei silloin ole toisen muuttaminen, vaan hyväksyminen. Itse asiassa luterilaisen kirkon virassa onkin löydetty huomattavaa yhteisyyttä mm. katolilaisten tai ortodoksien kanssa keskusteltaessa. Siinä, että esimerkiksi katolinen kirkko ei ole tunnustanut luterilaisen kirkon virkaa, ei ole ollut kysymys siitä, hoitaako virkaa mies vai nainen, vaan viran erilaisesta sakramenttaalisesta ymmärtämisestä. Luterilaiset kirkot ovat virkaselvittelyissään korostaneet, että kirkon virka on Jumalalta saatu lahja ja se on luovuttamatonta sanan ja sakramenttien hoitamiseksi. Ei ole kuitenkaan painotettu, että sukupuoli olisi konstitutiivinen elementti viralle. Naispappeutta ei ole pidetty ekumeenian esteenä luterilaisissa kirkoissa.

Virkaselvittelyjä on tehty laajasti viimeisten vuosikymmenien aikana. Luterilais-katolisessa kansainvälisessä dialogissa naisten ordinaatio on ollut kerran istunnon aiheenakin. Mm. arkipiispa John Vikström on ollut alustamassa aiheesta.

LML:N VIRKAKONSULTAATIO

Luterilainen maailmanliitto järjesti myöskin naisten ordinaatiota ja piispuutta käsittelevän kokouksen 1992 Cartignyssä. Sen tuottama asiakirja on viimeisin dokumentti, mikä ao. aiheesta on ilmestynyt LML:n puitteissa (Ministry — Women — Bishops, LWF, Geneva 1993).

Peruskorostus konsultaatiossa oli eittämättä se, ettei luterilaisten tarvitse eikä tule kehittää erityistä »naispapiin viran teologiaa», vaan kysymyksessä on yksi virka, joka on annettu kirkolle.

Kokouksessa tuli selvästi esiin se, ettei naispappeutta vastaan ole olemassa teologista argumentaatiota, jota luterilaisten kirkkojen tulisi omaksua. Myös naisten ordinaation syytä käsiteltiin ja varoitettiin, ettei kirkko saa jäädä kulloisenkin ajan vangiksi. Vaaroina nähtiin niin pelkkä yhteiskun-

nalliseen tasa-arvoon kuin traditioonkin vetoaminen. Naisten vihkimistä papinvirkaan ei voi perustella sillä, että nykyaika tarjoaa muutenkin tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet yhteiskunnalliseen toimimiseen. Perusteluna ei voi olla myöskään se, että kirkko ei voi vihkiä naisia papeiksi, koska niin ei ole aikaisemminkaan tehty. Kumpakaan perustelua ei nähty teologialle relevanttina. Korostettiin kuitenkin, että kirkon on huomioitava se kulttuuri, jonka keskellä se elää, samoin kuin traditio, jossa se elää.

Konsultaatiossa todettiin myös, että luterilaiset kirkot ovat astuneet uuteen vaiheeseen naisten ordinaatioiden suhteen juuri konsultaation pito hetkinä. Tällä tarkoitettiin sitä, että vastikään oli ensimmäinen nainen valittu piispaksi (kesäkuussa 1992 Maria Jepsen Hampuriin ja pian sen jälkeen toinen eli April Ulring Larson, ELCA, La Crosse, Wisconsinin USA:ssa) ja kolmanneksi Iso-Britannian anglikaaninen kirkko teki naispappeuden hyväksymispäätöksen 11.11.1992.

Jo konsultaation pitovuonna 1992 69 % luterilaisista kirkoista oli tehnyt naispappeuden hyväksymispäätöksen, mutta kaikissa kyseisissä kirkoissa päätöstä ei vielä ole toteutettu.

Joitain pidemmälle meneviä askeleita on myös nykyhetkessä otettu. Ruotsin kirkon synodissa esitettiin aloite, jonka mukaan kirkon tulevien pappien ja kirkkoherrojen tulee hyväksyä sekä mies- että naispapit. Uusi säädös merkitsisi sitä, että sekä nais- että miespappien hyväksyminen työtovereina on vaatimus ordinaation saamiselle tai tehtävän vastaanottamiselle, jossa toimii muiden pappien johtotehtävissä.

Viran suhteen korostettiin pysyvyyttä ja jatkuvuutta apostolisuudessa. Helluntaista aikojen loppuun ulottuva jatkuvuus virassa on se, mikä tekee viran yhdeksi, ja sen konstituioivia elementtejä ovat evankeliumi ja missio.

Toistaiseksi viimeisin LML:n virkakonsultaatio puuttui siis aiheeseen, joka on erittäin keskeinen luterilaisten kirkkojen viran ymmärtämisessä. Kokouksen tarkoitus ei ollut määrittellä virkaa sinänsä — viranmäärittelyähän oli jo tehty aiemmissa neuvotteluissa (ao. tekstit julkaistiin konsultaation raportin yhteydessä). Sen tarkoitus oli puuttua kahteen erityiskysymykseen, naisten ordinaatioon ja piispuuteen. Konsultaation dokumentti (Women — Ministry — Bishops, LWF Document) erityy- nen painoarvo onkin nimenomaan piispuuden määrittelyssä, sekä siinä, että se on osoittanut LML:n virkaa koskevalle työskentelylle selkeät suuntaviivat tulevaisuutta ajatellen.

Naisten ordinaatiokysymyksessä ei LML:n piirisä siis kirjata argumentaatiota naispappeutta vastaan, vaan ajatellaan, että siltä osin teologinen keskustelu on käyty loppuun. Niinpä naisten asemaa yhden kirkollisen viran sisällä käsittelevä tarkastelu keskittyi naispappeuden toteuttamisen käy-

tännöllisiin ongelmiin ja kulttuurisidonaisuudesta nouseviin kysymysryhmiin.

KÄYTÄNNÖN NÄKÖKULMA

Konsultaatiossa erityisesti joidenkin pohjoismaisten lähetysjärjestöjen toiminta lähetysmaissa joutui kritiikin kohteeksi. Jotkut lähetysjärjestöt ovat toimineet naispappeuden vastustuksen saarekkeina vastoin oman kirkkonsa kirkolliskokouksen päätöksiä ja olleet vaikuttamassa kielteisen päätöksen tekemiseen juuri naispappeuskysymyksessä.

Ihan vastikään (27.11.–4.12.1997 Moshi, Tansania) Afrikan 13 LML:n jäsenkirkon 78 naisedustajaa vetosivat historiansa toisessa naispappi- ja teologikonferenssissa alueidensa kirkkoihin, jotta muutoksia syntyisi koskien kontekstuaalisuuteen liittyviä polttavia teologisia kysymyksiä, naisten teologista koulutusta, raamatullista tulkintaa ja naisten ordinaatiota. He julkistivat kommunikean, jossa he pyytävät, etteivät heidän kirkkonsa enää pysyisi vaiti naisia sortavien traditioiden vallitessa (kuten lankousavioliitot, naisten ympärileikkaus, leskeysriitit, epäoikeudenmukaiset perintöjärjestelmät, moniavioisuus, erot ja hylkäämisen).

DIAKONAATTISELVITYKSEN AJANKOHTAISUUS

Myös Cartignyn konsultaatiossa tällöin painotettiin sitä, että kirkkojen on selvitettävä ymmärryksensä diakonaatista ja miten diakonaatti toteutuu kirkossa, mitkä sen muodot ovat sekä miten se on järjestäytynyt kirkkojen virkarakenteeseen. Konsultaatio päättikin suosittaa, että jäsenkirkkoissa tu-

lee kerätä tietoa diakonaatin viran luonteesta ja tehtävästä. Tämän jälkeen on suunniteltava diakonaattia koskeva tutkimus, joka palvelisi luterilaisia kirkkoja diakonianviran kehittämisessä ja sen tehtävien muotoutumisessa. Tämä olisikin tarkentava linjaus luterilaisten käydessä erityisesti virkaa koskevaa ekklesiologista keskustelua muiden tunnustuskuntaperheiden kanssa. Myös viran kolminaisuus olisi otettava tarkastelun kohteeksi. Porvoon yhteinen julkilausuma on tuonut myös diakonaattiselvityksen tarpeellisuuden ajankohtaiseksi. Meillä Suomessa keskusteluun ollaan juuri pääsemässä täydellä vauhdilla ja sen läpikäyminen onkin ensiarvoisen tärkeä ja auttaa selkiinnyttämään kirkkomme virkojen muotoutumista. Myös lehtorin viran kohtalo ratkennee käsittelyn yhteydessä.

Laajemminkin ajatellen kysymys viran kolmisäikeisyydestä ja diakonaatista sen yhteydessä muodostaa koko luterilaiselle kommuniolle yhden keskeisen selvitystehtävän. Se merkitsee sekä oman itseymmärtämisen syvääntämistä että oman profiilin selkiinnyttämistä keskustelukumppanien kanssa. Ilman näiden teologisten kysymysten selvittämistä ja määrittelyä dialogi myös muiden kirkkojen kanssa jää avoimeksi ja puutteelliseksi. Myös Suomen omassa luterilaisen kirkon kentässä tapahtuva virkojen ja tehtävien ymmärtäminen jää keskeneräiseksi, kokonaisuus ei muotoudu ja yhteistä näkyä ei löydetä pirstaleiden keskeltä.

Kymmenvuotisjuhlan yhteydessä saamme kuitenkin vapain sydämin pitää naispappeuden toteutumista »Jumalan lahjana kirkolle».

Kirjoittaja on Lauttasaaren seurakunnan kappalainen.

Finlands Svenska Prästförbunds

på Lärkkulla i Karis 18–20 maj 1998

Tema: **Öppen och sluten kommunikation**

TEOLOGDAGAR

MÅNDAG 18.5.

- 13.00 Dagarna öppnas, ordförande Henry Byskata
- 13.30 **Öppen och sluten kommunikation**, familjerådgivare Leif Westerlund
- 14.00 Kaffe
- 15.00 **Öppen och sluten kommunikation**, Leif Westerlund
Kvinnlig och manlig kommunikation, familjerådgivare Majja-Liisa Byskata
- 17.00 Middag
- 19.00 Årsmöte och facklig information
- 21.00 Aftonandakt, sjukhuspastor Henrik von Schantz
- 21.30 Kvällsté. bastu

TISDAG 19.5.

- 8.00 Frukost
- 8.45 Morgonandakt, Henrik von Schantz
- 9.00 **Destruktiv arbetsgemenskap**, Leif Westerlund
- 10.30 **Vad är NLP**, Majja-Liisa Byskata
- 12.00 Lunch
- 14.00 Kaffe
- 14.30 **Konstruktiv arbetsgemenskap**, Leif Westerlund
- 17.00 Middag
- 19.00 Nattvardsmässa Karis kyrka
- Kvällste, bastu

ONSDAG 20.5.

- 8.00 Frukost

- 8.45 Morgonandakt, Henrik von Schantz
- 9.15 **Prästens hustavla**, Leif Westerlund
- 11.30 Sammanfattning av dagarna
- Avslutning
- 12.00 Lunch

Avgift: 650 mk, helpension i dubbelrum,
750 mk, helpension i enkelrum
(350 mk studerande).

Anmälan senast 6.5. till
Lars-Olof Ahlfors, Ängelvägen,
07110 HINDHÅR
OBS! I personalutbildningsprogrammet för Borgå stift har Domkapitlet klassat dessa dagar som tjänsteuppgift för teologer.

ON TUSKIN MAHDOLLISTA ymmärtää aikamme jumalanpalvelusta ja seurakuntamusiikkia ottamatta huomioon niitä alkujuuria, jotka muodostuvat uskonpuhdistajien työpanoksista. Varsinkin Martti Luther, Huldrych Zwingli ja Jean Calvin evankelisen ja reformoidun protestantismin johtohenkilöinä ovat jättäneet ratkaisevia jälkiä meidänkin aikamme käsitykseen musiikista ja jumalanpalveluksesta. Ei ole kyse yksin Ruotsin kirkosta ja sen luterilaisen musiikinharjoituksen juurista; Zwinglin ja Calvinin reformatorinen ohjelma on pohjana niille asenteille, jotka vaikuttavat nykyisessä vapaakirkollisuudessa ja myös Ruotsin kirkon seurakuntien olosuhteissa.

TUTUSTUMME muutamissa artikkeleissa pääkohdittain kahden protestanttisen suunnan näkemykseen musiikista ja sen merkitykseen jumalanpalveluksen kannalta. Tilasyistä ovat muutamat yleistyksen ja yksinkertaistukset välttämättömiä. Uskonpuhdistuksesta eteenpäin on valtava musiikinhistoriallinen ja teologinen materiaali ammennettavana; tuon ajan sitoutuminen ja kiinnostus kirkon musiikkiin ei voi muuta kuin täyttää nykyaikaisen tarkastelijan ihailulla ja innoituksella.

HENRIK TOBIN

USKONPUHDISTAJAT JA MUSIIKKI

MARTTI LUTHER — kokoava nimi

Sarastava 1500-luku muodosti kiihkeitä erimielisyyksiä kiehuvan ideologisen sulatusuunin, jossa vastakkain olivat yhtäältä keskiaikaisten käsitysten edustajat ja toisaalta kirkon, yhteiskuntaelämän ja tieteen uusien ja rohkeitten ideoitten puolestapuhujat. Kirkollisessa elämässä kritisoi- tiin yhä useammin paavin auktoriteettia ja monia häneen

liitettyjä kirkollisia väärinkäytöksiä. Puhtaan ihmisyyden kuvaaminen ja esiin tuominen sai taiteessa ja musiikissa yhä suuremman merkityksen.

Tiedemiesten joukossa, johon ajan mittaan kuuluivat esimerkiksi Brahe, Leonardo da Vinci, Kopernikus, Kepler, Galilei ym., kukoisti koko traditionaalista maailmankuvaa ärsyttäviä ajatuksia.

MARTTI LUTHER— »TERÄVÄ VÄITTELYTAITURI»

Tämä aika näki pian myös Martti Lutherin (1483–1546) esiintyvän monien kirkkokriittisten tahojen kokoavana nimenä. Luther opiskeli aluksi vapaita taiteita, kuten jokainen ylioppilas tuona aikana, ja hänen opiskelutoverinsa tunsivat hänet »terävänä väittelytaiturina». Sen jälkeen hän aloitti lakitieteen opinnot, mutta ajautui dramaattisen kokemuksen kautta augustinolaismunkiksi Erfurtiin. Teologisten opintojen ja pappisvihkimyksen jälkeen

hän matkusti myöhemmin sääntökuntansa määräyksestä Roomaan ja tutustui henkilökohtaisesti siihen kirkolliseen elämään, jota hän myöhemmin tuli kritisoimaan hyvin kiivaasti. Muutamia vuosia myöhemmin, 1512, hänestä tuli teologian tohtori ja Wittenbergin yliopiston professori. Useitten vuosien opiskelu, luennoiminen ja saarnaaminen johti vähitellen sisäisen uskon uudelleenorientaatioon, joka 1517 päättyi mm. tunnettuihin 95:een teesiin ja yhä dramaattisempaan ristiriitaan roomalaisen kirkon kanssa. Vastakkainasettelu johti pian lopulliseen välien katkeamiseen paavin kanssa. Sijalle nousi evankelis-luterilainen protestantismi samanaikaisesti muiden kirkkokriittisten, esimerkiksi erilaisten reformoitujen liikkeiden rinnalla.

KANSANTANSSI LUONNOLLISTA

Martti Lutherin talonpoikais- ja kaivosmiessuku polveutui Saksista ja Thüringenistä, seuduilta, joilla laulu, soitinmusiikki ja kansantanssi olivat arkipäivän luonnollinen osa. Musiikki ei ollut erikseen siitä kiinnostuneiden yksityisasiä, vaan kansan yhteenkuuluvuuden ja uskon ilmaus. Ei myöskään ollut meidän päiviemme tapaan jakoa ammattimuusikoihin ja amatööreihin. Jokainen soitti ja lauloi kykynsä mukaan. Säveltäjät, sikäli kuin heitä luostareitten ulkopuolella oli, oleskelivat kansan keskuudessa, käyttivät hyväkseen kansanlauluja ja runoilivat uusia samaan henkeen. Ennen humanististen ajatuskuvioitten juurtumista taiteeseen ja musiikkiin 1500-luvulla, musiikki oli anonyymien käsityön ilmausta. Subjektiiviselle, 1800-luvun merkityksessä persoonakohtaisen ilmaisen filosofialle ei tuon ajan estetiikassa ollut sijaa. Lutherin omassa musiikillisessa ympäristössä sekä kansanomaisen että kirkollinen taide olivat hyvin edustettuina. Hän opiskeli musiikinteoriaa (yhtenä vapaista taiteista), oli mukana koulun kuorossa, soitti opiskeluvuosinaan luuttua ja harjoitti augustinolaismunkina gregoriaanista laulua päivittäin.

UUSI MAAILMANKUVA

Maailmankuva muuttuu Lutherin elinaikana kiihtyvässä tahdissa. Humanismin kasvu aikana, jota tavataan kutsua renessanssiksi, horjuttaa vanhaa teosentristä näkemystä Jumalasta kaiken keskuksena, raamatun sanasta ehdottomana auktoriteettina, taiteesta maailmankaikkeuden jumalallisten salaisuuksien kuvastimena ja ihmisestä luomakunnan vähäisenä haltijana. Nyt tulevat olemassaolon subjektiiviset ulottuvuudet yhä useammin keskeisiksi, inhimillinen ajattelu pyritään rinnastamaan raamatun ilmoituksen kanssa (tässä haetaan ratkaisevia vaikutteita Tuomas Akvinolaiselta), taiteesta tulee yhä suuremmassa määrin inhimillisten tunteiden ja tarpeitten ilmaisua, ihminen itse luo sen sijaan että vain tulkitsisi.

Taiteen ja tieteen kaikkiin edistysaskeliin liittyen katsotaan luottamuksella kohti uusia ja parempia aikoja. Samanaikaisesti ihmiskeskeinen näkökulma aiheuttaa alistumista kohtaloon inhimillisen ja kulttuurisen viljelyn katoavaisuuden edessä. Luther ilmaisee optimisminsa kirjoittaessaan: »Kestä siis, sillä taide tulee voimaan paremmin meidän jälkeemme tulevien ihmisten keskuudessa, koska nämä elävät rauhassa.» Leonardo da Vinci (1452–1519), tiedemies ja taiteilija, ja sellaisena yksi aikaansa tyyppillisimmistä edustajista, ilmaisee pessimismiä: »Musiikki kärsii kahdesta sairaudesta, joista ensimmäinen kytkeytyy katoavaisuuteen ja toinen sisältää ukkomaisen rappeutumisen; katoavaisuus on aina siinä hetkessä, joka seuraa musiikin esittämistä; toistamisessa piilevä vanhenemisen sairaus ryöstää musiikilta kansansuosion ja vähentää arvostusta.» Sellaista tuomiota olisi ollut vaikea ajatella keskiaikana.

Uskonpuhdistuksella on joissakin kohdissa vastakkainen asenne uuden ajan ajatuksiin nähden. Se ei ole yleisesti tieteen- eikä humanisminvastainen, mutta se ei voi hyväksyä jumalallisen ilmoituksen ja inhimillisen ajattelun skolastista yhdenvertaisuutta. Sekä luterilaiset että reformoidut keskuhahmot (Zwingli, Calvin ym.) edustavat usein huomattavaa musiikkisivistystä tai -kiinnostusta. Sen sijaan he päätyvät erilaisiin johtopäätöksiin pohtiessaan musiikin merkitystä ja käyttökelpoisuutta jumalanpalveluksessa.

MUSIIKINRAKASTAJA LUTHER

Luther arvostaa säveltaiteen korkealle samoin kuin hän myös on tietoinen sen suuresta mahdista: »Musiikki on sellaista, mitä Jumalan Sanan jälkeen tulisi ylistää, ihmisen affektien herra ja esimies.» Kirjeessään Ludwig Senflille, eräälle Rooman kirkon säveltäjien johtohenkilölle, hän kirjoittaa: »Suoraan puhuen en arkaile lausua julkisesti, että teologian jälkeen ei ole mitään taidetta, joka voisi kilpailla musiikin kanssa, sillä vain musiikki voi, teologian jälkeen, vaikuttaa saman minkä teologia toisenlaisin keinoin, nimittäin rauhoittaa ja ilahduttaa ihmisen sielun; niin myös pahalainen, huolen ja epäjärjestyksen isä, pakenee musiikin sointia, kuten hän pakenee teologian sanoja.» Uskonpuhdistaja mainitsee myös, että raamatun profeetat eivät yhdistäneet teologiaa geometriaan, astronomiaan, eivätkä mihinkään muuhunkaan tieteesseen, mutta kylläkin musiikkiin.

Martti Lutherin mielestä musiikilla on vahva sukulaisuus evankeliumin, samoin kuin kaiken Jumalan luoman kanssa. Musiikillisen raamatunselityksen mahdollisuuksiin hän viittaa mm. yhdessä Genesis-luennoistaan. »Ne ihmeet, mitkä näemme silmillämme ovat paljon vähäisempiä kuin ne, jotka kuulemme korvillamme.» Musiikki välittyy samoin kuin Sana, kuulon kautta; hyvä sanoma,

Reformaatioajan kuoro piirustuksessa 1500-luvun puolivälistä.

alusta saakka. »Jos katsot itse asiaan, näet että Musiikki on ollut maailman alusta sisään rakennettuna taikka yhteen kudottuna, 'yhteen luotuna' koko luomakuntaan, sen yksityiskohtiin ja myös sen kokonaisuuteen.»

MUSIIKKI KOKONAISUUDESSA

Siinä Luther tunnustaa myös vanhan kokonaiskuvan, jossa musiikilla on asema yhtenä tieteenä; kieliopilla, musiikilla ja matematiikalla on läheinen yhteys. »Kielioppi ja musiikki ovat *cenervatores rerum*», hän kirjoittaa. Kehotuksessaan *An die Radherrn aller Stedte Deutsches Lands* (1524), hän tuo esiin, miten tärkeää on, että lapset eivät opi

ainoastaan kieliä ja historiaa. Heidän tulee »myös laulaa ja oppia musiikkia yhdessä koko matematiikan kanssa». Luther käyttää ajatustensa pohjana myös *musica mathematica*, antiikista lähtevää keskiaikaista kosmista musiikinteoriaa, kun hän tässä klassiseen tapaan yhdistää musiikin ja matematiikan. Syvällisestä keskiaikaisen musiikinteoreettisen ajattelun tuntemuksesta Luther antaa ilmauksen eräässä saarnassaan: »Pythagoralle kuuluu olleen harhaoppisuutta se, että hän näki ja kuuli tähtien kulkiessa syntyvän ihmeellisen laulun. Mutta joka ei ole sokea tulee näkemään sellaisen ihmeellisen taivaan, että siellä vielä voi kuolla ilosta.»

Musiikin ylentävän funktion ajatuksessa voidaan nähdä tiettyjä yhtäläisyyksiä antiikin eetosopin, erityisesti taiteen kasvattavien mahdollisuuksien ja tehtävien kanssa. Ylläpitävien järjestelmien hahmottava ja uutta luova funktio pohjautuu jo antiikista tunnetulle tietoisuudelle ja musiikin kylvölle tehdä siltä näkymättömän ja näkyvän, *musica mundanan* ja *musica humanan* väliin, lyhyesti sanottuna luoda »harmoniaa».

EI HUONOJA SÄVELLAJEJA

Luther näkee — hyvässä antiikin hengessä — musiikin myös eettisenä suurena, mutta eetosopin »huonoihin» sävellajeihin hän ei sitoudu. Musiikki voi saada aikaan hyviä mielenliikkeitä, herättää »viatonta iloa» ja karkottaa paholaisen. Yhdessä

»josta lauletaan, puhutaan ja iloitaan.» Ylipäänsä Luther näkee luomisessa osoituksen Jumalan hyvydestä sellaisena kuin se käy ilmi evankeliumissa: »Kaikilla pienillä kukilla ja linnuilla on evankeliumi kirjoitettuna kaulaansa.»

»SUURI HALU MUSIIKKIIN»

Lutherin kiinnostuksesta musiikkiin todistaa myös hänen ystävänsä, kanttori ja kapellimestari Johann Walther: »Niin tiedän ja todistan totuuden mukaisesti, että pyhän Jumalan miehellä, Lutherilla, joka oli saksalaisen kansan profeetta ja apostoli, oli suuri halu koraali- ja figuraalilauluun. Monet hyvät hetket lauloin hänen kanssaan ja näin usein, miten laulu teki tämän kunnioitetun miehen hilpeäksi ja mieleltään iloiseksi, että hän yksinkertaisesti ei voinut väsyä tai kyllästyä laulamiseen; ja että hän osasi puhua musiikista samalla ihmeellisellä tavalla.»

Luther itse kirjoittaa samalla kun mainitsee kirkkoisä Augustinuksen: »Musiikki on Jumalan parhain lahja. Se on usein liikuttanut minua ja vaikuttanut minuun niin, että olen saanut halun saarnata. Mutta pyhä Augustinus oli niin omantunnonarka, että hänelle musiikin aiheuttamasta ilosta oli tullut virheellisesti syntiä.» Lutherin näkökulman lähtökohta on, että musiikki on olemassaolon perusjärjestyksen yksi osa. Sen olemus ja alkuperä on jumalallinen ja se on ollut luotuna olemassaolon

kieliopin, so. kieltä järjestävän rakenteen, esivaatavan kuuluvan hierarkian ja avioliiton siteitten kanssa hän esittelee musiikin yhtenä »ylläpitävistä järjestelmistä» (*conservatores rerum*), jotka Jumala on asettanut (*ordinationes Dei*) maailman hajaannuksen estämiseksi. Lutherille kaiken musiikin — ei ainoastaan jumalanpalvelusmusiikin — viljely on Jumalan palvelemista (ja myöskin Jumalan oma aktiivinen menettely!), joka pitää yllä maailmaa. Musiikin kautta tapahtuu uutta luomista, paluuta luomisen perusmekanismeihin, *re-creatio*. Mutta hän erottautuu monista musiikinteoreettisista edeltäjistään siinä, että hän korostaa itse laulua ja soittoa: käytäntöä. Musiikki on ennen muuta sovellettua taidetta, ei teoretisointia.

Musiikki ei siis ole yksinomaan kosmisten järjestysten tulkintaa vaan ennen kaikkea luomislahja (*creatura Dei*), joka on annettu sekä ihmisille että myös muille luoduille, esimerkiksi linnuille. Lutherin mielestä tämä lahja ei vain pidä sisällään toteamusta, vaan se on ennen kaikkea tosiasia, joka täyttää hänet ihmetyksellä ja saa hänet jo luomisen tasolla viittamaan evankeliumiin:

IHMETYSTÄ

»Mitä minun tulee sanoa ihmisen äänestä, johon verrattuna kaikki muut laulut, soinnit ja äänet on luettava mitättömyydeksi, sillä tätä ääntä on Jumala armahtanut musiikilla, mikä tekee hänen ylisevuotavan ja käsittämättömän hyvytensä ja viisautensa mahdottomaksi ymmärtää. Sillä filosofit ja oppineet miehet ovat tehneet parhaansa tutkia ihmisen äänen rakennetta ja taitoa ymmärtääkseen kuinka oikein on mahdollista, että ilma tuottaa vahvalla ja valtavalla tavalla itsestään sanoja, ääntä, laulua ja soimista niin pienillä ja mitättömillä kielen liikkeillä, ja sen lisäksi vielä pienemmillä nielen- ja kurkunliikkeillä, monilla mielen määräämillä tavoilla ... niin että ympärillä olevat eivät ainoastaan kuule, vaan myös havaitsevat ja ymmärtävät häntä.»

Niin hän myös voi iloita Jumalan luomistyön taidokkuudesta ja tunnustaa soinnin kauneuden musiikissa. Ei siis ole tarpeen laillistaa luomisessa saatujen lahjojen käyttöä vain Sanalla tai uskolla. Siksi Luther on hyvin avoin kaikkea musiikinviljelyä kohtaan. Musiikin voimavaroissa on myös mahdollisuus kehittelyyn ja eleganssiin. Sanan ja säveln asettaminen yhteen ei ole humanistille enempää kuin musiikillisesti koulutetulle uskonpuhdistajalle mikään yhdenmukainen prosessi. Kun Johann Walther ilmaisee ihailunsa erästä Lutherin sävellystä (*Jesaja dem Propheten*) kohtaan, saa hän vastaukseksi: »Runoilija Virgilius on opettanut minulle sellaista ... siis musiikin tulee asettaa kaikki nuottinsa ja melodiansa tekstin taustaa vasten.» Taidteen olemus on siinä, että sitä ohjaavat sen omat lait, jotka vaativat erityistä taitoa: »On olemassa

kahdenlaisia säveltäjiä ja runoilijoita, oikeat ovat tavujen ja nuottien herroja, toiset näiden palvelijoita.»

KUTISTETTU TODISTUS

Taidokkuus, myös Kirkon palveluksessa, tarkoittaa ensinnäkin taidekäsitteitä, taiteellisesti ja oman tunnontarkasti viimeistelyä ulkoista muotoa. Lutherin asenteesta seuraa — ja tämän ajatusrakennelman on myöhempi luterilaisuus (ortodoksinen) omaksunut — että kirkko, joka olemassa olevista mahdollisuuksista välittämättä ei laula ylistystä kaikella sillä rikkauksella, mikä luomiseen ja ihmisten luovuuteen sisältyy, kutistaa todistustaan näkymättömästä ja näkyvästä maailmasta, sekä rajoittaa omaehtoisesti evankeliumin leviämismahdollisuuksia.

Tämän jälkeen seuraa toiminnallinen näkökulma: »Haluaisin ... että meillä olisi monia saksalaisia lauluja, jotka kansa voisi laulaa messussa, taikka gradualen rinnalla, jopa Sanctuksen ja Agnus Dein rinnalla. Mutta puuttuu saksalaisia runoilijoita ja musikoita, tai me emme tällä hetkellä tunne heitä, jotka voisivat tehdä kristillisiä ja hengellisiä lauluja (kuten Paavali niitä kutsuu), jotka olisivat arvollisia käytettäväksi päivittäin Jumalan kirkossaan.»

Taiteellisuus on nyt ensimmäinen asia, funktio toinen. Mutta musiikin olemukseen kuuluu myös kolmas asia: sen voima ja tehtävä kommunikoida. Sillä täytyy olla kyky luoda suhde kuulijaan. Luther: »Maisteri Lucas (Edenberger) esitteli lauluja, jotka olivat täynnä fuugia (jäljittelyjä tuon ajan kielenkäytössä). Luther sanoi: hän on itse oppinut maustamaan fuugien laulullisia käänteitä sen reseptin mukaan, että miellyttävä laulu saadaan aikaan panemalla siihen riittävästi kuvioita. Mutta koska hän puuhailee liian paljon tällaisen musiikin parissa ja luo jatkuvasti uusia fuugia, on hän laiminlyönyt sisällön. Hänellä on riittävästi taidokkuutta, mutta häneltä puuttuu musiikin sisällöllinen ihannuus.» Erästä oman aikansa motetista hän sanoo, että äänet »ovat ihmeellisen ihania ja yksinkertaisia. Sillä yksinkertaisuus kaikissa taiteissa miellyttää kaikkein eniten.»

MUSIIKIN VAIKUTUS

Martti Luther viittaa musiikillisella asenteellaan ja musiikin käytännöllisten aspektien painottamisella humanistiseen irrottautumiseen vanhasta musiikinteoriasta kohti uutta päämäärää. Sillä hän rakentaa myös perustuksen evankelis-luterilaisen musiikinviljelyn sekä renessanssihumanismin ja tieteellisten voittojen väliselle yhteistyölle — ja myöhemmin koko rikkaalle kirkkomusiikin viljelylle 1600-luvun Saksassa.

Lutherin kiinnostus käytännöllistä musisointia

kohtaan sisältää sen, että musiikin vaikutus ihmis-
mieleen asetetaan keskuksiksi. Uskonpuhdistajan
mukaan musiikki tekee ihmisen vastaanottavaisek-
si Sanalle. Se, mikä omaksutaan musiikin avulla
pysyy mielessä pitempään. Musiikki puhuu ensi
sijassa mielelle, tunteelle, ei yhtä välittömästi jär-
jelle. Mutta myös musiikillinen selitys on tärkeä:
»Nuotit tekevät tekstin eläväksi.»

Yhtenä luomisen osana myös tunteenomainen
vaikutus kuuluu Jumalan työhön: »niin, että sanat
ja tunteet ymmärretään oikein ja että tämä tunne-
taan sydämessä». Luther, jota vaivasi usein synkkä-
mielisyyttä, oli selvästikin kokenut musiikin tunteel-
laan, sen kyvyn ei ainoastaan ilmaista, vaan myös
välittää tunteita, jopa synnyttää niitä kuulijassa.

»MENE POIS, PAHOLAINEN!«

Eräässä kirjeessään (1534) Luther kirjoittaa: »Sen
vuoksi, kun suru valtaa mielenne — — — tarttu-

kaa reippaasti koskettimiin ja laulakaa mukana
kunnes nuo ajatukset häviävät, kuten David ja
Elisa tekivät. Jos paholainen tulee takaisin ja antaa
teille huolia tai surullisia ajatuksia, puolustautukaa
raittiisti ja sanokaa: »Mene pois, paholainen, nyt
minun täytyy laulaa ja soittaa minun Herralleni
Kristukselle!»

Eräässä yhteydessä Johann Walther kääntää va-
paasti Lutherin latinankielistä käsikirjoitusta: »Sil-
lä mikään ei ole maan päällä voimallisempaa kuin
tehdä surulliset iloisiksi, alakuloiset reippaiksi; hou-
kutella koppavat lempeiksi, vaintaa ja vaimentaa
kuuma ja valvoton rakkaus, vähentää kateutta
ja vihaa; ja kuka voi lukea kaikki ihmissydämen
liikkeet, jotka hallitsevat ihmistä ja viettelevät
taikka ajavat hyveisiin tai paheisiin; edelleen hilli-
tä ja hallita mielenliikkeitä; sillä minä sanon, mi-
kään ei ole vahvempaa kuin musiikki.»

Suomennos Pentti Peltö

SUOMEN
LÄHETYSSEURA

Ennakkoluulottomalle papille/diakonille paikka Pietarissa!

Etsimme Inkerin kirkon Pyhän Marian seurakunnan yhtey-
teen, suomalais-ugrilaiseen työhön

PASTORIA/DIAKONIA

Seurakunnan jumalanpalveluksissa on viikoittain 20–30 kävijää. Tehtävänä tulisi ole-
maan jumalanpalvelusten hoitaminen, kokousten valmistelu ja hoitaminen, kontaktien
luominen ja ylläpitäminen suomalais-ugrilaisiin Pietarissa ja ympäristössä. Perustoiminta
venäjän kielellä, mutta toiminnassa tulisi ottaa huomioon myös eri heimokielet.

Lisäksi toivomme hakijalta halua/valmiutta sopeutua venäjänkieliseen kulttuuriin ja mah-
dollista eestinkielen taitoa.

Tie tehtävään käy lähetyskurssin kautta, jonka aikana alkaa kielen opiskelu. Hakijan
edellytetään voivan sitoutua kurssin jälkeen Lähetysseuran työhön useiksi työkausiksi.
Työkauden pituus on 44 kuukautta. Muut edellytykset: kahden vuoden työkokemus ja
hyvä terveys.

Lähetyskurssille hakeminen on monivaiheinen prosessi. Syyskurssi on 10.8.–11.12.1998
ja valitaan maaliskuun lopulla 1998. Opiskelu on kokopäiväistä, joten kurssin aikana ei
voi käydä työssä. Opiskelijat asuvat Lähetyskodissa täysihoidossa. Lastenhoito tuntien
aikana on järjestetty.

Lisätietoja: kandidaattisihteeri Marketta Antola, puh. 09-1297 305, SLS, PL 154, 00141
Helsinki. Sähköposti: marketta.antola@mission.fi

PS. Teologeja tarvitaan myös evankelioimistyöhön Hongkongiin ja Thaimaahan, koulu-
tustehtäviin Angolaan ja Senegaliin sekä evankelioimis- ja seurakuntatyöhön Kolumbi-
aan, Venezuelaan ja Keski-Venäjälle.

Suomen Lähetysseura ja Laajasalon kristillinen opisto

IHMISEN KÄRSIMYKSEN KOHTAAMINEN JA JUMALANPALVELUSUUDISTUS KUULUVAT YHTEEN

Viime vuosien aikana olen usein ajatellut erästä saksalaisen marttyyriteologin Dietrich Bonhoefferin lausetta, jonka hän sanoi Saksan kirkkotoistelun keskellä ilmeisesti v. 1933. Juutalaisviha, antisemitismi, oli saanut yhteiskunnassa entistä näkyvämmän jalansijaa. Ensimmäiset juutalaisille tarjotut keskitysleirit oli perustettu. Juutalaisten liikkeitä boikotoitiin, heidän elintilansa kävi päivä päivältä ahtaammaksi.

Monet kunnianarvoiset luterilaiset teologit, jotka eivät edes kuuluneet natsismin pahimpiin myötäilijöihin eli ns. saksalaisiin kristittyihin, olivat tässä tilanteessa kuitenkin periaatteesta sitä mieltä, ettei kirkon tule sekaantua valtion asioihin; se olisi Jumalan luomien regimenttien sekoittamista. Kirkon pitäisi keskittyä sille ominaisten hengellisten tehtävien hoitamiseen. Vanha gregoriaaninen kirkolaulu oli ajan löytöjä.

Tässä tilanteessa Bonhoeffer lausui: »Vain sillä, joka korottaa äänensä juutalaisten puolesta, on lupa laulaa gregoriaanisesti.»

Onneksi me emme nyt elä noin kauheiden aikojen keskellä. Mutta Bonhoefferin lause asettaa myös meidän jumalanpalvelusuudistuksemme perusluonteisen kysymyksen eteen. Minkälaiseen kokonaisnäkyyn kirkon tehtävästä jumalanpalvelus liittyy?

Minulle itselleni kaikkein tärkein kysymys on, missä määrin jumalanpalvelusuudistus liittyy sellaiseen näkyyn kirkon tehtävästä, jossa keskeisenä asiana on solidaarisuus kärsivää ihmiskuntaa kohtaan. Toisin sanoen: katsooko kirkko jumalanpalvelusuudistuksessa itseensä vai katsooko se maailmaan?

JUMALANPALVELUKSEN RAAMATULLINEN KRITIIKKI

Käsikirjakomitean mietinnön perusteluissa sanoudutaan selkeästi irti pelkästään sisäänpäin katsovasta jumalanpalvelusuudistuksesta. Se näkyy erityisesti luvussa Jumalanpalveluksen diakonisuus ja missionaarisuus. Siinä todetaan mm: »Jumalanpalvelus

on vaarassa muuttua eräänlaiseksi jumalanpalvelusnäytelmäksi, jolla ei ole mitään tekemistä todellisen elämän kanssa, ellei maailman hätä elä jumalanpalveluksen julistuksessa ja ehtoollisenvietossa ja ellei jumalanpalvelus lähetä siihen osallistuneita toteuttamaan Jumalan tahtoa arjessa.»

Haluan hieman jatkaa tätä pohdintaa. Raamatun mukaan jumalanpalvelus ei siis ole ilman muuta hyvä asia; se voi olla myös huono asia, jumalanpalvelus joka vieraannuttaa oikeasta Jumalan tuntemisesta ja palvelemisesta. Profeetta Jeremia esimerkiksi sanoo: »Älkää luottako valheen puhujiin, jotka hokemalla hokevat: 'Tämä on Herran temppele, Herran temppele, Herran temppele!' Kääntykää vihdoinkin oikealle tielle ja tehkää hyvää, kohdelkaa aina oikeudenmukaisesti toisiaanne. Älkää sortako vierasheimoisia, älkää orpoja älkääkään leskiä» (Jer. 7: 4–6).

Herramme Jeesus ei jäänyt jumalanpalveluskriittikseen mitenkään Jeremiasta jälkeen. Itsetarkoitukselliseen kulttiin kohdistuva Jeesuksen arvostelu tuleeärkevimmin esiin hänen suhtautumisessaan sapattiin. Juutalaisen käsityksen mukaan Jumala itse vietti sapattina juhlaa kaikkien enkeleittensä kanssa. Tämän juhlan viettoon tuli valitun kansan osallistua. Sapatin pyhittäminen oli valitulle kansalle suotu erityinen tapa kunnioittaa Jumalaa. Se tarjosi mahdollisuuden liittyä kiitollisuudella Jumalan omaan juhlintaan, ja sapatin pyhittämiskäskyä tuli kaikkien noudattaa iloiten, ei raskaana taakana. Kun Jeesus sitten parantaa mielenosoituksellisesti halvaantuneen sapattina, vaikka sairaan tila olisi hyvin voinut odottaa työpäivää, hän halusi osoittaa, mistä Jumala kuitenkin iloitsee eniten: Jumalan suurin ilon lähde on siinä, että kärsivä saa avun, että itsehalveksunnan ja eristyneisyyden muurit rikotaan, että ihminen pääsee syntiensä taakan alta, ei siinä että ihmiset omistautuvat hänen kulttilliseen ylistämiseensä. — Samalla Jeesuksen kriittikki osoittaa, mihin Jumalan ylistäminen perustuu kristillisessä jumalanpalveluksessa. Ei siihen, että Jumala sitä käskää ja vaatii, vaan siihen että meillä on hyvä ja ihmisiä rakastava Jumala, Jumala joka sydämessään tuntee ihmisen tuskan ja hädän.

EI SANOJA VAAN TEKOJA

Jumalanpalvelusuudistuksen avainkysymys siis on mielestäni siinä, nouseeko jumalanpalvelus ihmisten arjen ja kärsimyksen keskeltä vai onko se jokin elämästä irrotettu oma todellisuutensa, jolla ei syvimmissä mielessä ole tekemistä meidän arkisten huoliemme kanssa.

Kysymys ei ole sanoista vaan teoista. Ei siis riitä, että lausutaan julki jumalanpalveluksen ja arjen yhteys. Jotta se olisi totta, sen pitää näkyä myös jumalanpalvelusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Esimerkiksi aidot rukoukset — synnintunnustukset, kiitokset, pyynnöt — nousevat vain niistä asioista, joiden kanssa myös sydämessämme kamppailemme. On oikein rukoilla maailman hädän, nälkäisten lasten, pakolaisten ja kaiken lähellä olevan hädän puolesta. Mutta rukouksen kuulemisen edellytyksenä on, että itse on valmis olemaan tarvittaessa Jumalan toiminnan välikappaleena. Asioiden, joiden puolesta seurakunta rukoilee, täytyy olla sellaisia, joiden puolesta seurakunta tai seurakuntalaiset itse omassa elämässään kamppailevat tai heidän tulisi kamppailla.

Jumalanpalvelusta ei siis voi uudistaa pohtimalla vain jumalanpalvelusuudistusta. Jumalanpalvelusta kehittäessämme meidän pitäisi seurakunnissa samalla pohtia esimerkiksi sellaisia kysymyksiä kuten minkälaista kätkeytyä tuskaa ja ongelmia meillä on kylissämme ja kaupungeissa, sellaista jota on vaikea pukea sanoiksi? Millä tavoin meidän tulisi seurakuntana olla yhteydessä oman paikkakuntamme syrjäytyneisiin, pakolaisiin, maahanmuuttajiin? Miten maailman köyhät ja nälkäiset ovat mukana seurakunnan elämäntodellisuudessa? Mitkä ovat seurakuntayhteisön pahimmat kipupisteet?

Vapauttavaa hyvän sanoman julistusta, aitoa rukousta ja kiitosta voi mielestäni syntyä vain sitten, että olemme valmiit menemään maailmaan keskelle ihmisten arkea, valmiit kuuntelemaan ihmisten kärsimystä ja valmiit kuuntelemaan myös meidän jokaisen omakohtaista kärsimystä, mitä se sitten onkin. Tietenkin uskon kuuluu myös iloittaminen Luojan antamista lahjoista, mutta meidän päätehtävämme on viedä ja elää todeksi hyvää

sanomaa sairaille ja syntisille. »Eivät terveet tarvitse parantajaa vaan sairaat.» »En minä ole tullut kutsumaan hurskaita vaan syntisiä» (Mt. 9: 12–13).

JUMALANPALVELUS ON VÄLTÄMÄTÖN

Jos visio kirkon tehtävästä on edellä sanotun mukainen, jumalanpalvelus ei silloin muodostu toisavoiseksi tapahtumaksi, vaan se on meille välttämättömyys.

Jeesuksen seuraaminen arjessa loppuu usein lyhyeen, ellei meillä ole voimanlähdettä. Tarvitsemme armon sanaa, jatkuvaa vakuutusta Jumalan läsnäolosta, tarvitsemme ehtoollisen sakramenttia, jossa meille vakuutetaan Kristuksen edelleen hyväksyvän meidät, syntiset ja puutteelliset ihmiset, yhteyteensä. Tarvitsemme toistemme läsnäolon antamaa tukea, tietoisuutta ettemme ole maailmassa yksin uskomassa, toivomassa ja rakastamassa.

On myös vaikea nähdä, miten voisimme ilman jumalanpalvelusta säilyttää kristityn identiteettimme. Toisaalta ilman yhteyttä maailmaan identiteettimme kristittyinä tuskin voi olla elävä. Mutta ilman yhteyttä jumalanpalvelukseen ja muihin yhteisiin kokoontumisiin, kristityn identiteettimme liukenee nopeasti mitäänsanomattomaksi suureeksi nykyisen viihde- ja kulutuskulttuurin keskellä.

UUDISTUS ON MAHDOLLISUUS

Jumalanpalvelusuudistus tarjoaa seurakunnille ja koko kirkolle todellisen uudistuksen mahdollisuuden. Siinä on sen ahdistus ja autuus. Ahdistus on siinä, että kaikki jää kosmeettiseksi. Valoisammasta yleisilmeestä, sujuvasta kielestä ja ajankohtaisista ilmaisuista huolimatta mitään todellista muutosta ei tapahdu seurakunnan suhteessa omaan ympäristöönsä, suhteessa alueensa ihmisiin ja koko maailmaan.

Autuudesta taas on kyse silloin, kun kaikkea elähdyttää myös uusi henki, sellainen henki jossa halutaan olla lähempänä ihmistä ja jossa ihmisten arjen ja kärsimysten keskellä kysellään, mitä synnin ja armon todellisuus tänä päivänä merkitsevät.

Kirjoittaja on Kirkon Ulkomaanavun johtaja.

Työyhteisötutkimuksen saa vielä palauttaa!

Pappisliitto lähetti yhdessä Kirkon tutkimuskeskuksen kanssa vaalien yhteydessä kyselyn Pappisliiton työelämässä oleville jäsenille. Kyselyssä kysyttiin mm. työssä jaksamiseen, työyhteisöön ja henkisen väkivallan kokemiseen liittyviä asioita.

Kysely pyydettiin palauttamaan vaalilipun yhteydessä ja suunnilleen puolet lähetetyistä kyselyistä on jo palautunut. Tutkimuksen suorittajat kuitenkin toivovat tulosten luotettavuuden takia mahdollisimman monen vastaavan kyselyyn.

Kyselyn voi palauttaa huhtikuun loppuun mennessä Pappisliittoon tai haluttaessa suoraan osoitteella: Kirkon tutkimuskeskus, Työyhteisötutkimus, PL 239, 33101 Tampere. Jos kyselylomake on päässyt hukkumaan, uuden voi pyytää Pappisliiton toimistosta.

Pappisliiton lausunto käsikirjakomitean mietinnöstä

LAUSUNNON LÄHTÖKOHTA

Papistoa edustavana ammattijärjestönä Pappisliitto keskittyy lausunnossaan lähinnä papistoa välittömmiin koskettaviin asioihin, joita ovat:

- uudistuksen teologiset lähtökohdat ja perustelut (A)
- jumalanpalveluksen järjestelyt (B)
- uudistuksen merkitys ja vaikutus papiston työn ja aseman kannalta (C)
- uudistuksen eräät yksityiskohdat (D).

Liitto ei ole rakentanut palautettaan seurakuntien lausuntolomakkeen varaan. Tekstissä esiintyvät numerot kuitenkin viittaavat lomakkeen vastaaviin kohtiin.

A. UUDISTUKSEN TEOLOGISET LÄHTÖKOHDAT JA PERUSTELUT

Käsikirjakomitea pyrkii perustelemaan uudistusta, sen kaikkia linjauksia ja yksityiskohtaisia ratkaisuja ennen muuta teologisesti. Tätä lähtökohtaa vastaan ei luonnollisesti ole huomauttamista. Komitean linjaukset tulevat esille loppumietinnön perusteluosassa, mutta jo myös aikanaan jätetyssä välimietinnössä Jumalan kansan juhla. Oikeana on pidettävä varsinkin sitä komitean linjaa, että suomalaista messua uudistettaessa pyritään liittymään muissa kirkkoissa jo tehtyihin tai meneillään oleviin ratkaisuihin. Messu-uudistuksessa eletään siis todeksi se ekumeeninen linja, jota kirkkomme on muissakin viime vuosien ratkaisuissa noudattanut. (5)

Komitean teologinen työskentely ja eri suuntiin vetävien opillisten linjojen yhdistäminen tulee hyvin esille ehtoollisliturgiaan liittyvissä kysymyksissä. Erityisesti eukaristisen rukouksen laajuus ja sisältö sekä sen suhde asetussanoihin on ongelmakenttä, joka on teologisesti ratkaiseva sekä kirkkomme ekumeenisten suhteiden että sen itseymmärryksen kannalta. Tässä komitean on onnistunut toteuttaa ratkaisu, joka ottaa huomioon toisaalta ekumeenisen peruslinjan ja toisaalta perinteisen luterilaisen näkemyksen.

Teologinen linjaus ja taustalla vaikuttava kirkkokäsitys tulee esille myös siinä, miten jumalanpalveluksen eri osiot painotetaan. Pappisliiton käsityksen mukaan ehdotettu messu-uudistus johtaa saarnan liialliseen syrjäyttämiseen jumalanpalveluksen keskuksesta. Liitolla ei sinänsä ole huomauttamista ehtoollisen ja liturgian korostamista vastaan, ei liioin sitä vastaan, että messun johtava liturgi ja saarnaaja on yleensä sama henkilö, mikä voidaan nähdä myös saarnaa hyvin korostavana

tekijänä. Uudistuksen toteutusta jatkettaessa tulee kuitenkin tarkkaan ottaa huomioon, että myös saarnan uudistamiseen ja kehittämiseen panostetaan riittävästi. Papiston näkökulmasta tämä panostus tarkoittaa erityisesti sitä, että saarnakoulutusta ja sen kattavuutta jatkuvasti kehitetään.

Komitea ilmoittaa teologiseksi lähtökohdakseen ja uudistuksen perushahmotukseksi kolminaisuuden. Luterilaiselta kannalta tähän voinee huomauttaa, että inkarnaatio tulee uudistuksen hahmottamisessa vaillinaisesti esille. Samoin on syytä olla huolissaan siitä, mikä on messun vaikuttavuus arjessa, kirkon ulkopuolella ja ihmisten konkreettisesti elämän todellisuudessa.

Uudistuksessa ei messun välttämättömiä osia ole määritelty. Vaikkei ole syytä pyrkiä mihinkään »minimessuihin», uudistajien olisi syytä harkita ja kirjata esille, mitkä ovat ne luovuttamattomat ja välttämättömimmät elementit ja tuntomerkit, jotka tekevät messusta messun. Kyseeseen saattaisivat tulla esim. ne kohdat, jotka voimassa olevassa käsikirjassa sisältyvät kohtaan Sairaana luona käynti.

Oleellinen kysymys kaikessa teologiaa koskevassa on tietysti se, miten taustalla vaikuttavat linjaukset ja perusratkaisut sovelletaan käytäntöön itse uudistuksen toteutuksessa. Kaikin osin tässä ei ole onnistuttu hyvin tai ainakaan käytännön ratkaisuja ei perustella aiemmin esiin nostetuilla teologisilla näkökohdilla.

B. JUMALANPALVELUKSEN JÄRJESTELYT

Jumalanpalveluksen uudistaminen on aivan oikein nähty vuosikausien prosessina niin kokonaiskirkkosa kuin paikallisseurakunnassa. Prosessissa on ensiksi ollut pitkä ja perusteellinen valmistelukausi ja sen aikana toteutettu kokeilu, koulutus, tutkimus ja palaute. Seuraavaksi tulee varsinainen sisäänajo ja käyttöönotto. Mutta tämän jälkeen tuleva uudistuneen jumalanpalveluksen varsinainen toteutus läpi koko kirkon on uudistuksen todellinen koetinkivi. Tässä prosessin viimeisessä ja perustavimmassa vaiheessa tulee energiaa ja resursseja suunnata seurantaan, koulutukseen ja asioiden yhteiseen prosessointiin.

Uudistusta suunniteltaessa on seurakunnissa jo tähän mennessä kehkeytnyt merkittävä tapahtumasarja, joka on saattanut heijastua myönteisellä tavalla jumalanpalveluselämän ohella myös yhteistyöhön ja työyhteisön toimivuuteen. Samalla on ilmaantunut joitakin kysymyksiä, joiden avoimeen käsittelyyn Pappisliitto haluaa prosessin edetessä kiinnittää erityistä huomiota.

Komitea on pyrkinyt ottamaan huomioon sen palautteen, jota prosessin aikana on kertynyt. Tämä on tehty lähinnä suuntaamalla kyselyjä työntekijöille ja uudistettuun messuun osallistuneille; tätä palautetta on julkaistu ja analysoitu kiitettävästi. Sen sijaan missään ei ole koottu sitä enemmän tai vähemmän spontaania palautetta, jota on vuosien varrella ilmestynyt lehdistössä ja muussa julkisessa sanassa. On lähellä se vaara, että erityisesti kielteinen tai kriittinen palaute uudistuksen peruslinjauksista jää huomioon ottamatta.

Prosessin edetessä olisi harkittava selvityksen laatimista siitä, mikä on uudistuksen reseptio seurakunnissa ja erityisesti papistossa. Pitkän päälle ei voi olla kestävää se, että jumalanpalveluksen käytännön toteutus ja messun teologiset lähtökohdat eivät kohtaa toisiaan. Tällä hetkellä näyttää siltä, että tuskin papistokaan on mieltänyt kaikkea uudistukseen liittyvää teologista perustelua ja tehtyjen ratkaisujen syvempää problematiikkaa, muista messun toteuttajista puhumattakaan. Jumalanpalvelukseen liittyvä tutkimus- ja koulutustoiminta on siis pidettävä vireillä ja sitä on tehostettava uuden messun käyttöönoton jälkeenkin.

Omalta osaltaan Pappisliitto on käynnistämässä papiston, kanttoreiden ja diakoniatyöntekijöiden kriittistä ja rakentavaa keskustelua aihepiiristä ja tarjoamassa foorumia koko uudistusprosessin arvioinnille.

Jumalanpalveluksen käytännön järjestelyjen ja myös sen teologisten lähtökohtien kannalta on oleellista, ketkä messun suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat ja mikä on vastuunjako näissä kysymyksissä. Pappisliitto kiinnittää huomiota toisaalta diakonaattiuudistuksen ja messu-uudistuksen suhteeseen, toisaalta maallikkoaktiivisuuden lisäämispyrkimyksiin, jotka ovat tulleet esille messu-uudistuksen yhteydessä.

Kun kirkossamme valmistellaan diakonaattiuudistusta samaan aikaan messun uudistamisen kanssa ja osin samanlaisista teologisista lähtökohdista, on luonnollista, että näitä asioita pohditaan myös suhteessa toisiinsa. Tämän mukaisesti Käsikirjakomitea on kaavaillut sitä, mitkä jumalanpalveluksen osiot voidaan antaa diakonaatin vastuulle. Pappisliitto pitää tärkeänä sitä, että yhteisöllisyyttä ja eri työntekijäryhmien vetämistä mukaan jumalanpalveluksen toimittamiseen ei tehtäisi liian itsestään selvästi ja ilman kritiikkiä. Jos diakonaatin toteutus viivästyy tai diakonaatin piiriin kaavaillut virkarhyvät eivät ole valmiita ottamaan vastaan jumalanpalvelustehtäviä, ei tästä aiheudu mitään oleellista ongelmaa jumalanpalveluksen toteuttamisen tai myöskään sen teologisten lähtökohtien kannalta. Toisin sanoen messu-uudistukseen ei tule käydä diakonaatin tai sen joidenkin osien ehdoilla. Muutenkin Pappisliiton mielestä komitea on jättänyt liian vähälle pohdinnalle sen, mikä messussa kuuluu papiston yksinomaiselle vastuulle, mitkä osiot

taas voidaan tarvittaessa ja mahdollisesti antaa diakonaatin ja/tai maallikkojen vastuulle.

Seurakuntalaisten aktiivisuuden mahdollinen lisääntyminen ja messusta vastuullisten tahojen laajeneminen on myönteinen ilmiö. Tähänastinen prosessi on kuitenkin johtanut aktiivisuuden ohella siihen, että seurakuntaan on tullut uudistukseen perehtynyt »sisäpiirin sisäpiiri» ja suuri osa seurakuntalaisista on edelleen perinteisessä seuraajan roolissa. Uudistuksen vaiheilla on myös saattanut hämärtä se, mitä on seurakuntalaisen »osallistuminen» jumalanpalveluksessa. Enää ei rukousta ja virrenveisuuta pidetäkään oikeana tai riittävänä jumalanpalvelusvieraan käyttäytymisenä, vaan tunnutaan tarvittavan myös valmiutta tekstien lukemiseen, kolehdin keräämiseen ja muiden seurakuntalaisten tervehtimiseen ennen messua, sen aikana ja sen jälkeen, jopa ehtoollisen jakamiseen osallistumista. Ei ole aina pidetty kirkkaana mielessä, että messuun osallistuminen ei välttämättä eikä ensisijaisesti ole ohjelmanomaista esiintymistä tai suorittamista; oikea messu voidaan toteuttaa myös siten, että konkreettista ohjelmavastuuta toteuttavat vain seurakunnan työntekijät.

Pappisliitto pitää oikeana sitä, että uudistunut messu muodostetaan nykyistä joustavammaksi ja vapaamuotoisemmaksi. Näin seurakuntien erilaisuus, erilaiset tilanteet ja seurakuntien erilainen jumalanpalveluskulttuuri ja -perinne voidaan ottaa riittävästi huomioon. Samalla on kuitenkin käymässä niin, että meillä ei ole enää suunnilleenkaan yhtenäistä suomalais-luterilaista messua, joka olisi kaikissa seurakunnissa rakenteeltaan ja perusratkaisuiltaan sama. Jos tähän kysymykseen ei saada parannusta, tätä on pidettävä valitettavana niin seurakuntalaisten osallistumisen kuin eräissä tapauksissa papin työnkin kannalta. Liian lukuisat vaihtoehdot ja runsas paikallinen muuntelumahdollisuus saattaa johtaa myös siihen, että seurakunnan varsinainen päämessu jää muiden jumalanpalvelustapahtumien varjoon tai että yksittäinen pappi tai valmisteluun osallistunut ryhmä muokkaa messun liikaa oman makunsa mukaan. (6)

C. UUDISTUS PAPIN TYÖN JA ASEMAN KANNALTA

Vaikka jumalanpalvelustehtäviä ja -vastuuta on uudistuksen myötä tarkoitus jakaa, papin työ itse asiassa lisääntyy ja korostuu. Tähän ei sinänsä ole huomauttamista, mutta tämä näkökohta on prosessissa monesti unohdettu. Jatkossa on siis syytä kiinnittää huomiota pappien valmiuksiin myös tältä kannalta. Samoin liitto huomauttaa siitä, että jatkuva uudistus ja siitä aiheutuvat paineet saattavat olla osasy syy viime vuosina lisääntyneeseen uupumukseen monien kirkon työntekijäryhmien kohdalla.

Liitto kiinnittää huomiota erityisesti kahteen seikkaan papin työmäärän ja vastuun lisääntymisen kannalta.

Messun valmisteluun on uudistuksessa tarkoitus panostaa aivan erityisesti. Papin kannalta tämä merkitsee mm. sitä, että saarnan rinnalla hän valmistelee eräitä muita jumalanpalveluksen osioita (johdantosanat, kehotussanat rippiin, synnintunnustus, rukoukset). Vaikka materiaalia näitä varten olisikin riittävästi saatavilla, yksittäisen papin vastuu joka tapauksessa lisääntyy. Sisällöllisten seikkojen lisäksi kirkossamme tulee asennetasolla päästä siihen, että työjärjestelyt ja muun työn paineet sallivat myös todellisuudessa riittävät mahdollisuudet siihen, että vuorossa oleva pappi voi rauhassa keskittyä messun valmisteluun.

Messun valmistelu ja toteutus on työntekijöistä ja seurakuntalaisista koostuvan tiimin huolena. Vaikka tämä puusta katsoen kaventaa papin ja kanttorin työtä ja vastuuta, todellisuudessa näin ei tapahdu. Tiimin kokoaminen, valmentaminen, motivointi, yhteistyön ja työnjaon suunnittelu sekä kaikki tähän liittyvä kokous- ja muu toiminta faktisesti lisää papin kokonaistyötä.

Konkreettisesti Pappisliitto tulee lähivuosina pitämään aktiivisesti esillä näkökulmaa, että messu-uudistus nähdään perusteena seurakuntien henkilöstörakenteen korjaamiselle ja papinvirkojen lisäämiselle.

Yleensäkin uudistusta kaavailtaessa ei ole riittävästi otettu huomioon sitä, että messu on seurakunnan monille viranhaltijoille työtä ja vaivaa. Läpi kaikkien valmistelujen kulkee ajatus, että messu on seurakunnan tai Jumalan kansan juhla. Korostus on varmaan oikea, mutta on syytä muistaa, että yli viisikymmentä kertaa vuodessa tapahtuva juhlinta saattaa seurakuntalaisillekin käydä yli voimien.

Jumalanpalveluksen kohdalla ei ole ollenkaan kysytty sitä, miten papin työ kaiken kaikkiaan jakaantuu tai miten sen tulisi painottua. On lähdetty itsestäänselvästi siitä, että messu on kaiken seurakuntatyön ja -elämän keskus. Samalla on kuitenkin selvää, että papin työhön ja vastuuseen kuuluu paljon muutakin kuin jumalanpalvelus. Kuukaan tuskin on miettinyt sitä, mitä yhden osaluheen painottaminen vaikuttaa kaikkeen muuhun. Erityisesti Pappisliitto haluaa painottaa sitä, että viime vuosina tapahtunut kirkollisiin toimituksiin panostaminen ei käsillä olevan uudistuksen johdosta pääse katkeamaan.

Edellä esille tullut yhtenäisen suomalaisen jumalanpalvelusperinteen murtuminen saattaa eräissä erityistapauksissa heijastua myös papin työhön ja sen edellytyksiin. Niillä kerroilla, kun seurakunnan oma papisto on estynyt messun toimittamisesta ja valmistelemisesta, asia on eri tavoin löydettyjen sijaisten varassa. Sijaisina toimivat yleisimmin eläkkeellä olevat ja järjestöjen palveluksessa olevat sekä naapuriseurakuntien papit. Heidän valmiutensa astua sijaisina ja toisinaan lyhyellä varoitusajalla toimittamaan messua on hyvinkin rajallinen. Jos

tilanteeseen ei muuten voida puuttua, tulee jokaisen sijaisia tarvitsevan seurakunnan huolehtia ainakin siitä, että sillä on riittävästi juuri sen seurakunnan jumalanpalvelukseen perehtynyt »reservi-papisto».

Messuun liittyvien kirjojen ja muiden »työkalujen» valmisteluun Pappisliitto on valmis myöhemmin erikseen osallistumaan (16, 41–42). Tässä yhteydessä on otettava huomioon myös sähköiset viestimet, joiden kautta papin pöydälle tulee yhä enemmän valmistelu- ja muuta aineistoa.

Evangeliumikirjassa olevat sunnuntai- ja juhlapäivien kuvaukset ovat yleensä onnistuneita ja auttavat papin orientoitumisessa paljon paremmin kuin vanhassa kirjassa olleet päivien teemat. Myös muut ohjetekstit ovat pääosin onnistuneita. (9, 31–33)

Tekstivalinnat ja virsisuositukset ovat pääosin kohdallaan. (27–30, 36)

Riippumatta siitä, kuinka paljon kaavoja tulevaan käsikirjaan sisältyy, jo uudistuksen lähtökohdana oleva joustavuus ja vapaamuotoisuus johtaa siihen, että on laadittava käsikirjaa tukevaa materiaalia. Kokonaiskirkon taholla tulee valmistella erityinen Jumalanpalveluksen opas, jonka tulee ehdottomasti olla valmiina silloin, kun uuteen järjestykseen siirrytään kaikissa seurakunnissa (v. 1999 tai 2000). Sen valmistelun tulee tapahtua riittävän laajalla ja edustavalla pohjalla siten, että siihen osallistuvat muutkin kuin käsikirjakomitean ja/tai käsikirjavalioikunnan jäsenet.

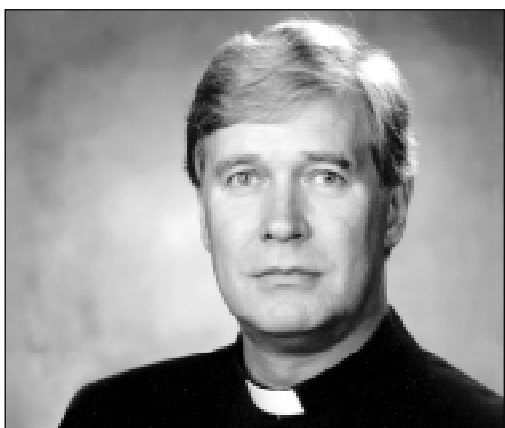
Myös jokaisessa seurakunnassa on valmisteltava kuorisääntö, joka ottaa kantaa keskeisiin vaihtoehtoihin ja linjauksiin, jotta seurakunnan jumalanpalveluselämä olisi jäntevää ja seurakuntalaisten kannalta tuttua. Liitto ei siis kannata yksittäisestä papista ja hänen ratkaisuisistaan riippuvaa messua. Toisaalta paikallisen kuorisäännön laatiminen on osa papillista tointa ja teologista ammattitaitoa; siksi sitä ei saa seurakunnassa valmistella ja päättää samaan tapaan kuin taloudellisia ja hallinnollisia ratkaisuja.

D. MUUT KYSYMYKSET

Pappisliitto ei tässä vaiheessa pappien järjestönä halua ottaa kantaa ehdotettuun musiikkiin. (18–23)

Messuaineiston ohkeen liitetty muistopäivien ja muistettavien henkilöiden luettelo ei liene kovinkaan tarpeellinen eikä vie eteenpäin uudistukselle asetettuja tavoitteita. Jos tätä puolta kuitenkin halutaan korostaa, olisi syytä liittää enemmän yhteiskristilliseen perinteeseen ja jättää kansallis-romanttiset korostukset sikseen. (37)

Uudistukseen lähdettyä kukaan ei asettanut tavoitteekseen messun pidentämistä. Näyttää kuitenkin käyvän niin, että tunnin ihanneikaan on uudistuneessa messussa vaikea päästä.

Hiippakuntahallinnon uudistus?

Komitea on saanut työnsä valmiiksi parin vuoden ja 22 kokouksen jälkeen. Tuloksissa on paljon hyvää, mutta mieleen jää myös monta kysymystä.

Kehittämisperiaatteet ovat oikeat ja kannatettavat. Hiippakuntahallinto esitetään rakennettavaksi episkopaalis-synodaaliselle pohjalle eli huomioidaan sekä kirkon erityinen virka että kristittyjen yhteinen pappuus. Korostetaan hiippakuntien itsenäistä asemaa ja tehtävää. Hiippakuntahallinnon tarkoitus on palvella piispaalista kaitsentaa sekä tukea ja kehittää seurakuntien toimintaa.

Mutta — sama mutta, mikä usein näkyy muissakin kirkollishallinnon komiteamietinnöissä — ei hahmotella ideaalimallia, vaan esitetään vain aneeminen, »realistinen» kompromissimalli, jossa uudistukset jäävät puolitiehen. Minä ainakin kaipaisin tällaisen mallin rinnalle myös »parhaan» mallin päätöksentekoani varten.

HIIPPAKUNTIEN ITSENÄISYYS

Laajasta mietinnöstä on mahdollista ottaa tässä yhteydessä vain muutama esimerkki. Asiaan on syytä palata Cruxissa myöhemmin, sillä onhan kyse kirkomme hallinnon keskeisestä uudistuksesta.

Vaikka komitea korostaa hiippakuntien itsenäisyyttä, se ei sallisi hiippakuntien suoraa esityksentekoa oikeutta kirkolliskokoukselle. Se jättäisi tuon esitysoikeuden — hallinnon ja itsenäisyyden kannalta ratkaisevan asian — kirkkohallitukselle. Aika erikoista itsenäisyyttä!

TALOUS

Määrärahan jako hiippakuntien kesken on luku itsnänsä. Merkkillinen on jakoperusteen painokertomiksi otettu seurakuntien lukumäärä, väkiluvun ja alueellisen painokertoimen rinnalle. Tämä ohjaa taloudellisesti aivan väärään suuntaan.

Hiippakuntienhan kannattaa panostaa jatkuviin uusiin seurakuntajakoihin, sillä silloin hiippakunnan omat taloudelliset resurssit paranevat (vaikka keskusrahastolle tulee enemmän avustettavia). Ilmeisesti komitean mielestä Velkuan seurakunta (216 henkeä) työllistää tuomiokapitulia yhtä paljon kuin Malmin seurakunta (59 130 henkeä). Esimerkiksi Anjalankosken seurakuntien yhdistymisen takia pitäisi tehdä jo heti uudet laskelmat supistamalla Mikkelin hiippakunnan osuutta.

Pelkästään hiippakunnan väkilukuun perustuva painokerroin on riittävä ja oikeudenmukainen, kuitenkin sillä varauksella, että sekä Porvoon että Oulun hiippakunnat saisivat alueellisesta hajanaisuudesta johtuvan lisätuen.

HIIPPAKUNTAJAOT

Vaikeinta on ymmärtää mietinnön lukua hiippakuntajaoista. Helsingin hiippakuntakokouksen aloitteita hiippakunnan jakamiseksi 70-, 80- ja 90-luvuilla ei tunnuta otettavan vakavasti. Komitea nimenomaan sai kirkolliskokoukselta tuon aloitteen mahdollisia toimenpiteitä varten! Johtuuko tämä siitä, että komiteasta puuttui Helsingin hiippakunnan edustus?

Jotenkin »hampaattomalta» vaikuttaa näin ollen komitean päätös olla tekemättä esitystä hiippakuntajaoista. Hahmotelmakin (luonnos B) on käsittämätön Helsingin hiippakunnan osalta. Pääkaupunkiseutu jätettäisiin edelleen mummuttimaiseksi sekä väkimäärän että pappien suhteen ja nykyiset laitaosat Loviisa ja Hanko heitettäisiin uuteen Hämeenlinnan hiippakuntaan. Ehkä täten — Tampereen piispanistuimen lähellä toimiva — Hämeenlinnan hiippakunta pääsisi alueellisen hajanaisuuden tuen piiriin.

Jos ei muita hiippakuntajakoja tehdä, niin jaettaan pelkästään Helsingin hiippakunta vaikkapa seuraavasti: Helsinki ja (komitean unohtama) Itä-Uudenmaan maakunta muodostaisi toisen hiippakunnan ja loput eli läntinen ja pohjoinen osa toisen hiippakunnan. Näin saataisiin kaksi keskikokoista, suhteellisen kompaktia hiippakuntaa. Kasvuennusteiden mukaan nämäkin olisivat kohta maan suurimmat hiippakunnat.

Itse kyllä jakaisin ensi vaiheessa myös Oulun hiippakunnan lääninjakoa vastaaviin Lapin ja Oulun hiippakuntiin. Lappi tarvitsee monestakin syystä oman hiippakunnan.

Uusien hiippakuntien kustannuksia pelätään mielestäni aivan turhaan, sillä vastaavathan yhden hiippakunnan kustannukset vain yhden pienehköön seurakunnan kustannuksia. Hiippakunnan ja piispan merkitys on parhaimmillaan hyvin keskeinen kirkollisessa elämässä.

19.4.

2. pääs.ajan sunn.

Lk 24: 36–49

Virret:

95: 1–4

8

334: 5–8

449

85: 5–6

362 –

228

104

Fantastinen vai realistinen Kristus?

Dogmaattisia huomioita. Evankeliumi sisältää kaksi teemaa. 1. Nasaretin Jeesus ilmestyy nyt ylösnousseena Kristuksena, joka osoittaa olevansa yhä sama henkilö kuin Ristiinnaulittu: »Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani... Koskettakaa minua, nähkää itse». 2. Ristiinnaulittu Jeesus eli ylösnoussut Kristus »avaa opetuslasten mielet ymmärtämään kirjoitukset»: näin piti kirjoitusten ja niiden lupausten mukaan tapahtua. Jälkimmäinen sisältää vielä lupauksen tulevasta varustuksesta, »voimasta korkeudesta».

Päivän evankeliumi sisältää usean yksityiskohdan, joka on vaikuttanut kristinuskon muotoon. Tekstiin sisältyy Ylösnousseen rauhantervehdys, siksi

pappi pukeutuu Kristuksen vaatteisiin ja toivottaa jokaisessa ehtoollisliturgiassa: »Herran rauha olkoon teidän kanssanne». Yksi mahdollisuus on miettiä tuon tervehdyksen sisältöä.

Samoin uskontunnustuksen loukkaavat, järjestyttävät ja toivoa herättävät sanat »minä uskon ruumiin ylösnousemukseen» perustuvat päivän evankeliumin ensimmäiseen teemaan — tosin credon alkuteksti ja Vähä katekismus puhuvat sananmukaisesti »lihan ylösnousemuksesta». Perinteisesti näiden sanojen kohdalla ihminen on siunannut oman ruumiinsa ristinmerkillä. Jokainen ymmärtää miksi.

Päivän evankeliumin toiseen teemaan pohjautuu luterilainen *Christum agere* -periaate, jonka mukaan teksti on pyhä, jos se »ajaa Kristusta». Näin kristillinen käsitys Jumalan ilmoituksesta poikkeaa vaikkapa islamin ilmoituskäsityksestä, jossa Jumalan ilmoitus on sama kuin Pyhän kirjan inspiroitu ja erehtymätön teksti. Luterilaisen käsityksen mukaan Jumalan ilmoituksen ydin ja kaiken avaava keskus ei ole teksti, vaan henkilö, persoona, siis ristiinnaulittu Jeesus, ylösnoussut Kristus. Mitä se merkitsee Raamatun lukemiselle ja tulkitsemiselle? Moni ihminen ilmoittaa olevansa todella ja oikeasti »raamatullinen». Hyvä niin (vaikka lause sisältääkin usein viestin, että muut eivät sitä ihan oikeasti ole). Mutta mitä se »raamatullisuus» on? Mitä se on vaikkapa päivän evankeliumin ja luterilaisen *Christum agere* -periaatteen valossa?

Tekstin sanoma. Joskus kuulee sanottavan, että kristillinen usko on fantasiaa. Kirkon usko perustuu ihmisen haavekuville ja toteutumattomille toiveille. Saksalainen filosofi Ludwig Feuerbach kehitti tämän teorian, jonka kommunistinen filosofia (Marx & Engel) imaisi täysin. Siksi Marxin kerrotaan sanoneen: »Uskonto on oopiumia kansalle».

Idean mukaan elämän ahdistuksista kärsivä ihminen on usein hyväntahtoinen hölmö: hän lohduttaa itseään uskonnolla, joka perustuu valheellisiin toiveisiin ja inhimillisiin — tosin sinänsä ymmärrettäviin — fantasioihin. Uskontoa harjoittava ihminen ei kykene kohtaamaan kipeää realismia, vaan pakenee todellisuutta. Tämä ajattelu huipentui Friedrich

Nietzschen kuuluisaan lauseeseen »Jumala on kuollut». Se on realismia, se?

Uskon, että nämä pojat eivät keksineet mitään uutta, vaan sanoivat sen, mitä jokainen kristitty joskus miettii. Perustuuko uskon fantasian? Onko sillä todellinen, olemassaoleva kohde? Pystynkö kiipeään realismiin vai olenko tukevasti jalat ilmassa?

Meidän on pakko kohdata näiden poikien teesit — vaikka realismia on sekin, että kirkon asialla menee nykyisin lujaa, kun taas jokainen näistä pojista on kohtalaisen kuollut. Jopa heidän hedelmänsä, kommunismi ja »Jumala on kuollut» -filosofia ovat vähintäänkin henkitoreissaan.

Joosef Arimatialainen, tuo meille lähes tuntematon mies, tiesi ainakin yhden asian. Hän oli se muita ihmisiä pelkäävä salakristitty, joka kantoi kuolleen Vapahtajan hautaan, kun julkkisuskovat olivat petäneet. Hän tietää jotakin siitä, mitä on usko — silloinkin, kun Jumala on kuollut. Joosef Arimatialainen on se mies, joka kantoi sylissään kuollutta Jumalaa — ja usko.

Päivän evankeliumi kertoo opetuslapsista, jotka totuttelivat ajatukseen Jeesus Nasaretilaisen kuolemasta. Kun Mestari ilmestyy heille ylösnousseena, he uskovat näkevänsä fantasian, aaveen, eräiden käsi-
kirjoitusten mukaan 'fantasman'.

Opetuslasten usko kiinnittyy hetkeksi kuvitel-
tuun fantasian, kunnes Vapahtaja osoittaa heille realismia: »Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani: minä tässä olen, ei kukaan muu. Koskettakaa minua, nähkää itse.»

Tavallisesti ajattelemme, että fantasia on oopiumia, iloista pakoa kipeästä todellisuudesta, kun taas realismi sattuu, mutta on totta. Olisiko lupa uskoa nyt, kun on vielä pääsiäisaika, että kristillinen realismi voi olla totta ja vieläpä tehdä iloiseksi: Kristus nousi kuolleista, ei fantastisesti, vaan reaalisesti, todellisesti. Ja kuolemallaan kuoleman voitti.

Voimme tietysti sanoa, että helppohan apostoleiden oli uskoa: he elivät ilmoitushistorian keskuksessa, »koskettivat» realistista Kristusta, kuulivat hänen puhuvan, jopa »näkivät» hänet. Luterilainen usko perustuu realistiseen metafysiikkaan. Kirkon elämä on reaalista: Ylösnoussut on läsnä, kun evankeliumia kuullaan ja saarnataan. Ja mistä muusta ehtoollisessa on kysymys, kuin realistisen Kristuksen koskettamisesta, näkemisestä, jopa syömisestä. Ehkä siksi Seppo A. Teinonen sanoi kerran messun jälkeen: »Näin tänään Kristuksen». Ei fantasman, vaan Kristuksen.

Jari Jolkkonen

26.4.

3. pääs.ajan sunn.

Jh 10: 1–10

Virret:

206

130

100

177

105

Pyhä vai paha paimen

Hyvä paimen tulee portista, ei takaovesta. Hän ei komenna johtokorsusta, pääkonttorista eikä saarnastuolista, vaan kulkee edellä ja kanssa. Hän ei puhu käsittämättömillä sanoilla eikä kielillä, vaan tutusti.

Onko maanläheisempää kuvaa kristitystä kuin saparo väpättäen kohtaloaan odottava ja toteuttava lammis? Onko todempaa kuvaa tämän päivän ihmisestä?

Paimen on portti. Hän tulee itse luomansa uskon kautta ja on itse usko. Hän tulee suoraan kohti, eikä hänessä ole mitään pelättävää.

Väärät paimenet tulevat kuka mistäkin: mielistelen mielen takaovista, röyhykeästi yli ihmisen integriteetin muurien. He tulevat muka pelastamaan, mutta tappavat ja tuhoavat. He eivät tuo uskoa, vaan uskontoa. He käyttävät väärin lampaan luottamusta ja pelokkuutta. He perustavat seurakuntia seurauksista välittämättä. He karismoivat ja kaatavat niin, että aidot Hengen lahjat vaikuttavat mitättömiltä.

Eksyväiset lampaat ovat ymmällä. Kaipaus on kova, ja tässä näyttäisi olevan tarjolla oireenmukaista uskoa. Ruoho helottaa vihreänä aidan toisella puolella. Monet ovat jo siellä laiduntamassa, ja karva näyttää kiiltävän.

MISTÄ SEN TIETÄÄ, KUKA ON HYVÄN
PAINENEN ASIALLA?

Hyvä kysymys. Sitä kysyivät juutalaisetkin toisiltaan kuultuaan tämän ja vielä tukun muita hyvä paimen -vertauksia. Onko tässä nasarealaisessa mikä henki, pyhä vai paha?

Edes Jumalan tosiaikainen Poika ei saanut aikalaisiaan hevin erottamaan hyvää paimenta pahasta, saati seuraamaan tätä. Minkä opetuslapsetkaan ymmärsivät, sen he ymmärsivät toistuvasti väärin. Ihmekö tuo: Saatana on aina pukeutunut parhaaseen

mahdolliseen valepukuun, Jumalan likeisimpään likiarvoon. Kyllä hän aina yhteen lammastarhaan hankkii pääsyn, ja voi käydä hyvästä paimenesta pitkäänkin, ennekuin nielaisee karitsaparan.

Hyvä paimen tulee kohti. Hän puhuttelee, ja hänen äänensä on tuttu. Hyvä paimen ei ahdistaa. Hän antaa omiensa vapaasti tulla ja mennä, ja nämä tulevat ja menevät, eivätkä silti koskaan mene pois. Sillä hyvän paimenen lampaat löytävät laitumen.

Paimentarjokkaita on tänään paljon; paljon niitä on ollut aina. Ihmisen hämmennys on aina ollut suuri, ja sille on ollut käyttöä.

Hyvä paimen ei käytä ihmistä hyväkseen. Hyvä paimen tekee ihmistä kuvakseen.

Hyvän paimenen lempeys ei ole puudutus eikä turvallisuus maallista varmuutta; se ei takaa kivutonta elämää. Hyvän paimenen hyvyys koskettaa syvemmältä ja ulottuu kauemmas. Yltäkylläinen elämä on niin paljon, että sitä riittää kuoleman kummallekin puolelle.

Hilkka Olkinuora

3.5.

4. pääs.ajan sunn.

Jh 15: 10–17

Virret:

97: 1–3

447: 4

437

123: 1–2

436: 1–

452

445: 6

Rakkauden kehässä

Jeesuksen puhe antaa evästystä opetuslapsille, jotka kohta olisivat ilman Mestariaan. Lähestyvistä pääsiäisen tragediasta ja helatorstain erosta huolimatta Jeesus muistuttaa, että yhteys hänen ja oppilaiden välillä ei katkea. Jeesuksen viestin varsinaisena sisältönä on rakkauden sanoma, jota kristinuskossa arvostavat yleensä nekin, jotka muuten eivät koe sen julistusta ja arvomaailmaa itselleen läheiseksi. On kuitenkin huomattava, että juuri tässä perikoopissa

paljastuu Jeesuksen julistaman rakkauden erikoislaatu, jota yleishumanistinen hymistely ei aina huomaa. Sitäkin tärkeämpää on, että seurakunta sen havaitsee. Saarnan kehittelyyn voisi tarjota seuraavia »johdantolankoja.»

1. Rakkauskäskyn kehässä. Jeesuksen käsky rakastaa on kiinnostavasti perusteltu. Ensinnäkin hän toteaa, että joka noudattaa hänen käskyjään, pysyy hänen rakkaudessaan. Ajatuksen voi tulkita kahdella tavalla joko niin, että Jeesus lopettaa oppilaansa rakastamisen jos tämä ei noudata hänen käskyjään, tai niin, että Jeesuksen rakkaus on ikäänkuin hänestä itsestään voimansa saava kenttä, joka sitoo kristityt Herraansa ja toisiinsa. Jeesuksen käskyjen noudattamatta jättäminen ei silloin tarkoittaisi, että Herra lopettaisi tottelemattoman seuraajansa rakastamisen, sillä kenelläpä meistä siinä tapauksessa olisi toivoa? Jeesuksen käskyn laiminlyöminen merkitsisi pikemminkin sitä, että tottelemattomuus on vastaanpyristelemistä, jossa ihminen yrittää irrottautua rakkauden siteistä itsekkääseen elämään.

Tätä tulkintaa puoltaa Jeesuksen perustelujen toinen osa, joka vastaa kysymykseen, mitä nuo Jeesuksen käskyt viime kädessä ovat. Yllättäen monikko vaihtuu yksikköön, yhteen käskyyn: »Rakastakaa toisianne.» Keskinäinen rakkaus siis toteuttaa Jeesuksen käskyn. Sama ajatus on ilmaistu myös synoptikkojen teksteissä rakkauden kaksoiskäskyn eli dekalogin tiivistelmän muodossa (Mt 22: 37–40; Mk 12: 29–31; Lk 10: 27) ja myös muualla johanneslaisessa kirjallisuudessa (esim. 1 Jh 3: 23–24, joka kuuluu pyhän epistolatekstiin). Kristitty siis pysyy Jeesuksen rakkaudessa, kun hän toteuttaa Jeesuksen käskyn. Hän toteuttaa tuon käskyn kun hän rakastaa. Ja kun hän rakastaa, hän pysyy Jeesuksen rakkauden voimkentässä. On huomattava, että tämä kehä ei ala ihmisen rakkaudesta, hänen kyvyistään ja mahdollisuuksistaan rakastaa. Alkukohtana on Jeesuksen rakkaus: »Rakastakaa toisianne, niin kuin minä olen rakastanut teitä.» Jos tätä pohdiskelua halutaan syventää, runsasta aineistoa saa esimerkiksi Lutherin käsityksestä kahdesta rakkaudesta (Mannermaan tutkimus) tai rakkauden *agapē/filia/eros* -jaottelusta (Nygrenin tutkimus).

2. Jeesuksen julistaman rakkauden erityislaatu. Jh on ytimekkäästi tuonut esille kristillisen rakkauskäsitteen perustan, joka tekee siitä hyvin erityislaatuisen. Jo edellä todettiin, että rakkauden kehä ei ala ihmisestä vaan Jeesuksesta, joka sanoo itse noudattavansa Isän käskyjä ja pysyvänsä hänen rakkaudessaan. Kun siis kristitty pysyy Jeesuksen rakkaudessa, hän pysyy itse asiassa Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välisessä kolmiyhteisen Jumalan rakkaudessa. Juuri tähän viittaa idän kirkon omaksuma *jumalallistumisen* ajatus, joka ei tarkoita ihmisen ja Jumalan välisen eron häipymistä vaan pikemminkin sitä, että Jumala kohottaa ihmisen pelastukseen, nauttimaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välisestä yhteydestä ja rakkaudesta. Jh korostaa, että Jeesuksen rakkaus on pelas-

tuksen lähtökohta, mikä ilmenee hyvin Jeesuksen sanoissa Jh 14: 6:ssa.

Kristillinen rakkaus saa siis alkunsa Jumalasta, ei ihmisestä (1 Jh 4: 19!). Se ei siksi perustu sinänsä arvokkaisiin humanistisiin ihanteisiin, joita valistusajalla syntynyt iskulause »Vapaus, veljeys, tasa-arvoisuus!» edellyttää. Jos kristinusko tulkittaisiin noista ihanteista käsin, se typistyy hampaattomaksi ideologiaksi. Seurakuntaelämää ajatellen rakkauden perustuminen kolmiyhteiseen Jumalaan on niin ikään tärkeää. Inhimillinen rakkaus ajautuu monesti vaatimaan ehdotonta yksimielisyyttä ja yhdenmukaisuutta, mikä käytännön elämässä, vaikkapa seurakunnan luottamuselimissä, on jokseenkin mahdotonta. Koska rakkauden perusta ei ole meissä tai kyvyssämme tulla toimeen toistemme kanssa vaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välisessä rakkaudenyhteydessä, kristillinen rakkaus — ainakin periaatteessa — antaa paremmat valmiudet pysyä toisten lähellä myös erimielisyyksien aikana.

3. Jeesuksen käsky — lakia vai evankeliumia? Luterilaisessa perinteessä on ollut tavallista tarkastella teologisia kysymyksiä laki—evankeliumi -akselilla. Epäilemättä myös tämän pyhän perikoopia voi tästä näkökulmasta lähestyä, mutta toisiakin mahdollisuuksia on. Yksi niistä ilmenee Jeesuksen antaman käskyn sävyssä, joka ei väkivalloin tuupi takaapäin vaan lämpimästi kutsuu edestäpäin. Tässä yhteydessä Jeesuksen rakkaushetuksestä käytetty sana *käsky* korostaa asian tärkeyttä. Kyse ei ole neuvosta tai suosituksesta, joka ilmaisisi rakkauden olevan sinänsä tärkeä mutta kuitenkin kehällinen lisuke kristillisessä sanomassa. Sen sijaan kyse on käskystä, joka muistuttaa rakkauden ehdottomasta ja luovuttamattomasta asemasta kristillisen uskon ja elämän ytimessä. Ja vaikka Jeesuksen kehotusta nimitetäänkin käskyksi, kaikki on lopultakin armoa, täysin riippuvaista Herran rakkaudesta ja aloitteesta: »Ette te valinneet minua vaan minä valitsin teidät...»

4. Ystävyyys. Kristityn ja hänen Herransa välistä suhdetta nimitetään ystävyydeksi. Senkin perustana on Jh:n mukaan Isän ja Pojan välinen suhde. Ystävileen Jeesus ilmaisee Isästä kaiken, mitä ihmisymmärryksellä voimme ottaa vastaan ja käsittää. Jh:n ajatuksen kulku siis väistämättä johtaa siihen, että vain Jeesuksen ystävät voivat tuntea Isän. Kautta historiansa ihminen on pohdiskellut uskonnollisia kysymyksiä ja miettinyt, millainen Jumala on. Inhimillisin keinoin on koetettu saavuttaa tietoa Jumalasta, mutta Jh:n mukaan se ei onnistu ilman Jumalan Poikaa ja hänen ystävyyttään. Siksi sellainen teologia, joka kiusaantuu Kristus-keskeisyydestä ja ehkä jopa häpeilee sitä, ei johda pitkälle eikä ruoki hengellisesti.

Jeesus antaa ystävilleen vielä suuren lupauksen. Joka rakastaa, saa Isältä kaiken, mitä häneltä Jeesuksen nimessä pyydetään. Mieleen nousee kuva rukouksesta kaupankäyntinä, jossa minä teen jotakin, jotta Jumala vastalahjaksi tai palkkioksi antaisi pyy-

tämiäni asioita. Mutta kaupankäynti kuuluu pikeminkin magiaan kuin kristilliseen uskoon. Jh:n talentama Jeesuksen lupaus on annettu rakkauden kehässä ja voimakentässä eläville. Augustinus on sanonut eräässä psalmiselityksessään: »Jos rakastat Jumalaa, että hän antaisi sinulle jotakin muuta (kuin itsensä), et enää rakasta Jumalaa hänen itsensä vuoksi.» Rakkaus ei tarjoa pelkästään mahdollisuuksia toteutumiseensa meidän kauttamme, vaan se asettaa myös rajat itsekkyydellemme, joka monesti lyö leimansa jopa rukouspyyntöihimme.

Perikoopin viimeinen virke kokoaa yhteen kaikki edellä mainitut teemat. Monien perustelujen ja syvällisten pohdiskelujen jälkeen Herra palauttaa kuulijansa maan pinnalle yksinkertaisella käskyllään.

Tapio Luoma

10.5.

5. pääs.ajan sunn., 2.

rukouspäivä

Jh 14: 1–7

Virret:

444

335:1, 2

484

510

370: 1 –

511

498

Tie, totuus ja elämä

Johanneksen evankeliumi on kuin ylivalottunut filmi. Kuvan kohde on niin ylivertaisen loistava, että yksityiskohdat peittyvät hämyyn. Ne, jotka lukevat evankeliumia virkamiesmäisellä mielikuvituksettomuudella, kinastelevat sitten siitä, sanoiko historiallinen Jeesus todella itsestään: »Minä olen tie, totuus ja elämä.» Mitä väliä sillä on, sanoiko hän niin? Se, että hän on tie, totuus ja elämä, olisi tullut julki joka tapauksessa.

Tie, totuus ja elämä on Jeesuksen itseilmoituksen huippu. Hän ei vain osoita tietä, hän on tie. Hän ei vain opeta totuutta, hän on totuus. Eikä hän vain

kaske elämään, hän antaa elämän, joka on hän itse. Tässä kohdassa, missä evankeliumi on kirkkaimmillaan, on myös kristinuskon suvaitsemattomuuden ydin: tie, totuus ja elämä saa eteensä määräisen artikkelin. »Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani.» Ei ole muita teitä Jumalan luo. Kristinuskon dialogissa muiden uskontojen kanssa törmätään aina tähän: Jeesuksesta ei pääse yli eikä ympäri. Usko Jeesukseen merkitsee kuitenkin avarakatseisuutta kaiken suhteen, mikä ei ole Jeesus: Jeesus on tie, mutta kirkko ei ole tie. Jeesus on totuus, mutta teologia ei ole totuus. Jeesus on elämä, mutta länsimainen elämäntapa ei ole elämä. Jeesuksen rinnalla kaikki muu on suhteellista.

Jeesus on tie: Se tarkoittaa, että yhteyteen Jumalan kanssa päästään vain hänen kauttaan. Se tarkoittaa myös, että hän ei ole vain päämäärä, vaan myös tie. Hän on siis itse läsnä silloin, kun häneen uskotaan. Tiellä oleminen merkitsee matkalla oloa. Etsijänä ja pyhiinvaeltajana oleminen ei lakkaa ennen kuin perillä jos sielläkään. Tuomas Kempiläisen mukaan näet Jumalaa etsitään taivaassakin: »Silloin etsiminen loppuu, kun tulee nauttimisen aika. Silloin hän on näet kaikki kaikessa, hän yksin se yksi, joka riittää kaikille ja itse kullekin. Ja vaikka häntä siellä yhä etsitäänkin, missä hänet aina löydetään, se ei tapahdu vaivalla niin kuin täällä alhaalla, vaan suurella ilolla ja rakkaudella.» Se, että Jeesus on tie, tarkoittaa myös, että Jeesuksen tie on meidän tiemme. Meidät on kutsuttu seuraamaan Jeesusta, eikä vain aplodeeraamaan hänelle. Niinpä Kempiläinen sanoo: »Jos ihmisen pelastumiseksi olisi ollut jokin parempi ja hyödyllisempi keino kuin kärsiminen, Kristus olisi sen varmasti osoittanut sanallaan ja esimerkillään. Sekä oppilaitaan, jotka seurasivat häntä, että kaikkia, jotka haluavat häntä seurata, hän selvästi kehottaa kantamaan ristiä ja sanoo: Jos joku tahtoo minun perässäni kulkea, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon ristsinsä ja seuratko minua. Kun kaikki tämä on luettu ja tarkoin tulkittu, päädytään tähän lopputulokseen: monien ahdistusten kautta meidän on käytävä sisälle Jumalan valtakuntaan.»

Jeesus on totuus: se tarkoittaa, että on olemassa absoluuttinen totuus. Totuudella on nimi ja kasvot. Me kumarramme totuutta, ja tunnustamme samalla, ettei totuus ole meidän vallassamme. Me tunnustamme, että totuus on monin verroin suurempi kuin meidän käsityksemme siitä. Tuon totuuden valossa me tunnustamme myös oman valheellisuutemme. Totuus ei ole matemaattinen kaava tai teologinen oppilause Jumalasta, totuus on persoonallinen. Kaikki se, mitä Jeesus on, merkitsee hänen seuraajilleen sekä kutsua että lahjaa. Persoonallinen totuus merkitsee kutsua aitouteen. Ole hyvä ja etsi itsesi näköistä hengellisyyttä. Henri Nouwen käyttää termiä »tuoda ruumiinsa kotiin» siitä, että ihminen on sovussa koko persoonallisuutensa kanssa: »Kun tuot ruumiisi kotiin, pystyt entistä paremmin koko olemuksellasi erottamaan toisten ihmisten hengellisten kokemusten arvon ja heidän tapansa luoda käsityksiä asioista. Pystyt ymmärtämään ja arvostamaan niitä

haluamatta jäljitellä niitä. Saat enemmän itseluottamusta ja vapautta varjella omaa ainoalaatuista paikkaasi elämässä, lahjana jonka Jumala on sinulle antanut. Vertailemisen tarpeet häviävät. Voit kulkea omaa tietäsi, et eristyneenä vaan huomaten, ettei sinun ole syytä olla huolissasi siitä, miellyttäkö muita vai et.»

Jeesus on elämä: Tuo elämä ei ole vain hengissäpysymistä, vaan elämää isolla E:llä. Jeesus sanoi tullessaan, että hänen omillaan olisi elämä ja yltäkylläisyys. Kuinka siis on mahdollista, että kristinuskon nimissä ihmiselämää tukahdutetaan? Johtuuko se perkeleestä vai pelkästä tyhmyydestä? Koittakoon pian aika, jolloin sanakirjassa määritellään usko ihmisyyden kukkaan puhkeamiseksi!

Mikka Anttila

II rukouspäivä 10.5.1998

PÄIVÄN TEKSTIT

Saarnatekstiksi valitaan joku seuraavista hallituksen määräämistä saarnateksteistä:

- Joosua 24: 14–16
- 2 Tim. 1: 5–8
- Jh 15: 10–17

Huom! Saarnatekstivaihtoehto Jh 15: 10–17 on sama kuin vuorossa olevan 4. pääsiäisen jälkeisen sunnuntain kolmannen vuosikerran evankeliumi. Käsikirjakomitean ehdotuksessa kyseinen teksti on kuitenkin siirretty edelliselle sunnuntaille. Mikäli seurakunnassa käytetään käsikirjakomitean evankeliumikirjaehdotuksen tekstijärjestystä on tämä syytä ottaa huomioon saarnatekstiä valittaessa.

LUKUTEKSTIT

Lukuteksteinä ovat käsikirjakomitean evankeliumikirjaehdotuksen 5. pääsiäisajan sunnuntain tekstit tai nykyisen kirkkokäsikirjan 4. pääsiäisen jälkeisen sunnuntain kolmannen vuosikerran tekstit.

Viidennen pääsiäisajan sunnuntain tekstit ovat:

Psalmi:

- antifoni: Ps. 98: 1
- psalmi: Ps. 98: 2–9 (Käsikirja: Ps. 98: 1–4)

I lukukappale Jes. 4: 2–6

II lukukappale Hepr. 11: 2, 13–19

Evankeliumi Jh. 14: 1–7

VIRSIEHDOTUKSET

Alkuvirsi 273 tai 465 tai 444 tai 569
Kolminaisuusvirsi 135 tai 126 tai 328:4
Päivän virsi 466 tai 437 tai 409 tai 484
Halleluja-säe Kun totuuden Henki tulee, hän johtaa teidät tuntemaan koko totuuden. Jh 16: 13.
Saarnavirsi 510: 1 tai 525: 1, 5
Virsi ehtoollisosan alussa (offertorio) 262: 2, 6–tai 177 tai 581
Ehtoollisvirret 228 tai 343 tai 452
Virsi ehtoollisen kiitosrukouksena 451: 1 tai 339: 4
Ylistysvirsi 221: 1 tai 416: 6–7
Päätösvirsi 470: 4 tai 470: 2–4

AINEKSIA RIPIN KEHOTUSSANOIHIN

Jumala on nimensä mukaan »toisia varten». Jeesus antoi henkensä toisten puolesta. Tämän päivän ihminen haluaa itse hallita elämäänsä omin neuvoin. Kadumme, ettei meillä ole aikaa eikä halua toimia toisia varten. Emme puolusta heikkoja ja avun tarpeessa olevia. Jeesus antaa elämällemme uuden suunnan. Apostoli Paavali kehottaa meitä elämään Kristukselle. Sitoutuminen rakkauteen sysää meidät liikkeelle, antaa voiman palvella ja tuottaa hedelmää, joka pysyy.

Turvaudumme sen tähden siihen, mitä Vapahtaja on tehnyt puolestamme, ja rukoilemme Jumalan anteeksiantoa näin sanoen:

SYNNINTUNNUSTUS

Kaikkivaltias Jumala, rakas taivaallinen Isä. Sinä olet luonut meidät kuvaksesi ja tehnyt meistä lapsiasi, jotta eläisimme sinun yhteydessäsi. Tunnustamme edessäsi, että olemme kääntyneet pois sinusta ja palvoneet luotua enemmän kuin sinua, kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja.

(Seurakunnan rukouslaulun virsi 502: 1)

Jeesus, meitä kosketa nyt,
ota luoksesi erehtynyt.
Kaikki maailman lapset yhdistä
sinun kansaasi riemuitsevaan.

Sinä olet lähettänyt Poikasi Jeesuksen Kristuksen eksyneen ihmiskunnan pelastajaksi ja palauttanut meidät yhteyteesi. Me olemme kuitenkin monin tavoin torjuneet kutsusi. Olemme kieltäneet syyllisyytemme ja syyttäneet muita. Olemme etsineet sovitus-ta omilla teoillamme ja turvautuneet omiin ajatuksiin ja selittelyihin.

(Seurakunnan rukouslaulu)

Sinä olet antanut Pyhän Henkesi oppaaksemme, niin että voisimme elää tahtosi mukaan. Me olemme kuitenkin halunneet itse hallita elämäämme ja kulkenee omia teitämme sinusta välittämättä. Epäusko, ahdistukset ja maalliset huolet ovat vallanneet sisimpämme.

(Seurakunnan rukouslaulu)

Rakas taivaallinen Isä, tarvitsemme apua ja lohdutusta. Älä jätä meitä yksin syyllisyyteemme, vaan anna anteeksi ja täytä meidät rauhallasi.

(Käsikirjakomitean ehdotus Jumalanpalvelusten kirjaksi s. 243)

SYNNINPÄÄSTÖ

Jeesus sanoo:

»Ystäväni, ole rohkealla mielellä, sinun syntisi on anteeksi annettu».
(Tämän synninpäästön julistan sinulle Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.)

RUKOUSAINEISTOA

PÄIVÄN RUKOUS

1. Herra, meidän Jumalamme. Sinä herätit Poikasi kuolleista ja annoit suuhemme uuden virren, ylistyksen ja kiitoksen laulun. Rohkaise meitä sanoin ja sävelin julistamaan sanomaasi ja kutsumaan ihmisiä iloon ja ylistykseen. Kuule meitä Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme tähden.

2. Kaikkivaltias Jumala. Sinä olet lähettänyt Totuuden Hengen valoksi pimeytemme, niin että pysyisimme oikeuden ja vanhurskauden tiellä. Anna omillesi voima hylätä kaikki, mikä murentaa uskoa sinuun. Kuule meitä Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme tähden.

3. Taivaan ja maan Luoja. Me kiitämme sinua kaikista teoistasi. Avaa meille sanasi ja opeta meidät tuntemaan Kristuksen rakkaus, niin että ylistämme kiitosvirsin kunniaasi ja armoasi. Tätä rukoilemme Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä.

ESIRUKOUS

Pyhä Jumala, taivaallinen Isämme. Kiitämme sinua sanastasi, jossa saamme kuulla äänesi. Lahjoita seurakunnallesi uskoa ja toivoa, ja anna meidän tuntea rakkautesi lämpöä ja keskinäistä yhteyttä. Siunaa hiippakuntamme piispaa ja seurakuntamme työntekijöitä. Auta meitä kaikkia olemaan uskossamme raittiita ja innokkaita ja elämään sanasi mukaan.

Kiitämme sinua kodista ja isänmaasta. Kaipaamme koteihimme anteeksiantavaa mieltä ja sinun eheyttävää läsnäoloasi. Auta vanhempia kantamaan vastuuta lapsistaan. Ohjaa lasten ja nuorten kasvua. Auta meitä kaikkia pysymään seurakuntayhteydessä ja seuraamaan uskollisesti Herraamme.

Siunaa tasavallan presidenttiä, hallitusta ja eduskuntaa. Anna päättäjille vastuuntuntoa, niin että he edistävät oikeudenmukaisuutta. Ohjaa heitä toimimaan erityisesti niiden parhaaksi, jotka ovat heikoimassa asemassa. Auta meitä jakamaan lahjojasi niin, että kaikilla olisi kohtuullinen toimeentulo ja ihmisarvoinen elämä. Poista meistä keskinäinen kateus, ja opeta meitä suhtautumaan toisiimme kunnioittavasti.

Me rukoilemme sairaiden ja työttömien puolesta, unohdettujen, yksinäisten ja sorrettujen puolesta sekä niiden lasten ja nuorten puolesta, jotka ovat menettäneet toivonsa ja elämänhalunsa. Auta meitä huomaamaan näkymätön hätä ja anna rohkeutta puuttua siihen.

Tue ja lohduta niitä lähimmäisiämme, joiden puolesta on pyydetty esirukousta: ... Kuule myös hiljaiset rukouksemme. (Hiljaisuus.)

Tue ja lohduta erityisesti niitä lähimmäisiämme, jotka tänään surevat läheistensä kuolemaa. Anna voimasi ja lohdutuksesi heidän elämäänsä.

Rohkaise avioliittoon aikovia keskinäiseen avoimuuteen ja syvään luottamukseen. Täytä heidät rakkaudellasi. Auta heidät tekemään toisensa vapaiksi ja iloisiksi.

Siunaa ja varjele pyhässä kasteessa sinun seurakuntasi yhteyteen otetut lapset. Rohkaise heidän vanhempiaan ja kummejaan rukoilemaan heidän puolestaan kaikissa elämän vaiheissa.

Anna äideille ja isille sinun rakkauttasi, jota he voivat välittää omille lapsilleen. Opeta meitä tukemaan äitejä ja isä heidän tärkeässä tehtävässään. Neuvo meitä antamaan äidin ja isän turvaa niille, joilta se puuttuu. Kiitos siitä, että me kaikki saamme olla keskeneräisiä ja turvaa tarvitsevia Jumalan lapsia.

Siunaa kirkkosi ja koko kristikunnan lähetystyötä. Kiitos esikuvista, joiden kautta Pyhä Henki rohkaisee meitä olemaan toivon merkkejä myös omassa arjessamme, omassa perheessämme, omien ystäviemme keskellä. Kokoa kansasi kaikkialta valtakuntaasi, ja auta meitä odottamaan Poikasi paluuta.

Taivaallinen Isämme, me ylistämme sinua siitä, että Poikasi Jeesus Kristus on voittanut synnin ja kuoleman. Kun kuolemamme hetki koittaa, ota meidät luoksesi taivaaseen ylistämään sinua ikuisesti.

*2. rukouspäivän aineiston valmistelu
johtava sihteeri Rauno Elomaa
Kirkon nuorisoasiain keskus ja KJMK.*

17.5.

6. pääs.ajan sunn.

Lk 11: 5–13

Virret:

350

130

271

373: 1

313 –

224

341: 1–2

Pyytämisen sietämätön vaikeus

Evangeliumiin liittyy käsky ja lupaus. Evangeliumi käskee pyytämään, etsimään ja kolkuttamaan. Samalla se lupaa, että pyytävä, etsivä ja kolkuttava ei jää tyhjin käsin. Kuten perikoopista käy ilmi, käsky ja lupaus liittyvät laajempaan kokonaisuuteen, rukoukseen.

Jokainen ymmärtää, että rukoileminen kuuluu kristittyinä elämiseen, kasteen harjoittamiseen. Mutta rukous on myös vaikeaa: rukouksen rattaiden pyörimistä estää monta kapulaa. Yksi niistä on pyytämisen vaikeus.

Jokainen itseään kunnioittava ihminen tietää omasta arkikokemuksesta, että pyytäminen on vaikeaa. Pyytäminen merkitsee luopumista täydellisestä itseriittoisuudesta. Pyytäjä ottaa aina riskin, hän suostuu, jopa alistuu toisen armoille. Tähän sisältyy myös mahdollisuus. Eikö pyytäminen ole paras tapa vetää toinen lähelle, jopa sitoa hänet omaan elämään. Kun rakastunut nuori mies pyytää tuntemattomalta rakastetultaan »auttaisitko minua» tai »lähdetkö kanssani pilkille», hän heittää samalla haasteen ja vetää toista lähemmäksi. Ehkä toisen kosiminen onkin suurinta mahdollista pyytämistä. Pynnön sisältö on vaativin mahdollinen, sillä kosija ei pyydä vain toisen »kät-
tä», vaan tämän koko elämää.

Toisena ja kolmantena kapulana ovat epäily ja huono omatunto. Onko universumin laidalla ketään, kuuleeko kukaan rukoukseni? Olenko liian huono ihminen, jotta rukoukseni voisivat tulla kuulluksi? Mitä katekismus vastaa?

Käsky. Isossa katekismuksessa Luther lausuu hätkähdyttävästi, jopa karkean ankarasti, että rukous perustuu Jumalan käskyyn. Dekalogin toinen käsky »velvoittaa» meidät rukoilemaan. Käskyn vaatimus on »yhtä ankara ja vakava kuin muidenkin käskyjen vaatimus». Luther sanoo jopa vielä jyrkemmin: »Mikäli me aiomme olla kristittyjä, me emme saa toimia oman mielemme mukaan, vaan *meidän pitää ja meidän on pakko* rukoilla.» Miten Luther, tuo mielestämme lohdutuksen, evankelisen vapauden ja lahjavanhurskauden uppiniskainen puolestapuhuja, voi sanoa näin ankarasti ja epäkohteliaasti?

Eikö tämä käskyyn perustuvan velvollisuuden korostus tule ymmärrettäväksi juuri niille, jotka epäilevät kuulluksi tulemista ja omaa kelpoisuutta? Kun ihminen miettii, tulenko kuulluksi tai olenko kelpoinen, häntä eivät auta filosofinen todistelu tai ominen erehdyksen poisselittäminen, vaan Jumalan oma käsky. Jos Jumala on toisessa käskyssä ja päivän evankeliumissa itse käskennyt minun rukoilla, silloin hänen on myös pakko kuunnella minua. Käskemällä minua rukoilemaan hän on myös välttämättä sitoutunut kuulemaan.

Neljäntenä kapulana on kysymys hyödystä ja hyödyttömyydestä. Auttaako rukous, muuttaako se mitään? Tämä on ehkä kaikkein vaikein kysymys.

Lupaus. Ison katekismuksen mukaan »Jumala on liittänyt käskyyn myös lupauksen». Rukoukset tulevat kuulluksi, koska Jumala on päivän evankeliumissa luvannut kuulla. Rukouksiin vastataan, vaikka vastaus usein viipyy ja kätkeytyy meille tuntemattomaan muotoon. Edelleen rukouksen mielekkäys on siinä, että se tekee osalliseksi: »Jumalan hyvä, armollinen tahto tapahtuu kyllä ilman rukoustammekin, mutta me pyydämme Isä meidän -rukouksessa, että se tapahtuisi myös meidän keskuudessamme» ja elämässämme.

Tässä yhteydessä on kenties hyvä muistuttaa, että rukouksen syvin merkitys ei sittenkään ole pyyntöjen kertominen, saati lahjojen saaminen, vaan Jumalan tahtoon yhdistyminen.

Viidentenä kapulana on neuvottomuus. Miten rukoilen? Kristus vastasi tähän antamalla apostoleille valmiin sanamuodon, Isä meidän -rukouksen. Se sisältää sen, mikä on olennaista.

Omassa perinteessä itseäni harmittaa, että hoputamme ihmisiä rukoilemaan, mutta jätämme heidät neuvottomiksi. Emme uskalla opettaa ihmisille rukouksen käytäntöjä. Olemme niin »evankelisen vapauden» vankeja, että emme uskalla ohjata ihmisiä liittymään vanhaan perinteeseen, käyttämään rukoukseen perinteisesti liittyviä eleitä, asentoja, sanamutoja, aikoja tai paikkoja. Onko se riittävää hengellistä ohjausta, jos tyydymme sanomaan, että rukoilla voi miksi, milloin, missä ja miten päin tahansa?

Tällaisen »vapauden» hedelmät opin jo lukioaikoina. Suurin osa luokkakavereista kertoi, että rukous ei luonnistu eikä kuulu tapoihin. Tosin muutamat koiriläät todistivat, että ovat pahimmassa humalassa-

kin hoitaneet iltarukouksen, jos ei muuta niin ristinmerkillä. He olivatkin ortodokseja.

Jari Jolkkonen

21.5.

Helatorstai

Lk 24: 49–53

Virret:

97: 1, 5, 6

133

273

123

92

Tien ohesta tien päälle

Jeesus söi Emmauksessa hyvin, ja puhui. Päivää, paria myöhemmin Jeesus söi Jerusalemissa hyvin, ja puhui. Kun sanoista tuli tekojen aika, hän siirtyi matkan päähän, tien oheen.

Aika on olla koolla ja aika kuulla. Aika on vetäytyä ja aika nähdä. Aika on julistuksella, ja aika siunauksella. Aika on olla näkyvästi lähellä, ja aika olla näkymättömästi vielä lähempänä.

Olla poissaolevana vielä lähempänä kuin läsnäolevana. Poissaolo puhuu väkevästi olemisesta, sillä vain olemassaoleva voi olla poissa. Näkymättömissäkin oleva Jumala on Jumala; juuri sellaisena Hän on kaikkivaltiaimmin Hän.

Äärimmäisen läheisyyden kohtaaminen ei ole elämys, vaan kokemus. Se ei vain vaadi yksityisyyttä, vaan luo sen, väkijoukossakin. Yhteisin on yksityisintä. Ihminen ei ole heti valmis jakamaan pyhäänsä. Rohkeudella on itämisäikansa. Luojalla on aikaa ja aika luoduilleensa.

Betanian tieltä ei ollut pitkä matka Jerusalemin temppeliin. Silti se tarvittiin. Taivaaseen astuva Jeesus salli todistajille erityisyyden, erotettuisuuden, pyhän yksityisyyden. Ja tästä hienotunteisuudesta verso roiske: Oppimattomat opetuslapset menivät ja toivat oman, aivan uuden kokemuksensa suoraan oppineisuuden leijonankitaan. He olivat tästedes alati temppelissä ja ylistivät Jumalaa.

Luukas lopettaa tämän kirjansa tähän, mutta jatkaa seuraavassa. Opetuslapset nähdään kaupungeissa, ruokapöydissä, julistamassa. Mutta myös erämais-

sa, yksinäisyydessä, kokemuksen kourissa. Heitä, epäilijöitä ja estelijöitä ei voinut enää estää mikään.

Eräs heistä kirjoitti sen roomalaisille: Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voisi olla meitä vastaan?

Kuka, tosiaankaan?

Hilkka Olkinuora

24.5.

7. pääs.ajan sunn.

Jh 17: 18–23

Virret:

120: 1–5

131: 4

449

484: 3–4

454

451 (ehtoollisvirsi)

336: 4–5

Lähetystä ja ekumeniaa

Evankeliumi kuuluu Jeesuksen pitkään jäähyväisrukoukseen, jossa kuvastuu Herran huoli maailman keskelle jäävien seuraajiensa tulevaisuudesta. Tästä syystä perikooppi sisältää vahvan lähetysteologisen latauksen. Jakeen 20 mukaan Jeesuksen mielessä eivät ole vain hänen silloiset seuraajansa vaan muiden muassa myös me nykyajan suomalaiset kristityt, jotka kirkkona haemme jatkuvasti olomuotoamme muuttuvan yhteiskunnan ja maailman keskellä. Perikoopin lähetysteologinen painotus palauttaa mieleen perusasiat, joiden varassa kristillinen todistus lepää. Niin oleellista ja tärkeää kuin »ajan merkkien» seuraaminen ja yhä uusien haasteiden todesta ottaminen onkin, Jeesuksen rukous muistuttaa, että sittenkään kirkko ei voi perustaa työtään sen esityslistan varaan, jonka maailma kaikkein haasteineen sille antaa. Kristillinen todistus ei ala meidän maailmalle esittämällämme kysymyksellä: »Mitähän me tänään voisimme teille tarjota?» Sen sijaan lähtökohtana on Jumalalle suunnattu kysymys: »Mitä sinä meidän kauttamme haluat tälle maailmalle viestittää?» Juuri jälkimmäiseen kysymykseen Jeesuksen sanat päivän evankeliumissa antavat vastauksen.

Evankeliumi alkaa Jh:n omalla »lähetyskäskyllä». Kristittyinä me olemme Jeesuksen asialla, joka puolestaan toteuttaa Isältä saamaansa tehtävää. Vaikka Pyhää Henkeä ei suoraan mainitakaan, ei ole vaikea nähdä lähetystehtävän juuria kolmiyhteisen Jumalan Persoonien välisissä suhteissa. Todistustehtävässään kristitty ei ole omalla asiallaan eikä hän etsi kannattajia uskonnollisille näkemyksilleen. Hänen todistuksensa tarkoituksena on, että Kristus saisi seuraajia. Lahkolaissaarnaajan pettämättömin tuntomerkki on hänen vimmainen yrityksensä saada kuulijat sidottua itseensä ja näkemyksiinsä, ei niinkään Kristukseen.

Herra on pyhittänyt eli »erottanut» seuraajansa toteuttamaan todistustehtävää. Kristityn pyhyys ei kuitenkaan ole lähtöisin hänestä itsestään — totuus on hänet pyhittänyt. Lauseyhteys selventää, mitä totuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Kyse on Jeesuksesta (vrt. Jh 14: 6), joka on pyhittänyt itsensä uhriksi meidän puolestamme. Kristityn pyhyys tässä maailmassa ei siis koskaan perustu hänen henkilökohtaisiin ominaisuuksiinsa, ei edes hänen hurskauteensa, vaan siihen Jeesuksen täyttämään uhrityöhön, joka ei ainoastaan vanhurskautta vaan myös pyhittää. Niilo Tuomenoksa on todennut: »Autuita ne, joiden pyhitykseen on hävinnyt vähäinenkin itsekorostus, että Kristus, Herra, olisi kaikki kaikesa.»

Jeesuksen päällimmäisenä huolenaiheena tuntuu olevan, säilyykö yhteys hänen seuraajiensa välillä. Kirkon historia osoittaa, että huoli on aiheellinen. Ihmisen raadollisuudesta oivan vaikutuskanavan löytäneet hajottavat voimat ovat saaneet aikaan lukuisia hajaannuksia, joissa yhteys on kokonaan katkenut. Jeesus nivoo lähetystehtävän ja ekumenian yhteen: molemmat tarvitsevat toisiaan. Ellei ole yhteyttä, kristillisen todistuksen uskottavuus kärsii. Tapahtuneista hajaannuksista huolimatta yhteys voi kuitenkin toimia, kuten ekumeeninen työskentely on osoittanut. Osaksi tästä syystä kristillisellä todistuksella on tulevaisuutta.

Kristittyjen välisen yhteyden perusta kolmiyhteisen Jumalan persoonien ykseydessä käy korostetusti selville. Teologiselle päälinjaukselleen uskollisena Jh painottaa Isän ja Pojan välistä olemuksenyhteyttä. Kristillinen ykseys ei siis perustu inhimilliseen samankielisyyteen tai -henkisyteen, siihen, että tiettyissä keskeisissä asioissa ollaan yhtä mieltä. Kristityt ovat yhtä, koska Isä ja Poika ovat yhtä ja koska kristityt ovat päässeet osallisiksi Jumalan kolmiyhteisestä elämästä (tematiikka muistuttaa 4. pääsiäisajan sunnuntain sanomaa). Perustelu on siis häikäilemättömän teologinen, mutta juuri siksi se edustaa tulkintaa, jota »maailma» ei aina jaksaa ymmärtää.

Yhteys Kristuksen omien välillä on Jh:n mukaan edellytys, jotta kristillinen todistus tässä maailmassa olisi uskottava. Mutta miten tuo yhteys voisi syntyä ja edelleen tiivistyä? Jeesus viittaa rukouksessaan kirkkauteen, jonka hän on Isältä saanut ja jonka hän edelleen on antanut seuraajilleen, »jotta maailma uskoisi...». Johanneslainen valon teologia, joka muis-

tuttaa Jeesuksen Isältä saamasta kunniasta ja valtuutuksesta tuoda valo pimeyden keskelle, on tässä yhdessä yllättävä, koska myös Jeesuksen seuraajien sanotaan saaneen omakseen tuon kirkkauden. Mitä tällä tarkoitetaan? Kristittyjä sanotaan »valon lapsiksi», ei siksi, että heissä olisi omaa jumalallista valovoimaa, vaan siksi, että Kristus itse loistaa heidän kauttaan. Kuten pyhitys myös kirkkaus tulee ulkopuoleltamme. Tässä valossa ihminen joutuu huomaamaan pimeät kohtansa, itsekkyytensä, vallanhimonsa, raivokkaan oikeassaolemisensa tuhoisuuden, kaiken sen, mikä nakertaa yhteyttä. Mutta sama valo myös puhdistaa ja korjaa sen, mikä on rikkoutunut. Tässä valossa elävät katumus ja armahdus rinnakkain. Siksi Kristuksen seuraajien kirkkaus on oleellisesti ihmisen todellisuuden ja Jumalan todellisuuden, synnin ja armon, synnintunnustuksen ja absoluution yhteensaattamista. Sitä on myös kristityn todistus-tehtävä tässä maailmassa.

Kristityn ja hänen Herransa välisen suhteen pohdiskelu päättää perikoopin. Jh:n mukaan usko Jeesukseen ei ole vain tunteen ja tiedon asia. Se on olemisen asia. Herra ei pysyttele seuraajansa ulkopuolella vaan asuu *hänessä*, mikä ilmenee ytimekkäästi Lutherin ajatuksessa, että itse uskossa on Kristus läsnä (vrt. myös Gal. 2: 20; Ef. 3: 17). Tästä näkökulmasta jyrkkä jako forensisen ja efektiivisen vanhurskauttamisopin välillä osoittautuu keinotekoiseksi erotteluksi, joka voi haitata kristittyjen yhteyden toteutumista.

Tapio Luoma

31.5.

Helluntai

Jh 3: 16–21

Virret:

111: 1–4

126

122

125

418: 1

231

419: 3

Vaella valossa

Tässä tekstissä ei mainita Pyhää Henkeä. Sen paikka helluntain evankeliumina selittyy avainsanoilla rakkaus, usko ja valo. Rakkaus on Pyhän Hengen korkein lahja. Todelliset kilvoittelijat näyttävät opettavan, että rakkaus on myös Hengen hedelmistä viimeinen, todelliseen rakkauteen yltävät vain täydellisimmät. Rakkaudesta, tuosta iskelmien ja saarnojen runtelemasta sanasta, pitäisi puhua varoen: »Se, joka haluaa puhua rakkaudesta, yrittää puhua Jumalasta. Mutta Jumalasta puhuminen on harhauttavaa ja vaarallista tarkkaamattomille. Jumalasta puhuminen on tuttua enkeleille, mutta heillekin valistumisasteen mukaisesti. Jumala on rakkaus, ja se joka haluaa määritellä rakkauden, on kuin sokea, joka mittaa meren syvyyden hiekkaa.» (Johannes Klimakos)

Usko on Pyhän Hengen teko. Pienoisevankeliu-
missa Jumala ilmoittaa pelastavansa jokaisen joka uskoo Poikaan. Poika taas puolestaan on tullut pelastamaan, eikä tuomitsemaan. Mutta pelastuksella näyttää sittenkin olevan varjonsa: miksi Pyhä Henki ei vaikuta uskoa kaikissa ihmisissä? Tämä kysymys jää — Antti Kylliäisen urhoollisesta yrityksestä huolimatta — selvittämättä. Itse asiassa perikooppi ei ole kiinnostunut ihmisten jakamisesta uskoviin ja ei-uskoviin. Kyseessä on uskovien ilo siitä, että heidät on pelastettu. Mitään kaksinkertaista predestinaatiota teksti ei julista. Kysymys on vain siitä, että »ihminen, joka kääntää selkensä auringolle, symentää varjollaan sitä pimeyttä, jossa hän kulkee.» (Merrill C. Tenney) Se, joka kieltäytyy tulemasta valoon, tuomitsee itse itsensä.

Valoon tuleminen tarkoittaa totuuden tunnustamista. Pyhä Henki on totuuden henki, joka johtaa tuntemaan kaiken totuuden (Jh 16: 13) Se, joka tekee pahaa, välttää viimeiseen asti paljastumista. Sen sijaan se, jolla ei ole mitään salattavaa, kestää

päivänvalon. Tämä kaikki on hyvin ymmärrettävää. Tätä ei tarvitse ymmärtää niin, että kaikki, mitä Jeesuksen seuraajat tekevät, olisi kiitettävää. Pikemminkin se tarkoittaa sitä, että pahoja tekoja tai erehdyksiä ei salata, vaan ne tunnustetaan mahdollisimman pian. Valossa vaeltaminen ei merkitse täydellisyyttä (anteeksi, että edes mainitsen tällaisia itsestäänselvyyksiä) vaan lyhyitä tilivälejä. »Älkää osallistuko pimeyden töihin: ne eivät kannu hedelmää. Tuokaa ne päivänvaloon.» (Ef. 5: 11) Valossa vaeltamisesta puheen ollen, kerrotaan, että muuan guru sanoi kerran oppilaalleen: »Jos todella haluat etsiä totuutta, sinulla pitää olla yksi asia ennen kaikkia muita.» »Tiedän. Kaiken kattava rakkaus totuuteen», oppilas vastasi. »Ei», sanoi guru, »vaan herkeämätön valmius myöntää, että saatat olla väärässä.»

Havainnollistaminen helluntain tai kolminaisuudenpäivän perhejumalanpalveluksessa: Pyhää Kolminaisuutta voi havainnollistaa piirtoheittimellä ja 1–2 kalvolla. Ensimmäisenä näytetään tyhjä kalvo. Se esittää Isä Jumalaa. Jumalaa ei voi nähdä eikä hänestä voi tehdä kuvaa. Sitten näytetään kalvo, jolla on kuva Jeesuksen kasvoista. Poika ilmoittaa Isän. Nyt Jumalalla on kasvot. Kuvassa on mukana myös Pyhä Henki. Kysy lapsilta, näkevätkö he kuvassa Pyhän Hengen. Kun he eivät näe, sammuta piirtoheittimen valo. Näin Pyhä Henki poistui kuvasta. Pyhä Henki on valo, jossa näemme Jeesuksen, joka ilmoittaa Isän.

Liturgisia huomioita: Uudessa jumalanpalvelusten lisä- ja virikeaineistossa on tähän perikooppiin liittyen koulun kevätjumalanpalveluksen sovellus (Nikodemus-juhla). Vanha helluntairukous »Tule, Pyhä Henki» on uudessa evankeliumikirjassa yhtenä päivän rukous-vaihtoehtona. Versio poikkeaa hieman siitä, mikä on esim. Kotien rukouskirjassa.

Miikka Anttila

7.6.

Pyhän

kolminaisuudenpäivä

Mt 28: 18–20

Virret:

131

128

132

323: 1, 5

129

227

475: 3–4

Kuka on Jumala?

Raamatussa ja kirkon uskossa ihmistä kiinnostaa usein, miten nämä auttavat elämässä, mitä konkreettisia neuvoja ne antavat. Raamattu ei silti ole ensisijassa älyllisten virikkeiden tai oikean elämänhallinnan oppikirja.

Esimerkiksi Vanhassa testamentissa on sivuseikka, miksi Jumala ei valinnut omaisuuskansakseen savolaisia tai gallialaisia, vaan Israelin, tuon narisevan, ailahtelevan, joskus pöyhkeyteenkin taipuvaisen paimentolaisheimon. Edelleen, Jeesus antoi varsin vähän tasapainoiseen elämään liittyviä vinkkejä. Olennaista on, kuka on se Jumala, joka ilmoitti itsensä valitun kansan kautta ja syntyi ihmiseksi. Kuka on Jumala?

Päivän teema, kolminaisuusoppi, tuntuu aluksi oudolta sekä nykyajan saarnaajalle että kuulijalle. Eikö kolminaisuusoppi ole elämälle vieras? Mitä hyödyttää pohtia sitä, miten kolme mahtuu yhteen? Mitä järkeä on saarnata koko opista? Onko koko opissa ylipäänsä mitään ideaa?

Saarnaajan on hyvä muistaa, että vaikka päivän teema on oikeastaan Pyhä Kolminaisuus, siis Jumala itse, siihen liittyy olennaisesti kolminaisuusoppi. Kun puhumme Jumalasta, Isästä, Pojasta ja Pyhästä Hengestä, puhumme välttämättä »kolminaisuusopillisesti» — vaikka koko oppi olisikin meille vaikea.

Oppi muuttuu ehkä läheisemmäksi, jopa konkreettisemmäksi, kun huomaamme, että se liittyy a) jokapäiväiseen käytännön uskonharjoitukseen, sekä yhteisön että yksilön, mutta myös b) uskomme sisältöön, siihen, mitä ajattelemme Jumalasta. Tässä mielessä kolminaisuusoppi voi muuttua äkkiä kiinnostavaksi, jopa tulenaraksi. Sehän liittyy lopulta ehkä kaikkien ihmisten kaikkein vaikeimpaan kysymykseen kaikkina aikoina: Kuka Jumala on?

Lause »Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen» liittyy oikeaan toisen käskyn täyttämiseen. Jokainen kirkollinen toimitus alkaa ja päättyy noihin sanoihin. Pyhässä kasteessa ei sanota, että kastan sinut Matiksi tai Maijaksi — niin kuin Helsingin Sanomien sunnuntainumeroiden kasteilmoituksista voisi päätellä. Jokainen meistä on kastettu »Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen», kuten Kristus kääntää päivän evankeliumissa. Nuo sanat kuuluvat myös kristityn jokapäiväiseen arkeen. Luther kehottaa katekismuksessaan tekemään ristinmerkin ja lausumaan nuo sanat aamuin illoin. Ristinmerkissä kolme yhteen liitettyä sormea symboloivat Pyhää Kolminaisuutta. Uskomme harjoitus on siis kolminaisuusopin läpäisemä.

Keskeisimmin kirkon usko yhteen Jumalaan, Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen, tulee ilmi uskontunnustuksessa. Koska se lausutaan (seisoen!) jokaisessa liturgiassa, ja koska se siksi on rippikoulunkin luovuttamaton ulkoläksy, minusta saarnaaja voisi edes kerran vuodessa puhua uskontunnustuksesta — tuosta itsestäänselvästä ja usein puolihuolimattomasti lausutusta tekstistä, joka tyyliä sivuuttaa ihmisen elämän ja keskittyy olennaiseen, siihen kuka on Jumala.

Uskontunnustusta on joskus pidetty Jumalan määrittämisenä. Mikään tyhjentävä määrittely se ei kuitenkaan voi olla. Ennemmin se on Jumalan pelastustekojen luettelemista ja tunnustamista. Siinä luetellaan tiettyjä historian tapahtumia, kuten luominen, Jumalan ihmiseksitulo Kristuksessa, ristiinnaulitseminen, ylösnousemus, kristillisen kirkon synty jne. Samalla seurakunta tunnustaa, että juuri näiden tekojen takana on *itse* Jumala, *yksi* Jumala, *sama* Jumala.

Samalla se tunnustaa, että nämä teot on tehty *kaikille ihmisille*, ei vain lahjakkaille ja hurskaille, siksi myös *juuri minulle*. Edelleen se tunnustaa, että viimeinen sana on vielä sanomatta: viimeinen tuomio, ruumiin ylösnousemus ja iankaikkinen elämä ovat vielä edessä päin. Näin credon lukeminen on myös sen tunnustamista, että tulevaisuus on Jumalan.

Voimme osoittaa älyllistä näppäryyttä väittelemällä kolminaisuusopin epäloogisuudesta tai sen monimutkaisuudesta suhteesta Uuteen testamenttiin. Matematiikka tai historismi vievät tässä kuitenkin sivuraiteille. Sekä kolminaisuusoppi että uskontunnustus pyrkivät ilmaisemaan, että sekä *luomisen* että *lunastuksen* että *pyhityksen* takana on yksi ja sama Jumala, Isä, Poika ja Pyhä Henki.

Miettiköön saarnaaja ääneen tai mielessään, millainen olisi kristillinen usko ilman kolminaisuusoppia. Eikö ilman sitä kristillinen usko olisi kuihtunut joko yleiseksi, epämääräiseksi luomisuskoksi tai yksipuoliseksi sovitusopiksi tai sitten ankaraksi pyhitysjatteleksi? Eikö kolminaisuusopin tarkoitus ole pitää vastaus kysymykseen 'kuka on Jumala' mahdollisimman rikkaana ja avarana?

Kolminaisuudenpäivänä tekisikin mieli nostaa malja I uskonkappaleelle. Sillä ilman luomisuskoa kirkko julistaisi gnostilaisittain, että näkyvä maailma, aine, ruumis, ruoka ja sukupuolisuus olisivat

pahaa. Maljan saa myös II uskonkappale. Sillä ilman sovitusoppia olisimme ankan lain alla tai omien jumalakuviemme ahdistamia ja vaivaamia. Maljan ansaitsee myös III uskonkappale. Sillä ilman Pyhää Henkeä ja sen synnyttämää kirkkoa, sanaa ja sakramentteja en jaksaisi uskoa Jumalan hyvyyteen, vaan heittäytyisin epätoivoon ja muuttuisin päivä päivältä lähemmäs ihmisen absoluuttista irvikuvaa.

Neljäs malja odottakoon taivaallisessa isänmaassa. Ellei taivaassa sada shampanjaa, ehkä malja sisältää elävää vettä kolmessa eri muodossa, jäänä, lumena ja nesteinä.

Jari Jolkkonen

Suomen Kanttori-urkuriliiton liittokokousristeily 1.–3.6.1998

Suomen Kanttori-urkuriliiton hallitus kutsuu jäsenistön Helsinki-Tukholman risteilyn yhteydessä pidettävään sääntömääräiseen liittokokoukseen 1.–3. päivänä kesäkuuta 1998. Liittokokouksessa käsitellään sääntöjen 10 §:n mukaiset asiat.

Yksityiskohtainen risteilyohjelma ja ilmoittautumisohjeet löytyvät viikolla 10 postitetun jäsentiedotteen 1/1998 sivulta 4. Ruotsinkieliset jäsenet saavat tiedotteensa hieman myöhemmin.

Ilmoittautumiset tulee tehdä liiton toimistoon **keskiviikkoon 18.3.1998 mennessä**. Kaikille ilmoittautuneille lähetetään kokousmateriaali etukäteen.

Läsnäolo ja äänioikeus

Kaikki liiton jäsenet - myös opiskelijat - ovat tervetulleita liittokokousristeilylle. Kullakin varsinaisella jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Kokouksesta poisjäävä jäsen voi valtakirjalla valtuuttaa toisen varsinaisen jäsenen (ei kuitenkaan hallituksen jäsentä) käyttämään äänivaltaansa. Yksittäinen jäsen voi valtakirjalla edustaa enintään 30 muuta varsinaista jäsentä.

Aloitteet

Liittokokouksessa esille otettaviksi tarkoitetut asiat on sääntöjen 10 §:n nojalla lähetettävä kirjallisesti hallitukselle **2.5.1998 mennessä**.

Suomen Kanttori-urkuriliitto r.y:n hallitus

Valtakirjamalli

VALTAKIRJA SKUL:N LIITTOKOKOUKSEEN 1998

Valtuutan (nimi) _____

tai hänen varamiehensä(nimi) _____

edustamaan itseäni Suomen Kanttori-urkuriliitto —

Finlands Kantor-organistförbund r.y:n liittokokouksessa Silja Symphony-aluksella 2.6.1998.

Päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

Avoinna arkin 9–15

● Puhelin (09) 150 2453 ● Fax (09) 148 5875

DIAKONIA TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

Avoinna arkin 8–15

● Puhelin (09) 150 2487 ● Fax (09) 877 7397

SUOMEN KANTTORI-URKURILIITTO

Avoinna arkin 9–15

● Puhelin (09) 1502 446 ● Fax (09) 2787 177

MYYDÄÄN

papin puku, B 54,
vähän käytetty, valmistettu Suomessa.

Hinta 1.150 mk.

Puh. 09-566 9218.

PERHE- JA VIRKISTYSLOMAT KESÄLLÄ 1998

Akava-järjestöjen Lomayhdistys — A-lomat ry:n kautta voi hakea lomatuksia ohjatuille perhe- ja virkistyslomille vuonna 1998. Perhe- ja virkistyslomat ovat aktiivilomia, joissa liikunnalla ja luonnolla on keskeinen asema. Lomiin voi sisältyä retkiä lähiympäristöön. Loman kesto on yleensä 5-7 vuorokautta.

Perhe- ja virkistyslomatuksia voit hakea seuraaviin lomakohteisiin

Bomba-lomat 013-687200, lomakeskus Huhmari 013-635571, Härmän kuntokeskus 06-4831111, Ikaalisten kylpylä 03-4511, Imatran kylpylä 05-6825502, hotelli Keurusselkä 014-75100, Kisakeskus 019-2456540, Kuortaneen urheilupuisto/vapaa-aikakeskus 06-5166111, Kustavin lomakeskus 02-876230, Kuusamon tropiikki 08-8596400, hotelli Levitunturi 016-646301, kylpylähotelli Mesikämmen 06-5391501, Naantalin kylpylä 02-44550, liikuntakeskus Pajulahti 03-8855200, Punkaharjun lomakeskus ja valtionhotelli 015-739611, hotelli-terveyskylpylä Päiväkumpu 019-36001, hotelli Rantakalla 08-466642, Rantasipi Joutsenlampi 014-880301, hotelli Rauhahti 017-473473, hotelli Serena Korpilampi 09-6138411, kuntokylpylä Summassaari 014-421311, Suomen Urheilupuisto 03-8424135, Suur-Saimaan lomakeskus 05-4145081, Taavetin lomakeskus 05-425510, hotelli Tahko 071-585000. A-lomien lomaosakkeet Jämsä, Muonio, Nilsjö, Punkaharju ja Vuokatti: varaukset A-lomien toimistosta.

OHJEITA LOMATUEN HAKIJOILLE

1. Lomatuksia ei myönnetä peräkkäisinä vuosina. Loman aikana on mahdollista käyttää vain yhden järjestön myöntämä lomatuksia. Vuonna 1998 lomatuksia ei myönnetä hakijalle, jolle on myönnetty lomatuksia vuosina 1996-1997 tai aiemmin kuluva vuonna.
2. Hakemus on täytettävä kailta osin, puutteellisesti täytettyjä hakemuksia tai myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä. Molempien vanhempien tiedot on ilmoitettava täydellisinä, vaikka lomalle osallistuisikin vain hakija.
3. Ilmoita lomalle osallistuvien lasten nimet ja henkilö-

tunnukset, ilman tunnusta tukea ei voida myöntää.

4. Perustele hakemuksesi. Lomatuen myöntämiseen vaikuttavat valtioneuvoston päätöksessä asetetut vaatimukset sosiaalisen lomatuen myöntämiselle: hakijoiden tulotaso, perhesuhteet ja yleinen elämäntilanne, työn laatu, työttömyys, asunto- ja opintolainat (ilmoita velan määrä sekä lyhennys+korko/kk), aikaisemmin saatu lomatuksia A-lomista tai muualta sekä muut loman tarvetta puoltavat taloudelliset, sosiaaliset ja/tai terveydelliset seikat.
5. Lomatuki myönnetään A-lomien lomakohteessa vietettävälle lomalle, jonka keston tulee olla vähintään viisi (5) vuorokautta (yötä) ja enintään 14 yhtäjaksoista vuorokautta.
6. Lomatuen suuruus on 800 mk aikuisille ja 400 mk 6-16 -vuotiaille lapsille. Lomatuki myönnetään perhekohtaisesti, kaikille perheenjäsenille ei automaattisesti myönnetä tukea. A-lomien omista lomaosakkeissa (Jämsä, Muonio, Nilsjö, Punkaharju ja Vuokatti)lomatuksia on enintään 1.600 mk.
7. Kaikki lomatuen hakijat saavat vastauksen kirjeitse. Käsittelyn nopeuttamiseksi välttää puhelintiedusteluja.
8. Merkitse ensisijainen lomakohteesi ja loman aika sekä muut vaihtoehdot. A-lomat ei hoida varauksia puolestasi, suosituimmat kohteet täyttyvät ensin.
9. Mikäli peruutat myönnetyn lomatuen käytön ilman hyväksyttävää syytä, käsitellään myöhempiä hakemuksiasi kuin olisit käyttänyt edellisen lomatuen.
10. Hakemuksesi käsitellään luottamuksellisesti.
11. Postista hakemuksesi ajoissa A-lomien toimistoon, osoite Kellosilta 7, 00520 Helsinki. Hakuaika päättyy 4.5.98, johon mennessä tulleet hakemukset käsitellään.

A-lomien kautta voi hakea myös Lomaliitto r.y:n ja Perhelomat ry:n tuetulle lomalle:

LOMALIITON VIRKISTYSLOMAT

Lomaliitto ry on antanut tuet-

tuja virkistyslomia haettavaksi A-lomien kautta, hakemukset lähetetään A-lomien toimistoon 2.5.98 mennessä. Lomaliitto lähettää hyväksytyille hakijoille kirjeet. Loman hintaan sisältyy lomaohjaajan palvelut, puolihoito ja majoitus kahden hengen huoneessa. Aikuisten omavastuuosuus alla, lapset 0-14 v. omavastuu on 0 mk pait-si Kustavi 100,-/6-14 v. lapsi.

LL 04 Suur-Saimaan lomakeskus, Taipalsaari 11.-16.6. 340,-/aik.

LL 05 Taavetin lomakeskus, Luumäki 22.-27.6. 490,-/aikui-

LL 06 Sulkavan lomakeskus, Sulkava 5.-10.7. 600,-/aikui-

LL 07 Kustavin lomakeskus, Kustavi 12.-17.8. 490,-/aikui-

TYÖTTÖMIEN LOMAVIIKKO HUHMARISSA

A-lomat järjestää yhdessä Perhelomat ry:n kanssa työttömille perheineen erityisloman lomakeskus Huhmarissa ajalla 14.-19.6.98. Hakemukset lähetetään A-lomien toimistoon 2.5.98 mennessä. Loman aikana paneudutaan teemaan löytöretki omaan osaamiseen alustusten, keskustelujen ja tehtävien avulla. Loma sisältää majoituksen, täysihoidon, teemaohjelman, liikuntaa, tietouksia sekä vapaa-ajanohjaajan palvelut. Lomaviikon omavastuu on 400 mk aikuinen, alle 17-vuotiaat lapset ovat maksuttomia. Osallistujat maksavat matkansa itse. Perhelomat hoitaa lomapaikkavaraukset ja lähettää vastaukset hakijoille.

A-lomat vuokraa akavalaisille seuraavia lomaosakkeita:

Jämsän Himos Himoksen pohjoisrinteitä vastapäätä olevassa mökissä on tilat 7:lle, kaksi makuuhuonetta, olohuone, koneellistettu keittosyvennys, sauna ja parvi. Olohuoneessa takka ja televisio.

Muonion Jerisjärvi A-lomat omistaa kaksi 58 m²:n mökkiä Muonion Jerisjärvellä hotelli Jeriksen läheisyydessä (500 m). Mökeissä on tilat 7:lle, kaksi makuuhuonetta, parvi ja sauna. Olohuoneessa takka, televisio ja puhelin.

Nilsjään Tahkovuori A-lomat omistaa 101 m²:n rivitalohuoneiston Nilsjässä, Tahkovuoren rinteitten läheisyydessä

(n 2 km). Mökissä on tilat 10:lle, kaksi makuuhuonetta, iso parvi ja sauna. Olohuoneessa takka ja televisio.

Punkaharju A-lomat omistaa paritalon ja Insinööriilto rivitalohuoneiston Punkaharjun lomakeskuksen alueella. Mökien pinta-ala on 57 m² ja 35 m² (LL). A-lomien mökeissä on tilat 7:lle, olohuone, jossa keittosyvennys, kaksi makuuhuonetta ja parvi sekä sauna. LL:n mökissä on tilat 5:lle, olohuone, jossa keittosyvennys, yksi makuuhuone. Olohuoneessa takka, televisio, video ja puhelin.

Vuokatti A-lomat ja VIL-säätiö omistavat kaksi paritalohuoneistoa (58 m²) Sotkamossa Vuokatinrinteiden välittömässä läheisyydessä. Mökeissä on tilat 6:lle, yksi makuuhuone, olohuone-tupakeittiö, parvi ja sauna. Olohuoneessa takka ja televisio.

Ruka Insinööriilto omistaa Kuusamossa, Rukatunturin alueella mökin, jota A-lomat vuokraa toukokuun alusta joulukuun puoleen väliin saakka. Mökissä on tilat 12:lle, kolme makuuhuonetta, olohuone, keittiö, sauna ja parvi. Olohuoneessa takka ja televisio. Mökin vuokra sisältää vuodevaatteet mainittulle henkilömäärälle, liinavaatteet eivät sisälly vuokraan.

KUNTOREMONTTILOMAT 1998

Kesän kuntoremonttilomat ovat haettavina, hakuaika päättyy 4.5.98.

INTERVAC 1998

Kiinnostaako loma-asunnonvaihto kotimaassa tai ulkomaila. Vuoden 1998 ensimäinen INTERVAC-luettelo ilmestyy jo joulukuussa 1997. Vuonna 1998 luetteloita ilmestyy viisi: maaliskuussa, toukokuussa, kesäkuussa, lokakuussa ja joulukuussa 1998. Vuoden 1998 jäsenmaksu on 200 mk, joka sisältää yhden kodinvaihtoluettelon ja ilmoituksen. Valokuvan hinta on 50 mk. Ilmoituksen uusiminen maksaa 50 mk, valokuvan lisämaksu 25 mk. Lomajärjestelys onnistuvat parhaiten, kun olet ajoissa liikkeellä. Tilaa esite ja liity jäseneksi.

TIEDUSTELUT JA HAKULOMAKKEIDEN YM. TILAUKSET:

A-lomat ry, Kellosilta 7, 00520 Helsinki (09-1502484 klo 9-12 (09-1502351 (nauhoite), faksi 09-145706, e-mail luostarinen@a-lomat.fi. Hakulomakkeita saat myös omasta liitostasi ja AKAVAn aluetoimistosta.

KUNTOREMONTTILOMAT KESÄLLÄ 1998

Akava-järjestöjen Lomayhdistys - A-lomat ry:n kautta voi hakea lomatukea kuntoremonttilomille vuonna 1998. Kuntoremonttilomat ovat luonteeltaan ennalta ehkäisevää toimintaa, ei kuntoutusta. Pääpaino kuntoremonttilomissa on terveysneuvonnan, ohjatussa liikunnassa ja kuntotesteissä. Loman kesto on 5-7 vuorokautta. Kuntoremonttiin kuuluu seuraavat **testit ja tutkimukset**:

- terveyskysely
- lepo-EKG ja lääkärin tulkinta
- lihaskuntotestit
- polkupyöräergometritesti
- kehon painoindeksi ja rasvaprosentin mitta
- verenpaine ja pulssi.

Kuntoremontin aikana järjestetään **päivittäin tietoiskuja**, teemoina:

- jokamiehen terveysriskit
- ravinto ja terveys
- liikunta ja terveys
- ylipaino ja laihdutus
- päihteet ja terveys
- henkinen hyvinvointi
- ergonomia ja työsuojelu.

Ohjattua liikuntaa, esim. aamujumppa, vesivoimistelu, kuntosaliharjoittelu, palloilu, on vähintään kaksi tuntia päivässä. Koh-teissa on kunnolliset sisäliikuntatilat ja al-lasvoimisteluun sopiva uima-allas.

Jokaiselle kuntoremonttikurssin osanottajalle annetaan henkilökohtainen kuntoliuohjelma eli **kuntoresepti** kotiharjoittelua varten. Oh-jelma perustuu kuntotestien tuloksiin.

Kuntoremonttiloman hintaan sisältyy em. ohjelman lisäksi majoitus kahden hengen huoneessa ja puolihoito (ph) tai täysihoito (th) sekä runsas vapaa-ajanohjelma. Kuntoremonttiin ei sisälly yksilöllisiä hoitoja (esim. kylpyjä, hierontaa) ilman eri tilausta.

Kuntoremonttilomaan osallistuneet voi-vat osallistua 3-9 kuukauden kuluttua seu-rantajaksolle eli **terveystreffeille**. Terveys-treffeillä tehdään samat testit (ei lepo-EKG). Treffeillä annetaan terveysneuvontaa ja lii-kutaan ohjatussa ryhmässä sekä uusitaan henkilökohtainen kuntoliuohjelma.

Lomatukea kuntoremonttilomalle myön-netään vain aikuisille, tuki on 1.400 mk ja terveystreffeille 500 mk. Tuki edellyttää ohjelmaan osallistumista.

Hakuaika päättyy 4.5. 1998.

Haettavina ovat kuntoremonttilomat:

- KR 14 Suomen urheilupuisto, Vierumäki, 7.-12.6. hinta 2.000,- th
- KR 15 Kylpylä-hotelli Casino, Savonlinna, 7.-12.6. hinta 2.200,- ph
- KR 16 Kunto.kesk. Aktiivi, Kirkkonummi, 8.-13.6. hinta 2.100,- th
- KR 17 Siuntion kuntoutumiskeskus, Siun-tio, 14.-19.6. hinta 2.050,- th
- KR 18 Suomen urheilupuisto, Vierumäki, 21.-26.6. hinta 2.000,- th
- KR 19 Hotelli Päiväkumpu Karjalohja, 22.-27.6. hinta 1.980,- ph
- KR 20 Ikaalisten kylpylä, Ikaalinen, 28.6.-3.7. hinta 2.345,- ph
- KR 21 Liikuntakeskus Pajulahti, Nastola, 29.6.-4.7. hinta 1.840,- th

- KR 22 Kunt. kesk. Peurunka, Laukaa, 29.6.-4.7. hinta 1.950,- ph **
- KR 23 Siuntion kuntoutumiskeskus, Siun-tio, 5.-10.7. hinta 2.050,- th
- KR 24 Liikuntakeskus Pajulahti, Nastola, 6.-11.7. hinta 1.840,- th
- KR 25 Hotelli Päiväkumpu Karjalohja, 13.-18.7. hinta 1.980,- ph
- KR 26 Suomen urheilupuisto, Vierumäki, 19.-24.7. hinta 2.000,- th
- KR 27 Vuokatin urheilupuisto, Sotkamo, 19.-24.7. hinta 2.050,- th
- KR 28 Liikuntakeskus Pajulahti, Nastola, 20.-25.7. hinta 1.840,- th
- KR 29 Kankaanpään kunt.kesk., K:pää, 26.-31.7. hinta 2.100,- ph
- KR 30 Ikaalisten kylpylä, Ikaalinen, 2.-7.8. hinta 2.345,- ph
- KR 31 Kuortaneen urheilupuisto, Kuorta-ne, 2.-7.8. hinta 1.850,- ph
- KR 32 Oulun Eden, Oulu, 3.-8.8. hinta 1.890,- ph
- KR 33 Kylpylä-hotelli Casino, Savonlinna, 30.8.-4.9. hinta 2.200,- ph*

*:llä merkityssä lomatuen myöntää Loma-liitto ja myönteinen päätös lähetetään ko. lomajärjestöstä.

** Peurungan perhekuntoremonttiloma

HAKUOHJEET

Lomatuki myönnetään hakemusten perus-teella terveille, työikäisille aikuisille, lapsil-le tukea ei myönnetä. Tuensaajia valittaes-sa sovelletaan valtioneuvoston määäämiä valintakriteereitä: hakijojen tulotaso ja ta-loudellinen tilanne, perhesuhteet ja muu elämäntilanne, työn laatu, työttömyys, ter-veydelliset perusteet ja loman tarpeeseen vaikuttavat muut perustelut otetaan huomi-oon valinnassa. Lomatuen myöntämisessä etusijalla asetetaan hakijat, jotka eivät ole aiemmin saaneet lomatukea. Lomatukea ei myönnetä henkilöille, jotka ovat saaneet lomatukea A-lomilta tai joltakin toiselta lomajärjestöltä vv. 1996-98.

Hakemusta täytettäessä muista seuraava:

- merkitse kohteista muutama itsellesi so-piva hakemukseen: loman koodi (esim. KR 09), kohteen nimi ja loman aika
- täytä hakemus kaikilta osin - puutteelli-seistä täytettyjä hakemuksia ei käsitellä
- perustele hakemuksesi, miksi haet ko. lomaa
- ilmoita, jos haluat ottaa lapsesi lomalle mukaan, muistathan että lomatukea heil-le ei myönnetä, kaikissa kohteissa ei ole omaa ohjelmaa lapsille eikä lastenhoi-topalveluita
- lähetä hakemuksesi osoitteella A-lomat ry, Kelloilta 7, 00520 Helsinki 4.5.98 mennessä, myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä.
- A-lomat (Lomaliitto) hoitaa kaikki vara-usket lomakohteisiin
- kaikille tukea hakeneille lähetetään kir-jallinen tieto päätöksestä. Käsitelyn no-peuttamiseksi vältt puhelintiedusteluja.

INTERVAC 1998

Kiinnostaako loma-asunnonvaihto koti-maassa tai ulkomailla. Vuoden 1998 en-simmäinen INTERVAC-luettelo ilmestyy jo joulukuussa 1997. Vuonna 1998 luetteloit-a ilmestyy viisi: maaliskuussa, toukokuus-sa, kesäkuussa, lokakuussa ja joulukuussa 1998. Vuoden 1998 jäsenmaksu on 200 mk, joka sisältää yhden kodinvaihtoluette-lon ja ilmoituksen. Valokuvan hinta on 50 mk. Ilmoituksen uusiminen maksaa 50 mk, valokuvan lisämaksu 25 mk. Lomajärjes-telys onnistuvat parhaiten, kun olet ajoissa liikkeellä. Tilaa esite ja liity jäseneksi.

A-lomat vuokraa akavalaisille seuraavia lomaosakkeita:

Jämsän Himos Himoksen pohjoisrinteitä vastapäätä olevassa mökissä on tilat 7:lle, kaksi makuuhuonetta, olohuone, koneel-listettu keittösyvennys, sauna ja parvi. Olo-huoneessa takka ja televisio.

Muonion Jerisjärvi A-lomat omistaa kaksi 58 m²:n mökkiä Muonion Jerisjärvellä ho-telli Jeriksen läheisyydessä (500 m). Mö-keissä on tilat 7:lle, kaksi makuuhuonetta, parvi ja sauna. Olohuoneessa takka, televi-sio ja puhelin.

Nilsin Tahkavuori A-lomat omistaa 101 m²:n rivitalohuoneiston Nilsissä, Tahko-vuoren rinteiden läheisyydessä (n 2 km). Mökissä on tilat 10:lle, kaksi makuuhuo-netta, iso parvi ja sauna. Olohuoneessa takka ja televisio.

Punkaharju A-lomat omistaa paritalon ja Insinööriliitto rivitalohuoneiston Punka-harjun lomakeskuksen alueella. Mökkien pinta-ala on 57 m² ja 35 m² (IL). A-lomien mökeissä on tilat 7:lle, olohuone, jossa keittiösyvennys, kaksi makuuhuonetta ja parvi sekä sauna. IL:n mökissä on tilat 5:lle, olohuone, jossa keittiösyvennys, yksi makuuhuone. Olohuoneessa takka, televi-sio, video ja puhelin.

Vuokatti A-lomat ja VIL-säätiö omistavat kaksi paritalohuoneistoa (58 m²) Sotka-mossa Vuokatintien rinteiden välittömässä lä-heisyydessä. Mökeissä on tilat 6:lle, yksi makuuhuone, olohuone-tupakeittiö, parvi ja sauna. Olohuoneessa takka ja televisio.

Ruka Insinööriliitto omistaa Kuusamossa, Rukatunturin alueella mökin, jota A-lomat vuokraa toukokuun alusta joulukuun puo-leen väliin saakka. Mökissä on tilat 12:lle, kolme makuuhuonetta, olohuone, keittiö, sauna ja parvi. Olohuoneessa takka ja televi-sio.

Mökin vuokra sisältää vuodevaatteet mai-nitulle henkilömäärälle, liinavaatteet eivät sisälly vuokraan.

Kesän perhelomien hakuaika päättyy 4.5.1998.

TIEDUSTELUT JA HAKULOMAKKEIDEN TILAUKSET:

A-lomat ry, * Kelloilta 7, 00520 Helsinki (09-1502484 klo 9-12 (09-1502351 (nauhoite), faksi 09-145706 e-mail luostarinen@a-lomat.fi

Hakulomakkeita saat myös omasta liitosta-si ja AKAVAn aluetoimistosta.

Aikaa ajattelulle

Neljän vuoden tauon jälkeen olen palannut työelämään. Jännittää. Varmaankin eniten minua, mutta ehkä myös hivenen asiakas- ja työtovereitani. Olenko jotenkin muuttunut ihmisenä, diakoniatyöntekijänä, pitkän poissaoloni jälkeen ja toisenlaisesta todellisuudesta, Afrikasta tuleena. Kuinka sopeudun taas suomalaiseen todellisuuteen, täällä vallitsevaan elämänrytmiin. Ihmiset pystyvät hoitamaan täällä uskomattoman paljon asioita saman päivän aikana. Ne, jotka tekevät työtä, tekevät sitä paljon ja tehokkaasti.

Olen ihan unohtanut kellon ja almanakan. Sen, kuinka täsmällisesti asiat kellolleen hoituvat ja kuinka täsmällisesti minunkin tulee kaikki hoitaa. Nostan vain luurin, pyörötän numeron, sovin asiasta kuin asiasta, koskee se sitten tilan varauksia, retkien järjestelyjä tai jonkun ihmisen tapaamista

tietyyn aikaan tietyssä paikassa. Kaikki asiat hoituvat ja miksi eivät hoituisi. Puhelinlinjat eivät mene täällä epäkuntoon ja bussit kulkevat aikataulujensa mukaisesti.

Aika nopeasti sopeudun. En enää vertaa kaikkea täällä tapahtuvaa Tansaniassa tapahtuneeseen. Pian almanakkani on täynnä erilaisia ihmisten tapaamisia ja monenmoista kokousta ja koulutusta. Olen taas työssä ja suomalaisessa todellisuudessa sisällä.

Aamulla revin nelivuotiaasta lasta sängystä, kannan hänet puoliuunisena autoon ja ajan päiväkotiin. Sitten saavun nopeasti työpaikalle ja lähdän sieltä käsin päivän tehtäviä suorittamaan. Tapaan ihmisiä erilaisissa kokoonpanoissa ja tilanteissa. Monet tapaamistani ihmisistä ovat pudonneet tehokkaan yhteiskunnan oravanpyörästä ja kokevat sen tähden itsensä ulkopuolisiksi. Minä kuuntelen, yritän ymmärtää ja näyttää kiireettömältä. Pitäisi ehtiä seuraavaan sovittuun tapaamiseen. Mahdoinko todella kohdata tapaamani ihmiset? Mikä oli tapaamiseni tarkoitus? Huolestuneena mietin iltaa, kuinka sovittaa pojan hakeminen hoidosta ja kotiin vieminen yhteen mieheni aikataulujen kanssa — illalla on vapaaehtoistyön palaveri. Myöhään illalla aloitan kirjeen Tansaniassa asuvalle lähettiystävälleni: »On siinä siellä olossa ainakin se hyvä puoli, että ehtii ajatella. Minä olen melkein unohtanut, miltä tuntui ajatella rauhassa.»

Mitä jos tämän vuoden aikana varaisinkin almanakkaani aikaa ajattelulle. Aikaa sellaiselle pohdinnalle, jossa voisin miettiä omaa tapaani työskennellä, mitä milläkin toiminnallani tavoittelen, mikä on tärkeää ja onko kaikki tärkeää. Uskaltaisinko rehellisesti ja rohkeasti tarkastella tilannettani. Miksi pysähtyminen on niin vaikeaa puhumatkaan hiljentymisestä. Eikö minun edustamani arvomaailma kirkon työntekijänä ole sellainen, joka edustaa kiireettömyyttä kiireessä elävän maailman keskellä. Eikö minun voimavarani seurakunnan työntekijänä ole hiljentyminen ja rehellinen itseni tutkiskelu Jumalani edessä. Miksi löydän niin helposti muuta tekemistä ja asetan sen itseni ja Jumalan kohtaamisen edelle?

Otan esille almanakkani. Vieläkö ehtisin teke-
mään asialle jotakin; sivut alkavat olla uhkaavasti täynnä!

3

Esko Jossas

Ajat muuttuvat ja virkateologia
niiden mukana

4

Osmo Setälä

Työttömyys ei hellitä

8

Pappisliiton valtuusto valittu

10

Kommentti

11

Sisko Rantalankila

Tätienergiaa

12

Arkkkipiispa John Vikström

Naisen vuosisata kirkossamme

12

Suvi-Päivi Koski

Lehtorista papiksi

— kymmenen vuotta pappisvirkaa

15

Pirkko Lehtiö

Naisteologista lehtoriksi

18

Sirkka Liisa Enqvist

Ensimmäisten naisten joukossa

6. maaliskuuta 1988

21

Pirjo Työrinoja

Naispappeus — »Jumalan kirkolle
antama lahja» vai ekumenian este

25

Henrik Tobin

Uskonpuhdistajat ja musiikki

30

Tapio Saraneva

Ihmisen kärsimyksen kohtaaminen
ja jumalanpalvelusuudistus

32

Lausunto käsikirjakomitean mietinnöstä

35

Arto Laitinen

Hiippakuntahallinnon uudistus?

36

Tekstin ääressä

51

Maarit Heusala

Aikaa ajattelulle

Työttömyys edelleen ongelma

VAIKKA SEURAKUNTIEN TALOUS ON KOHENTUNUT, EI TEOLOGIEN JA DIAKONIAITYÖNTEKIJÖIDEN TYÖTTÖMYYS OLE OIKEASTAAN LASKENUT, TOTEAA OSMO SETÄLÄ KATSAUKSESSAAN.

SIVUT 4–7

Kirkkomusiikin uskonpuhdistus

MARTTI LUTHERIN MUKAAN MUSIIKKI ON TEOLOGIAN JÄLKEEN PARAS IHMISEN SIELUN RAUHOITTAJA JA ILAHDUTTAJA. NELIOSAISISSA KIRJOITUSSARJASSA TUTKITAAN REFORMAATION VOIMAKASTA VAIKUTUSTA KIRKKOMUSIIKKIIN.

SIVUT 25–29

Messu-uudistus ja ihmisten arjen elämä

TAPIO SARANEVA MUISTUTTAA, ETTÄ RAAMATUN MUKAAN JUMALANPALVELUS EI OLE ILMAN MUUTA AINA HYVÄ ASIA. JEREMIA KIELSI LUOTTAMASTA PUHUJIIN JOTKA HOKEVAT: »TÄMÄ ON HERRAN TEMPPELI.» JEESUS RIKKOI SAPATIN TIETEN TAHTOEN. NOUSEEKO MESSU IHMISTEN ARJEN JA KÄRSIMYKSEN KESKELTÄ VAI ONKO SE JOKIN ELÄMÄSTÄ IRROITETTU TODELLISUUS?

SIVUT 30–31